

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΧΑΡΑΛΝΤ ΣΙΓΚΟΥΡΝΤΣΟΝ»

«Ο ΕΞΟΡΙΣΤΟΣ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΒΑΣΙΛΙΑΣ»

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΚΑΡΑΠΙΔΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΒΟΥΒΟΥΤΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΗΤΡΩΟΥ: Ι2013140

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πηγές	5
Εισαγωγή	7
1. Πρώιμη ζωή και η μάχη του Στίκλεσταντ	9
1.1. Η μάχη του Στίκλεσταντ και τα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτή	9
1.2. Η σημασία της μάχης του Στίκλεσταντ για τον Χάραλντ	13
2. Η εξορία και τα χρόνια πριν το Βυζάντιο.....	15
2.1. Ο Χάραλντ στην χώρα των Ρως	15
2.2. Τα τείχη της Κωνσταντινούπολης	22
3. Ο Χάραλντ στις υπηρεσίες του Βυζαντίου.....	24
3.1. Η χρονική περίοδος που έφτασε ο Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη	24
3.2. Οι Βαραγγοί μισθοφόροι	26
3.3. Η ζωή του Χάραλντ πριν την Σικελική εκστρατεία	28
3.4. Ο Χάραλντ και ο Μανιάκης και οι ιστορίες για τον Χάραλντ.	29
3.5. Ο Χάραλντ στους Αγίους Τόπους	30
3.6. Οι βαθμοί και η θέση μέσα στον Βυζαντινό στρατό	32
3.7. Ο Χάραλντ στην Αφρική και την Σικελική εκστρατεία	32
3.8. Η επιστροφή του Χάραλντ από την Ιταλία και η εκστρατεία στην Βουλγαρία	34
4. Ο τελευταίος χρόνος στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία και το ταξίδι της επιστροφής	35
4.1. Τα γεγονότα που οδήγησαν στην εκθρόνιση του Μιχαήλ Ε'	35
4.2. Τι οδήγησε στην σύλληψη του Χάραλντ.....	37
4.3. Η εκθρόνιση και η τυφλώση του Καλαφάτη	39
4.4. Η απόδραση του Χάραλντ από την Κωνσταντινούπολη	40
4.5. Ο Χάραλντ στην χώρα των Ρως	42
5. Επιστροφή στην Νορβηγία.....	44
5.1. Ο Χάραλντ μαθαίνει τον τρόπο των Βίκινγκ.....	45
5.2. Η κληρονομιά που άφησε ο Μάγκνους.	47
5.3. Ο πόλεμος ανάμεσα στον Χάραλντ και τον Σβείν	48
5.4. Εσωτερική πολιτική του Χάραλντ.....	49
5.5. Σκληρός Ηγέτης.....	51
5.6. Τελική μάχη.....	53

6. Ο θάνατος του Χάραλντ	57
6.1. Ο θρόνος της Αγγλίας.....	57
6.2. Η συμφωνία του Χάραλντ και του Τόστικ.....	58
6.3. Η εκστρατεία της Αγγλίας.....	60
Συμπέρασμα.....	66
Βιβλιογραφία	68

Θεόδωρος Βουβουτάς

Προσωπική σημείωση

Επειδή οι περισσότερες πηγές είναι στα Αγγλικά οι μεταφράσεις των ποιημάτων έχει γίνει κατά προσέγγιση και σε όσα ονόματα αλλά και περιοχές δεν υπήρχε μετάφραση στα ελληνικά η μετάφραση τους αποφεύχθηκε ώστε να μην δημιουργηθεί σύγχυση και μπέρδεμα με άλλους ιστορικές προσωπικότητες. Επίσης για εξοικονόμηση χώρου δεν έγιναν αναφορές σε επιχειρήματα που μπορεί να υπάρχουν σε κάποιες από τις πηγές τα οποία δεν θα μας φαίνονταν χρήσιμα στα γεγονότα που εξετάσαμε.

ΠΗΓΕΣ

Λόγω της έλλειψης αρχείων από Σκανδιναβικές πηγές που να έχουνε γραφτεί την ίδια εποχή με τον Χάραλντ Σίγκουρντσον η πηγές σε πολλές περιπτώσεις είναι ελλιπής. Παρόλο που οι πηγές που έχουνε προέλευση από την Σκανδιναβία και την Ισλανδία είναι πιο λεπτομερές δεν είναι απολύτως αξιόπιστες καθώς έχουνε γραφτεί τον δωδέκατο και δεκατότριο αιώνα και οι πηγές τους προέρχονται από την προφορική μετάδοση της ιστορίας όποτε δεν είναι τελείως αξιόπιστες. Οι σάγκες ήτανε μια απόπειρα των Σκανδιναβών και των Ισλανδών για να καταγράψουν την ιστορία τους. Όμως έχουνε πιο πολύ την μορφή του έπους, όπως είναι η Ιλιάδα και η Οδύσσεια.

Υπάρχουν τρεις διαφορετικές σάγκες του Χάραλντ η σάγκα Heimskringla του Snorri Sturlusson είναι αυτή που χρησιμοποιούμε περισσότερο μέσα στην εργασία η οποία γράφτηκε το 1230 με 1231 παρόλο που δανείζεται αρκετά πράγματα από τις δύο άλλες σάγκες την Morkinskinna, η οποία γράφτηκε πρώτη από άγνωστο συγγραφέα και την Fagrskinna που και αυτή γράφτηκε από άγνωστο συγγραφέα το 1230. Θεωρείται πιο έγκυρη παρόλη την προσπάθεια της να δημιουργήσει για τον Χάραλντ το πορτραίτο ενός ευγενή Χριστιανού βασιλιά, σε αντίθεση με τις άλλες δύο σάγκες ο Σνόρρι μας δίνει και την δική του οπτική και άποψη. Προσπαθεί να αποδώσει τα γεγονότα όσο καλύτερα γίνεται με τον καλύτερο τρόπο που ξέρει. Ένας ακόμα παράγοντας για τον οποίο χρησιμοποιείτε περισσότερο η σάγκα του Σνόρρι είναι το γεγονός πως Halldorr Snorrason ένας από τους υπαρχηγούς του Χάραλντ ήτανε πρόγονος του Σνόρρι.¹ Παρόλο που η ιστορική ακρίβεια του Σνόρρι σε κάποια θέματα δεν είναι ιδιαίτερα αξιόπιστη παραμένει η καλύτερη πηγή που έχουμε από τις σάγκες. Επίσης ο Σνόρρι σε κάποιες περιπτώσεις μας προειδοποιεί όταν δεν είναι σίγουρος για την προέλευση των πηγών του με φράσεις όπως λέγεται πως ή μου είπαν πως.

Δύο άλλες πηγές που θα αναφερθούν λόγω σημαντικότητας είναι ο Κεκαυμένος και ο Adam της Βρέμης. Ο λόγος που γίνεται αναφορά στον Αδάμ της Βρέμης είναι πως η πρώτη έκδοση του έργου του Ιστορία των Αρχιεπισκόπων του Αμβούργου και της Βρέμης ολοκληρώθηκε το 1075 με 1076. Βέβαια ο Adam είναι από τους μεγαλύτερους επικριτές του Χάραλντ για πολλούς λόγους. Ο σημαντικότερος ήτανε πως ο Χάραλντ όπως θα δούμε και παρακάτω δεν φαίνεται να υπάκουγε στους κανόνες του παπισμού σε ότι αφορούσε την θρησκεία και είχε έρθει σε ρήξη με τον Αρχιεπίσκοπο της Βρέμης και του Αμβούργου. Δεύτερον η βασικότερη του πηγή ήτανε ο Δανός βασιλιάς Σβέιν που ήτανε θανάσιμος εχθρός του Χάραλντ. Αυτά τα δύο γεγονότα μας επιτρέπουν να πούμε με σιγουριά πως η αντικειμενικότητα του Adam ήτανε μηδενική. Παρόλα αυτά μας προσφέρει σημαντικές πληροφορίες.

Στο βιβλίο του Κεκαυμένου ο συγγραφέας αναφέρεται στον Χάραλντ με το όνομα του στην Ελληνική μορφή που ήταν Αράλτης, το συγκεκριμένο βιβλίο θεωρείται το πιο επίσημο έγγραφο που υπάρχει για την υπηρεσία του Χάραλντ σαν μισθοφόρος στην Βυζαντινή αυτοκρατορία και όχι μόνο επειδή ο ανώνυμος συγγραφέας του αναφέρει πως υπηρέτησε μαζί με τον Χάραλντ στην εκστρατεία των Βουλγάρων το 1041, επίσης κάνει και αναφορά στην στρατιωτική του δράση

¹ Andersson and Gade, 132.

Θεόδωρος Βουβουτάς

κατά την διάρκεια της εισβολής στην Σικελία η οποία ξεκίνησε το 1038. Όμως δεν κάνει καμία αναφορά για τα πρώτα χρόνια του Χάραλντ στο Βυζάντιο. Όσα είναι γνωστά για τα πρώιμα χρόνια των υπηρεσιών του στο Βυζάντιο, κατά τα οποία φαίνεται να υπηρετούσε σαν Βαραγγός μισθοφόρος προτού προαχθεί στην Βαραγγική Φρουρά τα ανασυνθέτουμε από τους ποιητές και τις σάγκες, τα στοιχεία αυτά μπορούν να συγκριθούν και να ενισχυθούν από άλλα πιο επίσημα ιστορικά αρχεία.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι Βίκινγκ ήταν εθνοτική ομάδα που προερχόταν από τις φυλές των Βόρειων Λαών της Ευρώπης. Κατά των Μεσαίωνα εμφανίσθηκαν σαν πειρατές, εξερευνητές, μισθοφόροι και έμποροι. Πατρίδα τους ήταν η Σκανδιναβία γι' αυτό και τέσσερα σημερινά έθνη διεκδικούν την καταγωγή τους από αυτούς: η Σουηδία, η Δανία, η Νορβηγία και η Ισλανδία. Η παρουσία τους έπαιξε καταλυτικό ρόλο και στην ιστορία άλλων έξι σημερινών κρατών και συγκεκριμένα της Φιλανδίας, της Μεγάλης Βρετανίας, της Γαλλίας, της Ρωσίας, της Ουκρανίας και της Λευκορωσίας.

Οι Βίκινγκ είχαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά μεταξύ τους, όπως ήταν η γλώσσα η οποία ονομάζεται αρχαία σκανδιναβική και είναι μία ινδοευρωπαϊκή γλώσσα η οποία κατατάσσεται στις γερμανικές ή αρχαίες βόρειες γλώσσες. Επίσης η κοινή μυθολογία, οι παραδόσεις και το αίσθημα της κοινής καταγωγής. Ένα ακόμα κοινό στοιχείο ήταν η τάση για εξερεύνηση και ο εποικισμός ξένων περιοχών. Ωστόσο, παρά τα κοινά χαρακτηριστικά τους δεν αποτέλεσαν ποτέ ένα ενιαίο έθνος όπως αυτά άρχισαν να διαμορφώνονται κατά την ίδια εποχή στην Νότια Ευρώπη.

Οι αναφορές που γίνονται συνήθως για τους Βίκινγκ παραπέμπουν στην εποχή της μεγάλης εξάπλωσης τους η οποία ονομάστηκε Χρυσή Εποχή και σύμφωνα με τους περισσότερους ιστορικούς καλύπτει το χρονικό διάστημα μεταξύ του 793 (Λεηλασία της Μονής Λίντισφαρν της Βορειοανατολικής Αγγλίας) έως το 1066 (ήττα του Χάραλντ Γ' στο Στάμφορντ Μπρίτζ).

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ιστορική έρευνα για τους Βίκινγκ είναι η έλλειψη γραπτών πηγών από τους ίδιους, καθώς οι περισσότεροι Βίκινγκ της Χρυσής Εποχής ήταν αναλφάβητοι, με εξαίρεση τους Βαραγγούς. Έτσι οι περισσότερες αναφορές που έχουμε προέρχονται από ξένες πηγές και από την μεταγενέστερη καταγραφή της παράδοσής τους στις ισλανδικές σάγκες κατά τον 12^ο – 14^ο αιώνα, οι οποίες έχουνε πηγές τις ιστορίες που διηγούνταν ο κόσμος.

Βέβαια σε αυτήν την εργασία δεν θα ασχοληθούμε με όλα τα ταξίδια και τις επιδρομές των Βίκινγκ. Ούτε και με όλες τις προσωπικότητες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο ώστε να αναφέρονται στα ιστορικά αρχεία σχεδόν όλων των γνωστών τότε αυτοκρατοριών και βασιλείων της Ευρώπης. Θα ασχοληθούμε μόνο με μία φυσιογνωμία, τον Χάραλντ τον Γ', που μεταγενέστερα θεωρήθηκε ο τελευταίος Βίκινγκ από τους ιστορικούς.

Η ζωή του Χάραλντ θα μπορούσε πολύ εύκολα να είναι μία ιστορία που θα άνηκε στην Σκανδιναβική μυθολογία. Στα δεκαπέντε του πολέμησε για πρώτη φορά και στην ίδια ακριβώς ηλικία εξορίστηκε μακριά από την πατρίδα του. Πέρασε αρκετά χρόνια στις υπηρεσίες των Ρως και πολέμησε με διάφορους εχθρούς. Μετέπειτα πήγε σαν Βαραγγός μισθοφόρος στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία όπου και παρέμεινε σχεδόν δέκα χρόνια, μέχρι να πάρει τον δρόμο της επιστροφής για την Νορβηγία την πατρίδα του. Όπου και έγινε βασιλιάς και βασίλευσε για δύο δεκαετίες. Μετά τον θάνατο του αγγλοσάξονα βασιλιά ο Χάραλντ προσπάθησε να κατακτήσει την Αγγλία, όμως το 1066 ο στρατός του θα χάσει και ο ίδιος θα πέσει στο πεδίο της μάχης στο Στάμφορντ Μπρίτζ

Θεόδωρος Βουβουτάς

Ο Χάραλντ ονομάστηκε από τους ιστορικούς Hardrada εξαιτίας του σκληρού τρόπου που διοικούσε. Η αντρεία που έδειχνε σε κάθε πεδίο μάχης είτε σαν μισθοφόρος είτε σαν πολέμαρχος του έδωσαν τεράστια φήμη, όπως και η πονηριά του.

1. ΠΡΩΙΜΗ ΖΩΗ ΚΑΙ Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΣΤΙΚΛΕΣΤΑΝΤ

Ο Χάραλντ Σίγκουρντσον (Harald Sigurdsson²) ή όπως ονομάστηκε μετέπειτα από τους ιστορικούς Harald Hardrada³ γεννήθηκε στην Νορβηγία και συγκεκριμένα στο Ringerik μεταξύ του 1015. Μητέρα του ήταν η Asta Gudbrandsdatter και ο πατέρας του Sigurd Sow (Syr) που ήταν ο δεύτερος άντρας της μητέρας του και ο ηγέτης του μικρού βασιλείου του Ρίγγερικ μίας μικρής περιοχής βορειοδυτικά του σημερινού Όσλου που κατατάσσονταν στα βασίλεια των Uplands. Το Ringerik ήταν από τα πιο εύπορα και δυνατά βασίλεια στην Νορβηγία. Ο Χάραλντ από την πλευρά της μητέρας του ήταν ετεροθαλής αδερφός με τον βασιλιά Όλαφ Β΄ Χάραλντσον (Olaf Haraldsson) ο οποίος μετέπειτα ονομάστηκε σε Άγιο Όλαφ (Saint Olaf). Ο Χάραλντ ήταν ο μικρότερος από τους τρεις ετεροθαλής αδερφούς του Όλαφ και τον είχε σαν πρότυπο κυρίως επειδή διέφερε από τους δύο άλλους αδερφούς του που ασχολούνταν με την γη όπως ο πατέρας τους, ενώ ο Όλαφ προτιμούσε να συμμετέχει σε επιδρομές και να καταστέλλει εξεγέρσεις.

Ο Χάραλντ είχε έναν πολυτάραχο βίο, αφού προτίμησε να ακολουθήσει τα βήματα των προγόνων του και να πολεμήσει σαν μισθοφόρος μακριά από την πατρίδα του, ακόμα και αν δεν ήταν απόλυτα δική του επιλογή. Στα δεκαπέντε του χρόνια πολέμησε την πρώτη του μάχη στο πλευρό του ετεροθαλή αδερφού του Όλαφ και πέθανε στα πενήντα του χρόνια στην μάχη του Stamford Bridge. Μπορούμε να πούμε πως η ιστορία του ξεκίνησε σε μία μάχη και τελείωσε σε μία άλλη.

1.1. Η μάχη του Στίκλεσταντ και τα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτή

Δεν γνωρίζουμε τίποτα βέβαιο για την παιδική ηλικία του Χάραλντ εκτός από το ότι μεγάλωσε στο Ringerik. Η πρώτη αναφορά που έχουμε για τον Χάραλντ είναι στην μάχη του Στικλεσταντ (Stiklestad) είναι στην επική σάγκα του λογοτέχνη Σνόρρι Στούρλουσον (Snorri Sturluson) (1179-1241) η οποία περιλαμβάνεται στο βιβλίο του *Heimskringla*⁴ και αναφέρεται σε όλους τους Νορβηγούς βασιλιάδες, ο Σνόρρι αναφέρεται στον Χάραλντ στην ένατη σάγκα του βιβλίου. Παρόλο που η σάγκα δεν αποτελεί καλή ιστορική πηγή (καθώς είναι επική διήγηση με ιστορικό περιεχόμενο σε πεζό λόγο) μας παρέχει ανεκτίμητες ιστορικές πληροφορίες. Υπάρχουν φυσικά και άλλες ιστορικές πηγές από τις οποίες έχουμε στοιχεία όπως είναι ο Adam της Βρέμης⁵ στο έργο του για τους αρχιεπισκόπους της Βρέμης και του Αμβούργου αλλά και το *Gesta regum Anglorum* ή αλλιώς «πράξεις των Βασιλειάδων της Αγγλίας» του μοναχού Γουίλιαμ του μοναστηριού του Μάλμεσπουρι στο Γουίλτσιρ της Αγγλίας⁶. Επίσης το έργο Ιστορία των

² Στα αρχαία Σκανδιναβικά γράφεται Haraldr Sigurðarson.

³ Στα Σκανδιναβικά γράφεται harðráði και μεταφράζεται σκληρός ηγέτης.

⁴ Lee M. Hollander, introduction to *Heimskringla: History of the Kings of Norway*, Lee M. Hollander, trans. (Austin: University of Texas Press, 2009), xix.

⁵ Francis J. Tschann, introduction to *History of the Archbishops of Hamburg-Bremen*, F.J. Tschann, trans. (New York: Colombia University Press, 2002), xxviii

⁶ J.A. Giles, translator's preface to *William of Malmesbury's Chronicle of the Kings of England*, J.A. Giles, trans. (London: Henry G. Bohn, 1847), vii.

Αγγλων από τον Henry Αρχιδιάκονο του Λίνκολν⁷. Φυσικά υπάρχουν και άλλες πηγές στις οποίες θα γίνουν αναφορές μέσα στην εργασία.

Η πρώτη μάχη στην οποία έλαβε μέρος ο Χάραλντ είχε μεγάλη σημασία όχι μόνο ιστορική αλλά και για τον ίδιο τον Χάραλντ, καθώς πολέμησε μαζί με τον ετεροθαλή αδερφό του Όλαφ Β' βασιλιά της Νορβηγίας. Όμως πρέπει πρώτα να αναφερθούμε στα γεγονότα που οδήγησαν σε αυτή την μάχη για να καταλάβουμε την ιστορική σημασία που είχε. Σύμφωνα με τους ιστορικούς η Νορβηγία ενώθηκε από τον Χάραλντ τον Ξανθό (Harald Fairhair), ενώ μέχρι πιο πριν χωριζόνταν σε 28 μικρά βασίλεια. Ο Όλαφ σύμφωνα με τον Σνόρρι ήταν δισέγγονος του Χάραλντ του Ξανθού. Το 1000 η βασιλεία της Νορβηγίας πέρασε από τα χέρια των απογόνων του Χάραλντ του Ξανθού στα χέρια του βασιλιά της Δανίας Svein Folk beard ο οποίος κέρδισε την μάχη του Σβόλντερ (Svolder) εναντίον του Olaf Tryggvasson

Το 1014 ο βασιλιάς της Δανίας Svein Folk beard πέθανε και οι άρχοντες της Νορβηγίας συγκέντρωναν τις δυνάμεις τους και ετοιμάζονταν να υποδεχτούν τον Όλαφ σαν βασιλιά της ενωμένης Νορβηγίας ως ένα βασίλειο. Για να καταφέρει να επιτύχει τον στόχο του ο Όλαφ έπρεπε να νικήσει δύο ισχυρούς άντρες της Νορβηγίας τον Svein Hakonarson άρχοντα του Lade⁸ και τον μεγάλο κτηματία Einar Thambarskelfir. Ο Όλαφ κατάφερε να κερδίσει τον θρόνο του νικώντας τον Svein Hakonarson στην μάχη του Nesjar το 1016. Η βασιλεία του όμως δεν διήρκεσε πολύ, καθώς ήταν βασιλιάς μόνο για δεκατρία χρόνια από το 1015-1028. Μετά την άνοδο του Κνουτ του Μέγα (Gnut the Great) στον θρόνο της Δανίας τα πράγματα άρχισαν να αλλάζουν για τον Όλαφ. Επίσης ο σκληρός τρόπος με τον οποίο μεταχειρίστηκε τόσο τους πολίτες όσο και τους ευγενείς στην προσπάθεια του να επιβάλει τον εκχριστιανισμό στην Νορβηγία, κυρίως στις πιο απομακρυσμένες περιοχές. Είχε σαν αποτέλεσμα την δυσφορία των υπηκόων του.

Εδώ πρέπει να κάνουμε μια παρένθεση και να αναφέρουμε κάποια πράγματα για την παιδική ηλικία του Χάραλντ. Όταν ο ετεροθαλής του αδερφός έγινε βασιλιάς ο Χάραλντ ήταν ακόμα μωρό. Γίνεται μία αναφορά για τον ετεροθαλή αδελφό του στην σάγκα του Σνόρρι για τον Όλαφ η οποία έλαβε μέρος στην κηδεία του Sigurd Syr. Η οποία καταλήγει πως μόνο ο μικρότερος από τα ετεροθαλή αδέρφια του βασιλιά ο τριών χρονών Χάραλντ είχε αυτό που χρειαζότανε για να γίνει βασιλιάς⁹. Με βάση αυτό το γεγονός ακόμα και αν υπάρχει κάποια μικρή χρονική ανακρίβεια μπορούμε να εξάγουμε το συμπέρασμα πως ο Χάραλντ μεγάλωσε χωρίς πατέρα και πως είχε για πατρική φιγούρα τον ετεροθαλή αδερφό του Όλαφ.

Μετά την εκθρόνισή του, ο Όλαφ επέστρεψε για να διεκδικήσει τον θρόνο του. Μόλις το έμαθε ο Χάραλντ το θεώρησε αυτονόητο πως έπρεπε να βρεθεί στο πλευρό του αδερφού του και να τον βοηθήσει. Η άμεση ανταπόκριση του Χάραλντ μόλις έμαθε για την επιστροφή του αδερφού του μας δείχνει τον ισχυρό δεσμό που υπήρχε μεταξύ των δύο

⁷ Diana Greenway, introduction to *Henry of Huntingdon: The History of the English People 1000-1154*, Diana Greenway, trans. (Oxford: Oxford University Press, 2002), xiv, xviii.

⁸ Περιοχή κοντά στο σημερινό Trondheim. Οι άρχοντες αυτής της περιοχής είχαν μεγάλη πολιτική εξουσία και κυβερνούσαν στο όνομα του Δανού βασιλιά.

⁹Hollander, 314.

Η μάχη ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας του Όλαφ να ξανακερδίσει τον θρόνο του από τον οποίο εκθρονίστηκε το 1028. Ο Όλαφ στην αρχή κατέφυγε στον Νόβγκοροντ της Ρωσίας όπου άφησε τον νόθο γιό του Μάγκνους και έπειτα πήγε στην Σουηδία για να μαζέψει στρατό για την εισβολή στην Νορβηγία. Ο Σνόρρι μας λέει πως εκεί συναντήθηκε με στρατιώτες από την Νορβηγία που ήταν πιστοί σε αυτόν και πως «ανάμεσά τους βρισκότανε και ο αδερφός του ο Χάραλντ και πως ήταν μία ευχάριστη επανένωση»¹⁰. Τα στρατεύματα από την Νορβηγία πρέπει να ήταν γύρω στους χιλίους τετρακόσιους στρατιώτες¹¹. Σε αυτό το σημείο ο Σνόρρι αναφέρει στην σάγκα για τον Όλαφ τον Άγιο ένα ανέκδοτο το οποίο δεν εμφανίζεται σε κάποιο άλλο έργο όπως είναι η Morkinskinna¹² ή η Fagrskinna¹³. Πρωταγωνιστές ήταν ο Χάραλντ και ο Όλαφ ο οποίος εξέφρασε την άποψη πως ο Χάραλντ δεν έπρεπε να συμμετάσχει στην μάχη λόγω της ηλικίας του και ο Χάραλντ φέρεται να απάντησε «και αν είμαι τόσο αδύναμος για να χρησιμοποιήσω το σπαθί, τότε δέστε το χέρι μου με την λαβή. Δεν υπάρχει κανένας που να θέλει να χτυπήσει τους ανθρώπους των συνόρων πιο πολύ από εμένα και γι' αυτό θα πάω με τους συντρόφους μου»¹⁴. Βέβαια επειδή το ανέκδοτο δεν εμφανίζεται κάπου αλλού, αλλά και εξαιτίας της προειδοποίησης που μας δίνει ο Σνόρρι με το λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί, πως μάλλον είναι δημιουργία κάποιου άλλου και δεν έχει σχέση με τα αληθινά γεγονότα.

Για πεδίο της μάχης ορίστηκε μια φάρμα στο Στίκλεσταντ (Stiklestad) το έτος 1030. Ο Σνόρρι μας δίνει πολλές λεπτομέρειες για την μάχη όπως οι αριθμοί των δύο στρατών και τα γεγονότα που συνέβησαν κατά την διάρκεια αυτής, όμως είναι τελειώς αναξιόπιστα στοιχεία τα οποία δεν τα συναντάμε κάπου αλλού. Ο Σνόρρι στην προσπάθεια του να εκθειάσει τον Όλαφ χρησιμοποιεί την υπερβολή και καθαρή φαντασία.. Στην ανάλυση του ο Marsden αναφέρει πως το βασικό πρόβλημα με την αφήγηση μίας σάγκας, συγκεκριμένα σε αυτό το σημείο, είναι πως ο Σνόρρι προσπαθεί να δημιουργήσει ένα πορτραίτο ενός μεγάλου Χριστιανού πολεμιστή βασιλιά.¹⁵

Παρόλες τις στρατιωτικές ικανότητες που έδειξε ο Χάραλντ στο πεδίο τις μάχης, την ανδρεία που είχε για να παρευρεθεί σε αυτήν, καθώς και την ικανότητα του να αποτρέψει τους άντρες του από το να τραπούν σε φυγή¹⁶, η μάχη δεν είχε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Ο αδερφός του Όλαφ σκοτώθηκε στην μάχη και ο ίδιος ο Χάραλντ πληγώθηκε πολύ σοβαρά. Σύμφωνα με τον Σνόρρι ο αδερφός του δέχτηκε τρία θανάσιμα χτυπήματα και ο ίδιος ο Χάραλντ θα πέθαινε στο πεδίο της μάχης αν δεν τον είχε σώσει ο Ρόγκβαλντ, ο οποίος άνηκε στους έμπιστους άντρες

¹⁰ Hollander, 489

¹¹ Ο αριθμός που μας δίνει ο Σνόρρι είναι 1200 επειδή στην εποχή των Βίκινγκ ο υπολογισμός γινόταν με άλλον τρόπο ο οποίος ονομαζόταν "long hundreds" το οποίο στην πραγματικότητα ισοδυναμούσε με 120.

¹² Theodore M. Andersson and Kari Ellen Gade, trans., Morkinskinna: the Earliest Icelandic Chronicle of the Norwegian Kings (1030-1157)(Ithaca: Cornell University Press, 2000)

¹³ Alison Finlay, trans., Fagrskinna: A Catalogue of the Kings of Norway (Leiden: Brill, 2004)

¹⁴ Hollander 501

¹⁵ Marsden 37

¹⁶ Στην εποχή εκείνη όταν ο ένας από τους δύο διεκδικητές πέθαινε ο στρατός του τρεπόταν σε φυγή

του βασιλιά Όλαφ καθώς τον είχε ακολουθήσει στην εξορία όταν έχασε τον θρόνο του. Σύμφωνα με τον Σνόρρι κατά την διάρκεια της μάχης υπήρξε μία έκλειψη ηλίου.¹⁷

Για την ημερομηνία της μάχης οι απόψεις στις σάγκες διαφέρουν για το αν έγινε τον Αύγουστο ή τον Ιούλιο. Για την χρονολογία δηλαδή για το 1030 οι πηγές δείχνουν να συμφωνούν. Σύμφωνα με το Αγγλο-Σαξονικό Χρονικό στην καταχώρηση του για το 1030 αναφέρει. «Αυτή την χρόνια ο βασιλιάς Όλαφ επέστρεψε στην Νορβηγία, αλλά ο λαός συγκεντρώθηκε εναντίον του και τον πολέμησε και εκεί σκοτώθηκε, στην Νορβηγία, από τους ανθρώπους του και ύστερα αγιοποιήθηκε».¹⁸ Όσο για την ημερομηνία οι απόψεις δίστανται για το αν συνέβη στις 29 Ιουλίου ή στις 31 Αυγούστου. Ο Sigvat ένας από τους τρεις ποιητές που είχε κοντά του ο Όλαφ αναφέρει μία έκλειψη ηλίου η οποία σύμφωνα με τους μετέπειτα ιστορικούς χρονολογείται στις 31 Αυγούστου του 1030¹⁹ αν και σύμφωνα με τον Σνόρρι η μάχη δόθηκε στις 29 Ιουνίου²⁰. Με τον Σνόρρι συμφωνεί και ο Theodoricus²¹ ο οποίος αναφέρει «Ο ευλογημένος Όλαφ πέθανε την εικοστή ένατη μέρα του Ιουλίου που ήτανε Τετάρτη το έτος 1029 μετά την γέννηση του Κυρίου»²² κάτι στο οποίο συμφωνεί και η σάγκα Agrip Noregskonungasogum²³ στην οποία μάλλον χρησιμοποιήθηκε σαν πηγή ο Theodoricus.

Το λάθος που βρίσκουμε στην χρονολογία, δηλαδή το 1029 το πιο πιθανό να είναι μαθηματικό λάθος κάτι το οποίο μπορεί να ισχύει και για την ημερομηνία. Σύμφωνα με τον Marsden η εντυπωσιακή αντιστοιχία μεταξύ των γεγονότων που αναφέρονται στην σάγκα αλλά και αυτών που υπολόγισαν την έκλειψη του Αυγούστου μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως απόδειξη πως η μάχη πιθανότατα πραγματοποιήθηκε στις 31 Αυγούστου την ημερομηνία της έκλειψης, και ότι η σύγχυση προήλθε από εσφαλμένη ερμηνεία μίας πρόωμης πηγής που θα έλεγε «1029 χρόνια και διακόσες εννιά μέρες από την γέννηση του Χριστού». Η μέτρηση αυτή θα είχε γίνει με βάση το μετρικό σύστημα που χρησιμοποιούσαν τότε (δηλαδή «long hundreds» που είχε σαν πρότυπο το 120) και έχει ως αποτέλεσμα τις 31 Αυγούστου ενώ σύμφωνα με το μετέπειτα μετρικό σύστημα (δηλαδή με πρότυπο το 100) έχουμε ως αποτέλεσμα το 29 Ιουλίου.²⁴ Η μέρα της μάχης είναι πιο πιθανό να συνέβη στις 31 Αυγούστου του 1030

¹⁷ Hollander 514.

¹⁸ James Ingram, trans., The Anglo-Saxon Chronicle (Nashua NH: MesaView, 1847), 65

¹⁹ Marsden 52

²⁰ Hollander 521

²¹ Theodoricus Monachus, An Account of the Ancient History of the Norwegian Kings, David and Ian McDougall, trans. (London: Viking Society for Northern Research, 1998)

²² Theodoricus, 37

²³ M.J. Driscoll, trans., Agrip af Noregskonungasögum (London: Viking Society for Northern Research, 2008), 45

²⁴ Marsden 52

1.2. Η σημασία της μάχης του Στίκλεσταντ για τον Χάραλντ

Σε αυτό το σημείο και πριν προχωρήσουμε στο επόμενο κεφάλαιο πρέπει να κάνουμε μία μικρή αναφορά σε κάποιες άλλες προσωπικότητες που έλαβαν μέρος στην μάχη οι οποίοι θα εμφανιστούν και μετέπειτα. Όπως αναφέρθηκε ήδη, αρκετοί ευγενείς της Νορβηγίας πήρανε το μέρος του Κνουτ στην διαμάχη με τον Όλαφ. Η αναφορά αυτή αφορά τους κύριους υποκινητές και εχθρούς του Όλαφ αυτοί ήτανε ο Thorir Hound, Kalf Arnason, οι γιοί του Erling Skjalgsson και ο Einar Paunch-Shaker.²⁵ Ο τελευταίος μάλλον έδρασε καθαρά από προσωπική ματαιοδοξία.²⁶

Ο Χάραλντ ήταν τραυματισμένος και δεν μπορούσε να ταξιδέψει μακριά, σύμφωνα με όλες τις πηγές δεν υπάρχει αμφιβολία πως ο Χάραλντ τραυματίστηκε κατά την μάχη.²⁷²⁸ έτσι ο Ρόγκβαλντ (Rognvald Brusason)²⁹ τον άφησε στην φάρμα ενός αγρότη όπου θα ήταν ασφαλής³⁰. Ο Ρόγκβαλντ του είπε πως θα τον περιμένουν στην Σουηδία μέχρι να γίνει καλά και να μπορέσει να τους συναντήσει. Μόλις οι πληγές του γιατρεύτηκαν και ήταν σε θέση να κάνει το ταξίδι ο Χάραλντ πέρασε τα βουνά Kjolen και βρέθηκε στην Σουηδία όπου τον περίμενε ο Ρόγκβαλντ³¹. Μαζί με τον οποίο θα πήγαινε στην χώρα τον Ρως και θα πολεμούσε σαν μισθοφόρος.

Έτσι ο δεκαπεντάχρονος Χάραλντ έφυγε από την πατρίδα του σηματοδόμενος τόσο ψυχικά όσο και σωματικά. Η ατίμωση της ήττας στην μάχη αλλά και ο θάνατος του αδερφού του τον οποίο είχε σαν πρότυπο και οποίος στα μάτια του ήταν ο συνεχιστής της γενιάς του Χάραλντ του Ξανθού σίγουρα του άφησε κάποιες ψυχικές πληγές. Με δεδομένη και την μικρή ηλικία του Χάραλντ, κατανοούμε πως αυτή η μάχη θα τον καταδιώκει για όλη του την ζωή και πως το σημάδι που του άφησε στην ψυχή θα του δώσει την δύναμη και την θέληση ώστε να μπορέσει να επιβιώσει από όλες τις δυσκολίες που θα συναντήσει σαν πολεμιστής στην εξορία.

Για την ηλικία του Χάραλντ κατά την διάρκεια της μάχης έχουμε αρκετές πηγές σύμφωνα με τις σάγκες *Agrir af Noregskonungasogum*³² *Fagrskinna*³³, και *Heimskringla*³⁴. Επίσης ο Κεκαυμένος στο Λόγος Νουθετικός αναφέρει πως ο Χάραλντ ήταν ένας νεαρός άντρας όταν έφτασε στην Κωνσταντινούπολη και πως εκείνη την εποχή ήταν αυτοκράτορας ο Μιχαήλ ο

²⁵ Ήταν ένας από τους βασικούς χαρακτήρες για την αιοποίηση του Όλαφ. Hollander 526.

²⁶ Hollander 527.

²⁷ Driscoll, 45.

²⁸ Hermann Palsson and Paul Edwards, trans., *Orkneyinga Saga: The History of the Earls of Orkney* (New York: Penguin Books, 1981), 56.

²⁹ Θα μπορούσαμε να πούμε πως ήτανε το δεξί χέρι του Όλαφ καθώς τον είχε ακολουθήσει ακόμα και στη εξορία.

³⁰ Marsden, 55.

³¹ Palsson and Edwards, 56.

³² Driscoll, 43.

³³ Finlay, 159-160.

³⁴ Hollander, 577.

Παφλαγόνας (1034-1041) και πως αμέσως μετά στάλθηκε στην Σικελική εκστρατεία το 1038.³⁵ Αν ο Χάραλντ ήτανε δεκαπέντε στην μάχη του Στικλεστάντ τότε θα ήταν εικοσιτριών χρονών όταν για πρώτη φορά θα μπήκε στις υπηρεσίες του Βυζαντινού Αυτοκράτορα. Σύμφωνα με τα μεσαιωνικά πρότυπα όντως στα εικοσιτρία του χρόνια θα θεωρούταν ακόμα νέος. Είναι αρκετά ασφαλές να πούμε πως ο Χάραλντ ήτανε δεκαπέντε χρονών στην μάχη του Στίκλεσταντ. Η τοποθέτηση της ηλικίας του Χάραλντ στην μάχη του Στίκλεσταντ είναι σημαντική, έτσι ώστε να μπορέσουμε να χρονολογήσουμε την ηλικία του στα γεγονότα που θα διαδραματιστούν μετέπειτα.

³⁵ Κεκαυμένος, 254.

2. Η ΕΞΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΙΝ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ

Μετά την επανένωση του Χάραλντ Σίγκουρντσον με τον Ρόγκβαλντ Μπρουάσον (Rogvald Brusason) στην Σουηδία. Ξεκίνησαν μαζί με όσους πιστούς άντρες του είχαν μείνει για την χώρα των Ρως και την αυλή του Γιάροσλαβ του Σοφού (Yaroslav the Wise)³⁶, ο οποίος ήταν μέγας πρίγκιψ της χώρας των Ρως. Μέσα στον επόμενο χρόνο ο Χάραλντ θα βρεθεί στην χώρα των Ρως, όπου και θα πολεμάει σαν μισθοφόρος για τον βασιλιά των Ρως Γιάροσλαβ τον Σοφό. Ο Χάραλντ στα δεκαέξι του χρόνια θα αρχίσει να πουλάει το σπαθί του ως επαγγελματίας μισθοφόρος. Για τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια ο Χάραλντ θα παραμείνει στην εξορία και θα ακολουθήσει το μονοπάτι του πολεμιστή.

Σε αντίθεση με την Σκανδιναβία ο νεαρός πρίγκιπας τώρα ήτανε στην Ρωσία όπου παρόλη την Σκανδιναβική ατμόσφαιρα του Νοβγκόροντ και της Staraja Ladoga,³⁷ όπου για παράδειγμα η Σκανδιναβική γλώσσα θα έπρεπε να μιληθεί, ίσως με πιο σκληρή διάλεκτο ;οπνw δεν θα ήταν τόσο δύσκολο να την αντιληφθεί και να την κατανόηση παρόλες τις επιρροές των σλάβων. Αργότερα θα ερχόταν σε επαφή με τους λαούς της Βαλτικής και τις Φίνο-Ουγγρικές φυλές αλλά και τους Πολωνούς κατά την διάρκεια της εκστρατείας του 1031. Όλοι αυτοί οι λαοί επηρέαζαν την χώρα των Ρως όχι μόνο ως προς την γλώσσα αλλά και ως προς τον τρόπο που διεξήγαγαν τον πόλεμο ακόμα και ως προς τον οπλισμό. Δεν γνωρίζουμε αν βέβαια ο Χάραλντ επηρεάστηκε από τις συναναστροφές του με όλους αυτούς τους λαούς κυρίως ως προς τον οπλισμό του και την πανοπλία του. Αλλά σίγουρα θα του δώσανε μία άλλη οπτική για το πως διεξάγετε ο πόλεμος. Σε αντίθεση με τον κλασικό τρόπο που πολεμούσαν οι Σκανδιναβοί μέχρι τότε.

2.1. Ο Χάραλντ στην χώρα των Ρως

Όταν ο Χάραλντ έφτασε στην Ρωσία ο βασιλιάς Γιαροσλάβ τον υποδέχτηκε κατευθείαν στην χώρα του όπως ακριβώς είχε κάνει και με τον Όλαφ³⁸, τον ετεροθαλή αδερφό του Χάραλντ. Άλλωστε ο Γιάροσλαβ και ο Όλαφ ήταν συγγενείς αφού και οι δύο είχαν παντρευτεί τις κόρες του βασιλιά της Σουηδίας Όλοφ. Έτσι όπως έδωσε άσυλο στον Όλαφ το 1028 έδωσε τώρα άσυλο και στον μικρό του αδερφό Χάραλντ.

Βέβαια υπήρχαν και άλλοι πιο σημαντικοί λόγοι που ο Γιάροσλαβ υποδέχτηκε τον Χάραλντ με τους άντρες του τόσο θερμά. Όπως αναφέρει και ο Marsden «η ιστορία των πρώτων αιώνων του βασιλείου των Ρως όπως έχουν καταγραφεί στα Χρονικά³⁹ τον εντέκατο αιώνα ... αντιπροσωπεύει ένα κατάλογο συνεχής διαμάχης στην προσπάθεια της εγκαθιδρύσεως ηγεμονίας, διαμάχες με γειτονικούς λαούς και διαμάχες μεταξύ συγγενών για την ηγεμονία.»⁴⁰ Οι Ρώσοι εκείνης της εποχής δεν είχαν κανονικό εθνικό στρατό. Οι μόνες επαγγελματικές μονάδες στρατού

³⁶ Magnus Magnusson and Hermann Palsson, trans., Snorri Sturluson, King Harald's Saga (New York: Penguin, 2005) 57

³⁷ Δημιουργήθηκε από τους Σκανδιναβούς τον όγδοο αιώνα.

³⁸ Palsson and Edwards, 57

³⁹ Το Πρώτο Χρονικό της Ρωσίας: είναι η αρχαιότερη καταγραφή της ιστορίας των Ρως από μοναχούς περίπου το 1113. Αναφέρεται στην χρονική περίοδο 850 – 1110

⁴⁰ Marsden 60

που είχε το πρώιμο Ρωσικό κράτος ήταν οι *ντρουζίνα*. Οι ντρουζίνα ήταν μια στρατιωτική μονάδα η οποία πολεμούσε είτε έφιππη είτε ως πεζικό. Οι ντρουζίνα αποτελούνταν από διάφορες εθνικότητες αλλά οι δύο κύριες εθνικότητες ήταν οι Βαραγγοί και οι Σλάβοι αριστοκράτες, εξαιτίας αυτού οι αριθμοί τους ήταν πολύ μικροί.

Οι ντρουζίνα εξαρτιόνταν οικονομικά από τον άρχοντά τους, όμως είχαν την ελευθερία να ενταχθούν με το μέρος κάποιου άλλου άρχοντα. Για τον λόγο αυτό ο άρχοντάς τους ήταν υποχρεωμένος να μοιράζεται τα λάφυρα του και τους φόρους μαζί τους για να εξασφαλίζει την πίστη τους. Στους μεγαλύτερους σε ηλικία ντρουζίνα η οποίοι ονομάζονταν *βογιάροι* ήταν υποχρεωμένος να τους δίνει περιοχές γης και το δικαίωμα να συλλέγουν τους φόρους από αυτές τις περιοχές.

Εξαιτίας της συνεχής πληρωμής των ντρουζίνα ήταν πιο οικονομικό για τον βασιλιά ή τον άρχοντα να προσλάβει μισθοφόρους. Οι Ρώσοι βασιλιάδες ανέκαθεν στηρίζονταν στους Βίκινγκ μισθοφόρους και για αυτό τους υποδέχονταν πάντα ανάμεσα στις μονάδες του στρατού τους. Αλλά και οι συνεχείς επιδρομές που δεχόταν το Ρωσικό βασίλειο από διάφορους νομαδικούς λαούς και πιο συγκεκριμένα τους Πετσενέγκους (Pechenegs⁴¹ ή Patzinaks). Οι οποίοι ήταν ένας τουρκικός ημινομαδικός λαός και έκαναν επιδρομές σε διάφορες περιοχές έφιπποι. Ένας ακόμα παράγοντας ήταν πως το βασίλειο των Ρως μαστιζόταν από συνεχείς εμφύλιους πολέμους ανάμεσα στους διαδόχους του βασιλιά, όπως προαναφέρθηκε. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ο αριθμός των αντρών που ήταν ικανοί για μάχη να μειώνεται συνέχεια.

Επίσης οι Ρώσοι πρίγκιπες κατά την διάρκεια του δέκατου και ενδέκατου αιώνα ήταν απόλυτα εξαρτημένοι από τους μισθοφόρους και οι περισσότεροι από αυτούς προέρχονταν από την Σκανδιναβία. Συγχρόνως οι ντρουζίνα ήταν μία βαριά οπλισμένη μονάδα και δεν μπορούσε να ταξιδεύει μεγάλες αποστάσεις και μετά να μάχεται. Αλλά και η μεγάλη δυσκολία και η οικονομική δαπάνη της αντικατάστασης των απωλειών μιας τέτοιας μονάδας, δημιουργούσε την ανάγκη να υπάρχουν στον στρατό κατώτερες μονάδες η οποίες ήταν αναλώσιμες. Για τα χρόνια που έζησε ο Χάραλντ Σίγκουρντσον στην Ρωσία δεν έχουμε πολλές πληροφορίες από το Χρονικό, καθώς οι μοναχοί που έγραψαν το *Πρώτο Χρονικό των Ρώσων* έδειξαν μικρό ενδιαφέρον για τα χρόνια που πέρασε ο Χάραλντ στην χώρα τους. Παρόλο που οι σάγκες αναφέρουν πως ο Γιάροσλαβ έδωσε υψηλόβαθμη στρατιωτική θέση στον Χάραλντ, το πιο πιθανό είναι πως ήταν αρχηγός μίας μικρής ομάδας Σκανδιναβών που ήταν υπεύθυνη για την συλλογή φόρων, σε αυτό συμφωνεί και ο Sigfús Blöndal.⁴²

Σύμφωνα με ένα ποίημα του Θιοντόλφ (Thjodolf) το οποίο παραθέτει ο Σνόρρι «*Δίπλα δίπλα οι δύο αρχηγοί*»⁴³ Ωμο με ώμο οι άντρες τους στοιχηθήκανε και οδήγησαν τους Σλάβους (Austr-

⁴¹ Οι Πετσενέγκοι έκαναν αστραπιαίες επιδρομές καθώς ο στρατός τους απαρτιζόταν μόνο από ιππείς και η πιο θανάσιμη μονάδα τους ήταν οι έφιπποι τοξότες.

⁴² Blöndal 85

⁴³ Χάραλντ και ο Έλιφ Ρόγκβαλντσον

⁴⁴ Ο Έλιφ Ρόγκβαλντσον ήταν ο γιός του Ρόγκβαλντ Ούλφσον ο οποίος ήταν άρχοντας της Staraja Ladoga

Vindum⁴⁵) στην ήττα και έδειξαν στους Πολωνούς ελάχιστο έλεος.»⁴⁶ Παρόλες τις ικανότητες του Χάραλντ και τις βασιλικής του καταγωγής, τα οποία σίγουρα θα του είχαν δώσει κάποιο κύρος, το πιο πιθανό είναι να είχε αναλάβει την ηγεσία των Σκανδιναβών που είχαν ακολουθήσει τον Ρόγκβαλντ Μπρουάσον στην χώρα των Ρως. Αφού σε αυτούς ήταν ήδη γνωστός και είχε πολεμήσει στο πλευρό τους. Αυτές οι στροφές θα μπορούσαν να λένε την αλήθεια αν υποθέσουμε πως ήταν αρχηγός κάποιου αποσπάσματος του στρατού στην εκστρατεία κατά των Πολωνών το 1031, αλλά σίγουρα δεν είχε την αρχηγία του στρατού.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε πως βλέπουμε μία μικρή σύγχυση σε σχέση με το που βρισκόταν ακριβώς ο Χάραλντ κατά την διάρκεια που πρόσφερε τις υπηρεσίες του στον Γιάροσλαβ. Επίσης με αυτό τον τρόπο ίσως να μπορέσουμε να κατανοήσουμε και το μπερδεμα που υπήρξε με την θέση του Χάραλντ στον στρατό των Ρως. Σύμφωνα με την σάγκα Orkneyinga «όλοι οι Νορβηγοί⁴⁷ στρατιώτες ενώθηκαν με τον άρχοντα Έλιφ για να προστατέψουν την Ρωσία και εκεί ήταν που παρέμεινε ο Ρόγκβαλντ Μπρουάσον, όταν ο βασιλιάς Χάραλντ έφυγε για το Βυζάντιο, τα καλοκαίρια υπερασπιζόταν την χώρα και τον χειμώνα έμενε στο Νόβγκοροντ.»⁴⁸ Παρόλο που δεν γίνεται κάποια αναφορά για το αν δόθηκε κάποια μορφή εξουσίας στον Χάραλντ. Βλέπουμε όμως πόσο εύκολο θα ήταν να μπερδευτεί ο Σνόρρι και ο συγγραφέας της Fagrskinna.

Παρόλο που η άφιξη του Χάραλντ στην Ρωσία μπορεί να τοποθετηθεί με ασφάλεια στο καλοκαίρι του 1031 και η χρονολογία που έφυγε είναι γενικά αποδεκτή πως ήταν το 1034⁴⁹ η σάγκα δεν προσφέρει σχεδόν καμία πληροφορία για την ζωή του Χάραλντ στα χρόνια που μεσολαβούν και την παραμονή του στην Ρωσία. Στην πραγματικότητα αν δεν υπήρχε η αναφορά του ποιητή Θιόντολφ στην σάγκα Orkneyinga δεν θα είχαμε κανένα στοιχείο για την συμμετοχή του στην εκστρατεία της Πολωνίας.⁵⁰ Υπάρχει μεγάλη ασυμφωνία μεταξύ των πηγών για το που διέμενε ο Χάραλντ όσο ήταν στην Ρωσία. Σε αντίθεση με την άποψη του Blöndal,⁵¹ με την οποία συμφωνεί και ο Marsden, πως ο Χάραλντ έμενε στο Κίεβο. Το πιο πιθανό είναι πως στην πραγματικότητα το ορμητήριο του Χάραλντ ήταν το Νόβγκοροντ. Αυτό υποδεικνύουν και οι στροφές της σάγκας που μιλάνε για τον Ρόγκβαλντ που αναφέραμε πιο πάνω, αλλά και η προτίμηση που είχε ο Γιάροσλαβ για το Νόβγκοροντ. Σε αυτό το σημείο πρέπει να αφήσουμε για λίγο την ιστορία του Χάραλντ και να ασχοληθούμε με ένα γεγονός το οποίο διαδραματίστηκε το 1035. Το οποίο θα μας βοηθήσει να ενισχύσουμε την άποψη πως ο Χάραλντ είχε σαν ορμητήριο το Νόβγκοροντ αλλά και την χρονιά που έφυγε από την Ρωσία για το Βυζάντιο.

⁴⁵ Η πιο λογική μετάφραση που τους έχει δοθεί είναι East Wends και ήταν μία φυλή Σλάβων που είχε εγκατασταθεί στην βόρεια Γερμανία και την είχε πολεμήσει πολλοί Σκανδιναβοί βασιλιάδες. Είναι πιθανόν λοιπόν κάποιος ανατολικός καταυλισμός τους να δέχτηκε επίθεση από τους Ρως το 1031.

⁴⁶ Magnusson and Pálsson, 47.

⁴⁷ Εδώ η σάγκα δεν αναφέρεται μόνο στους άντρες του Χάραλντ καθώς ο Γιάροσλαβ εμπιστευόταν τους Βαραγγούς συμπατριώτες του πιο πολύ και ιδιαίτερα τους Νορβηγούς που τους θεωρούσε συγγενείς του αφού ήταν συγγενείς με τον Όλαφ τον Άγιο.

⁴⁸ Pálsson and Edwards, 57

⁴⁹ Σελίδα 24-25

⁵⁰ Magnusson and Pálsson, 47

⁵¹ Blöndal 55

Μετά τον θάνατο του Κνουτ του Μέγα⁵² της Δανίας οι Einar Paunch-Shaker και Kalf Arnason (ο οποίος φέρεται να είναι ένας από αυτούς που σκότωσαν τον Όλαφ στην διάρκεια της μάχης.) πήγανε στο Νόβγκοροντ στην προσπάθεια τους να βρουν τον Μάγκνους τον γιό του Όλαφ και να τον «βάλουνε» στον θρόνο της Νορβηγίας. Η σάγκα Orkneyinga⁵³ αναφέρει πως εκείνη την εποχή ο Ρόγκβαλντ Μπρούασον πολεμούσε γύρω από το Νόβγκοροντ και πως εκείνη την χρονική στιγμή βρισκότανε στη Staraja Ladoga. Όλα αυτά μαζί με την προτίμηση που έδειχνε ο Γιάροσλαβ στο Νόβγκοροντ σε σχέση με το Κίεβο υποδεικνύουν πως ο Χάραλντ θα είχε σαν ορμητήριο για τις επιχειρήσεις του το Νόβγκοροντ. Αυτή η αναφορά μας βοηθάει στην ενίσχυση της άποψης πως ο Γιάροσλαβ προτιμούσε το Νόβγκοροντ και θα μας βοηθήσει στην συνέχεια για να καταφέρουμε να καθορίσουμε την ημερομηνία που έφυγε ο Χάραλντ από το βασίλειο των Ρως. Βέβαια πρώτα θα εξετάσουμε άλλα γεγονότα που διαδραματίστηκαν πριν την αναχώρησή του.

Το πιο πιθανό είναι ο Χάραλντ να έφερε μαζί του μόνο το ξίφος του, έκτος και αν του δόθηκε κατά την παραμονή του στην Σουηδία κάποιο κράνος και κάποια πανοπλία. Παρόλο που ο Marsden⁵⁴ στην προσπάθεια του να τοποθετήσει τον Χάραλντ στο Κίεβο η πηγές που χρησιμοποιεί δεν είναι οι πιο έμπιστες και ξεφεύγει χρονικά από την χρονολογία που είναι γενικά αποδεκτή πως έφυγε ο Χάραλντ από την Ρωσία. Μας προσφέρει όμως μια καλή περιγραφή για τον οπλισμό και την πανοπλία που είναι πολύ πιθανό πως θα χρησιμοποιούσε ο Χάραλντ έχοντας ενστερνιστεί τους τρόπους των Ρώσων και των Ρώσο-Σκανδιναβών. Το πιο πιθανό είναι πως χρησιμοποιούσε μία πανοπλία που ήταν ένας συνδυασμός Βυζαντινής και αυτής που χρησιμοποιούσαν οι νομαδικοί λαοί των στεπών, η οποία θα ήταν διακοσμημένη με γούνες και με Σλάβικο παντελόνι. Όσο για τον οπλισμό σίγουρα το τσεκούρι το οποίο χρησιμοποιούσαν στην Σκανδιναβία θα χρησιμοποιούταν ακόμα στην Ρωσία, αλλά είναι πολύ πιθανό να χρησιμοποιούσε και το καμπυλωτό γιαταγάνι.⁵⁵

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι μισθοφόροι βοηθούσανε στην περισυλλογή των φόρων. Οι πρώτες αποστολές που θα ανέλαβε ο Χάραλντ όσο βρισκότανε στις υπηρεσίες του άρχοντα Elif παρόλο που δεν ήτανε τόσο ένδοξες και ο Χάραλντ δεν ήτανε κάποιος υψηλόβαθμος αξιωματικός, δεν ήταν όμως και εύκολη δουλεία, όπως αντιλαμβάνεται κανείς η περισυλλογή των φόρων από απομακρυσμένες φυλές όπως ήτανε οι Φίνο-Ουγγρικές σε πολλές περιπτώσεις γινότανε δυνατή μόνο με την παρουσία ισχυρών στρατιωτικών δυνάμεων. Αυτές οι περισυλλογές φόρων τις οποίες ο Blöndal αποκαλεί «*polutasvarf*», που ερμηνεύεται σαν συλλογή των φόρων από τις περιοχές του βασιλείου και τους υπηκόους του Μεγάλου Πρίγκιπα, γίνονταν των χειμώνων με έλκηθρα και ομάδες ιππικού από τους ντρουζίνα οι οποίοι συνοδεύονταν από μικρές ομάδες Βαραγγών μισθοφόρων.

Επίσης όπως ήδη αναφέρθηκε οι κάτοικοι αυτών των περιοχών δεν τους επιφύλασσαν την καλύτερη υποδοχή, καθώς ήταν αναγκασμένοι να πληρώνουν φόρους σε έναν μακρινό άρχοντα

⁵² Ο οποίος στέφθηκε βασιλείας της Νορβηγίας

⁵³ Driscoll, 43,

⁵⁴ Ο Marsden χρησιμοποιεί σαν πηγή των Adam της Βρέμης ο οποίος όπως αναφέρθηκε στις πηγές ήταν από τους μεγαλύτερους επικριτές του Χάραλντ. Για τον λόγο αυτό δεν γίνεται κάποια αναφορά στα επιχειρήματα του

⁵⁵ Marsden 81

και θα τους παραλάμβαναν οι βαριά οπλισμένοι άντρες του. Η απροθυμία των πολιτών για να πληρώσουν φόρους ήταν αποτέλεσμα τις πολιτικής που ακολουθούσε ο Γιάροσλαβ. Ο Γιάροσλαβ χρησιμοποιούσε μια μακροχρόνια στρατηγική τακτική με την οποία έπαιρνε τους πολίτες από πόλεις που είχε κατακτήσει και τους μετακινούσε σε περιοχές κατά μήκος του Ρος ποταμού. Με αυτό τον τρόπο εξουδετέρωνε συγχρόνως δύο εχθρούς, δηλαδή και τους πρώην εχθρούς του αλλά και με την δημιουργία ενός αναχώματος ενάντια στους νομαδικούς λαούς από την ανατολική στέπα που έκαναν επιδρομές (κυρίως οι Πετσενέγκοι) και της πόλης του Κιέβου. Φυσικά αυτή η στρατηγική είχε σαν αποτέλεσμα επαναστάσεις μικρής κλίμακας η οποίες μπορούσαν να αντιμετωπιστούν από τις ομάδες που συλλέγανε τους φόρους. Τέλος υπήρχε πάντα η πιθανότητα ενέδρας από ληστές.

Σύμφωνα με το Πρώτο Χρονικό υπάρχει μία καταγραφή για μία επιτυχημένη εκστρατεία η οποία έγινε από τις συνδυασμένες δυνάμεις του Γιάροσλαβ και του Μίστλαβ⁵⁶ εναντίων των Πολωνών το 1031 οι οποίες «είχαν οδηγηθεί στην αναρχία μετά τον θάνατο του ηγέτη τους.»⁵⁷ Ο Γιάροσλαβ και οι μισθοφόροι δεν θα δυσκολεύτηκαν να νικήσουν τους Πολωνούς⁵⁸ Μάλλον σε αυτή την εκστρατεία αναφέρεται ο Θιόντολφ στους στίχους του που αφορούν τον Χάραλντ και τον Έλιφ. Στην συνέχεια είναι πιθανό ο Χάραλντ να ακολούθησε τον Γιάροσλαβ στην εκστρατεία του 1032 στην περιοχή που ονομαζότανε Iron Gates σύμφωνα με τον Marsden η περιοχή κατοικούταν από τις φυλές των Ob-Ugrian και βρισκόντουσαν βορειοανατολικά από την περιοχή του ποταμού Πετσόρα (Pechora) κάτω από τα Ουράλια. Αυτή η φυλή ήταν η πιο απομακρυσμένη από όλες τις άλλες Φίνο-Ουγγρικές φυλές (Finno-Ugrian) και θεωρούνταν πως ήταν οι πιο τρομακτικές από όλες. Σύμφωνα με την Ρωσική παράδοση οι φυλές αυτές είχαν κλειδωθεί πίσω από σιδερένιες πόρτες και περίμεναν μέχρι να έρθει η μέρα τις Κρίσης⁵⁹ Δεν γνωρίζουμε αν ο Χάραλντ και οι Βαραγγοί του πολέμησαν με αυτές τις φυλές. Βέβαια αν όντως συμμετείχαν σε μια τόσο αποθαρρυντική επιχείρηση όπως είναι προφανές επιβίωσαν και ο Χάραλντ θα είχε αποκτήσει πλέον αρκετή εμπειρία τόσο στην μάχη όσο και στην ηγεσία.

Δυστυχώς δεν έχουμε άλλα στοιχεία για την ζωή του Χάραλντ στην Ρωσία πριν την αναχώρηση του για το Βυζάντιο. Σύμφωνα με τις σάγκες Flateyjarbok, Fagrskinna και Morkinskinna ο Χάραλντ έφυγε από την Ρωσία εξαιτίας της αγάπης του για μία γυναίκα κάτι το οποίο υποστηρίζει και ο Clements. Στις σάγκες μέσα αναφέρεται πως ζήτησε το χέρι της κόρης του Γιάροσλαβ Ελισαβέτας⁶⁰ (Elizaveta ή Elisif) και ο πατέρας της αρνήθηκε. Το πιο πιθανό είναι πως κάτι τέτοιο δεν συνέβη ποτέ. Μάλλον οι ποιητές επηρεασμένοι από το πιο ρομαντικό πνεύμα του 12ου και 13ου αιώνα και στην προσπάθεια τους για να βρουν μία δικαιολογία για την απόφαση του Χάραλντ για να πάει στην Κωνσταντινούπολη κατασκεύασαν αυτή την αφήγηση. Μάλλον οι ποιητές θέλανε να βρουν έναν πιο όμορφο και ρομαντικό λόγο και όχι να πούνε πως η απόφαση πάρθηκε για κάποιον κοινότυπο λόγο όπως τα πλούτη και η δόξα. Υπάρχει ένα

⁵⁶ Αδερφός του Γιάροσλαβ με τον οποίο συνδιοικούσαν μέχρι τον θάνατο του Μίστλαβ που πέθανε άκληρος.

⁵⁷ Marsden, 69.

⁵⁸ Ο Γιάροσλαβ για να επικυρώσει την ειρήνη πάντρεψε με τον βασιλιά Casimir της Πολωνίας την αδελφή του Μαρία.

⁵⁹ Marsden, 74.

⁶⁰ Clements, 190

μοτίβο στις Ισλανδικές σάγκες να εξευγενίζουν τα πράγματα.⁶¹ Ο Clements από την άλλη πλευρά υποστηρίζει πως ο Γιάροσλαβ προσπάθησε να κανονίσει ένα γάμο συμφέροντος με τον Χάραλντ με την προϋπόθεση πως ο Χάραλντ θα επέστρεφε όταν θα ήταν μεγαλύτερη και σε ηλικία γάμου. Με τον όρο πως θα έπρεπε να αποκτήσει πλούτη και δόξα πρώτα.

Βλέποντας όμως τα πράγματα με μία πιο ρεαλιστική οπτική και εξαιτίας του ότι η Ελισαβέτα ήτανε δέκα χρονών κατά την πρώτη παραμονή του Χάραλντ στην Ρωσία⁶² και πως ο Χάραλντ ήτανε δεκαεπτά είναι προφανές πως δεν σκεφτότανε να παντρευτεί και να δημιουργήσει οικογένεια θα ήτανε αρκετά εξωπραγματικό να είχε συμβεί κάτι τέτοιο. Το πιο πιθανό είναι πως η οποιαδήποτε συμφωνία έγινε όταν ο Χάραλντ επέστρεψε από το Βυζάντιο και ο Γιάροσλαβ είδε τα πλούτη που είχε συλλέξει και πως ετοιμαζότανε να επιστρέψει στην Νορβηγία και να πάρει τον θρόνο αλλά και η Ελισαβέτα ήτανε πλέον σε ηλικία γάμου.

Βέβαια επειδή μιλάμε για τον Μεσαίωνα μία εποχή που οι γάμοι μικρών παιδιών ήταν κάτι συνηθισμένο, όπως και η μεγάλη διαφορά ηλικίας δεν θα μπορούσε να είναι και απίθανο. Ανεξάρτητα όμως με τις οποιοσδήποτε υποσχέσεις του είχαν δοθεί από τον Γιάροσλαβ το 1034 το μεγαλύτερο κίνητρο του Χάραλντ για το ταξίδι του προς την Κωνσταντινούπολη ήταν η μεγάλη επιθυμία που είχε ο ίδιος για φήμη και πλούτη και εκείνη την εποχή το μόνο μέρος που μπορούσε να του δώσει και τα δύο ήταν η Βυζαντινή αυτοκρατορία κάτι που ο Χάραλντ θα το είχε ήδη ακούσει από άλλους Βαραγγούς μισθοφόρους που επέστρεψαν από το Βυζάντιο.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η πιο πιθανή ημερομηνία για την αναχώρηση του Χάραλντ είναι το 1034. Οι λόγοι για τους οποίους μπορούμε να εξαγάγουμε αυτό το συμπέρασμα έχουν ήδη αναφερθεί μέχρι ένα σημείο. Ένας από αυτούς τους λόγους είναι η επίσκεψη του Einar Paunch-Shaker και του Kalf στο Νόβγκοροντ. Το έργο Agrip af Noregskonungasögum λέει πως ο Μάγκνους «επέστρεψε στην Νορβηγία τέσσερα χρόνια μετά τον θάνατο του βασιλιά Όλαφ.» και πως ήτανε «ήτανε σχεδόν έντεκα χρονών όταν επέστρεψε στην πατρίδα.»⁶³ Αυτοί οι δύο δεν θα μπορούσαν να είχανε έρθει νωρίτερα καθώς θέλανε ο Μάγκνους να καλύψει το κενό που άφησε ο Κνουτ ο Μέγας που πέθανε το 1035. Ό,τι ο Χάραλντ έλειπε από την συνάντηση και δεν είχε παραστεί όταν αυτοί οι δύο ζήτησαν από τον Γιάροσλαβ να πάρουνε τον Μάγκνους είναι ένα ισχυρό στοιχείο πως ο Χάραλντ δεν ήτανε πλέον με τον Γιάροσλαβ και στην Ρωσία. Επίσης αν ο Χάραλντ ήτανε στην Ρωσία σίγουρα θα είχε αξιώσεις για τον θρόνο, αφού ο Μάγκνους ήτανε νόθο παιδί του Όλαφ και το πιο πιθανό είναι πως θα είχε σκοτώσει τον Kalf έναν από τους δολοφόνους του αδερφού του. Επίσης οι αναφορές στο ποιοι κυβερνούσανε στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία είναι ένα ακόμα στοιχείο. Τα οποία θα έχουνε μεγαλύτερη βάση άμα εξετάσουμε το ταξίδι του Χάραλντ και την διάρκεια του.

Για την διαδρομή που επέλεξε ο Χάραλντ για να πάει στο Βυζάντιο ο Σνόρρι δεν μας δίνει κάποια στοιχεία. Ο συγγραφέας της Morkinskinna όμως μας δείχνει τους κινδύνους που περιμένουν έναν κατασκευαστή σάγκας, ο οποίος παρερμηνεύει τα στοιχεία που βρίσκει. Σχεδίασε μια διαδρομή στην οποία ο Χάραλντ πήγε από την Ρωσία στην βόρεια Γερμανία από

⁶¹ Στην αναφορά που έκανα στην προσπάθεια του Όλαφ να ανακαταλάβει τον θρόνο είχανε δώσει έναν Χριστιανικό χαρακτήρα που θύμιζε πιο πολύ Σταυροφορία.

⁶² Blöndal 55

⁶³ Driscoll, 47.

εκεί στην Φραγκία, μετά στην χώρα των Λομβαρδών στην βόρεια Ιταλία και από εκεί έφτασε στην Κωνσταντινούπολη. Βασίζεται σε μία εσφαλμένη ερμηνεία των στίχων του Ισλανδού ποιητή Illugi ο οποίος αναφέρει πως «πολλές φορές ο βασιλιάς μου κατέστρεψε την ηρεμία των Φράγκων πριν το ξημέρωμα.»⁶⁴ Ο συγγραφέας ερμηνεύοντας με βάση αυτούς τους στίχους ήρθε στο συμπέρασμα πως ο Χάραλντ πολέμησε εναντίων των Φράγκων ενώ στην πραγματικότητα ο ποιητής αναφερόταν στις μάχες που έδωσε ο Χάραλντ κατά των γαλλόφωνων Νορμανδών στασιαστών στην εκστρατεία της Σικελίας.

Στην συνέχεια βασισμένος στην περιγραφή του Θιοντολφ ανακατασκεύασε μία διαδρομή η οποία δεν υπήρξε ποτέ. πιο συγκεκριμένα «Από εκεί πήγε στην Λομβαρδία μετά στην Ρώμη και ύστερα στην Απουλία και από εκεί έπλευσε και ήρθε στην Κωνσταντινούπολη και παρουσιάστηκε στον Αυτοκράτορα... με πολεμικά πλοία και πολλούς άντρες.»⁶⁵ Ο συγγραφέας της σάγκας πάλι δίνει δικιά του ερμηνεία στην λέξη που χρησιμοποιεί ο Θιοντολφ Langbardaland με την οποία αναφέρεται «στην περιοχή της Κάτω Ιταλίας και οι Frakkar είναι οι γαλλόφωνοι Νορμανδοί οι οποίοι διεκδικούσαν την Langbardaland στην Νότια Ιταλία.»⁶⁶ Στην πραγματικότητα οι δύο ποιητές των οποίων τα λόγια παερερμήνευσε ο συγγραφέας αναφέρονται στις μετέπειτα εκστρατείες στις οποίες θα λάβει μέρος ο Χάραλντ όσο θα υπηρετεί σαν Βαραγγός μισθοφόρος στο Βυζάντιο.

Όσο για την πορεία που ακολούθησε ο Χάραλντ για να φτάσει στο Βυζάντιο δεν βρίσκουμε πουθενά πληροφορίες για το ποια διαδρομή ακολούθησε ή τις δυσκολίες που μπορεί να συνάντησε στο ταξίδι του. Η διαδρομή που πρέπει να ακολούθησε είναι αυτή που ακολουθούσαν οι Σκανδιναβοί για το εμπόριο γούνας από τον όγδοο αιώνα και μετέπειτα για άλλα εμπορικά αγαθά. Το πιο πιθανό είναι ότι ξεκίνησε από το Volkhon της Ρωσίας στην λίμνη Ilmen και έπειτα στον ποταμό Lovat. Από εκεί τα πλοία μεταφέρονταν στον Δνείπερο ποταμό πάνω σε κορμούς δέντρων από την ξηρά. Το πιο πιθανό είναι πως τα πλοία που χρησιμοποίησε ο Χάραλντ δεν είναι τα τυπικά που χρησιμοποιούσαν οι Βίκινγκ⁶⁷

Βέβαια καμία από τις σάγκες δεν αναφέρεται στην διαδρομή που ακολούθησε ο Χάραλντ για την Κωνσταντινούπολη. Είναι απόλυτα σίγουρο πως ακολούθησε τους εμπορικούς δρόμους των Ρως προς την Κωνσταντινούπολη μέσω του Δνείπερου ποταμού. Ο Χάραλντ θα ήξερε καλά αυτές τις εμπορικές διαδρομές από όταν υπερασπιζόταν τους προμαχόνες στο Σίτισε (Vetches), περίπου σαράντα πέντε χιλιόμετρα κατεβαίνοντας τον ποταμό από το Κίεβο. Θα είχε προμηθευτεί τα σλαβικά τύπου πλοία τα οποία ήταν σχεδιασμένα για τέτοιου τύπου ταξίδια και τα ονόμαζαν μονόξυλα.⁶⁸ Τα οποία ήταν φτιαγμένα από κούφιους κορμούς δέντρων και χαίρανε μεγάλης εκτίμησης εξαιτίας της ευελιξίας τους στα γρήγορα και ορμητικά νερά του Δνείπερου.

Έπειτα αφού θα έφταναν στην Μαύρη θάλασσα θα τα τροποποιούσαν, όπως έκαναν οι Ρως, με πανιά, κατάρτια και κουπιά, καθώς έπρεπε να τα προετοιμάσουν για το ταξίδι στην ανοιχτή

⁶⁴ Andersson and Gade, 132.

⁶⁵ Blöndal 56

⁶⁶ Magnusson and Pálsson, 47

⁶⁷ Όπως ήτανε το πλοίο του Oseberg.

⁶⁸ Monoxyla: πλοία τα οποία χρησιμοποιούσαν οι Σλάβοι και τα υιοθέτησαν οι Ρως για το εμπόριο τους με τους Βυζαντινούς.

θάλασσα. Υπάρχει βέβαια και η πιθανότητα οι Βίκινγκ να είχαν βρει κάποιο τρόπο δημιουργίας πλοίων τα οποία να ήταν πιο ικανά για μάχη και να μην τα γνωρίζουμε, αφού δεν έχουμε από κάπου φερέγγυα στοιχεία για το ταξίδι. Σίγουρα όμως ένα τέτοιο ταξίδι θα ήταν ιδιαίτερα επικίνδυνο. Οι ληστρικές επιθέσεις κατά μήκος του ποταμού θα ήταν συχνό φαινόμενο και κυρίως στις περιοχές που περνούσαν μέσα από τις εύπορες πεδιάδες στις οποίες κατασκηνώναν συχνά οι Πετσενέγκοι οι οποίοι θα γνώριζαν τον πλούτο και τα εμπορικά αγαθά που μετέφεραν τα εμπορικά πλοία. Αφού πέρασαν από αυτό το σημείο και δεν κινδύνευαν πλέον από ενέδρες θα μπορούσαν να ξεκουραστούν στο νησάκι του Αγίου Γρηγορίου πριν συνεχίσουν την πορεία τους παραλιακά από την Μαύρη Θάλασσα μέχρι να φτάσουν στην Βουλγαρία και από εκεί στην Μεσημβρία, όπου το ταξίδι τους θα είχε ουσιαστικά τελειώσει.

Το μόνο που γνωρίζουμε με σιγουριά είναι πως ο Χάραλντ είχε ταξιδέψει με αρκετούς στρατιώτες στο Βυζάντιο. Στην Morkinskinna γίνεται αναφορά για εκατοντάδες στρατιώτες αλλά και στις άλλες σάγκες γίνεται αναφορά για μία μεγάλη ομάδα που τον ακολουθούσε.⁶⁹ Ο Κεκαυμένος η πιο έμπιστη από τις πηγές για τον Χάραλντ στο Βυζάντιο κάνει αναφορά για 500 άντρες.⁷⁰ Αν και ο αριθμός του Κεκαυμένου είναι πολύ συγκεκριμένος δεν είναι απίθανο όντως ο αριθμός των στρατιωτών του να ήταν κοντά σε αυτόν.

Ο Marsden υποστηρίζει πως αυτοί οι άντρες ήταν οι ίδιοι που ακολούθησαν το Χάραλντ στην Ρωσία και πως μαζί με αυτούς ήταν και η προσωπική φρουρά του Όλαφ που είχαν πάει στην Ρωσία με τον Ρόγκβαλντ και είχαν προσληφθεί με τον Χάραλντ στα στρατεύματα του Έλιφ.⁷¹ Δεν είναι απίθανο οι άντρες του Όλαφ να ακολούθησαν των Χάραλντ οι άντρες αυτοί ίσως στο πρόσωπο του Χάραλντ έβλεπαν τον φυσικό τους αρχηγό και όχι μόνο επειδή ήταν ο αδερφός του νεκρού βασιλιά Όλαφ αλλά γιατί είχε αποδείξει και ο ίδιος την αξία του και της ηγετικής του ικανότητας. Επίσης ήταν μόλις δεκαπέντε χρονών όταν πολέμησε στην μάχη του Στίκλέσταντ και δεν υπάρχει πουθενά κάτι που να δηλώνει πως ο Χάραλντ φοβήθηκε από αυτά που είδε στο πεδίο της μάχης. Φυσικά τα πλούτη που παρακίνησαν το Χάραλντ για να πάει στην Κωνσταντινούπολη σίγουρα θα παρακίνησαν και τους άντρες που τον ακολουθούσαν.

2.2. Τα τείχη της Κωνσταντινούπολης

Αυτή φαίνεται να ήταν η πορεία του Χάραλντ σύμφωνα με αυτά που περιγράφει ο Bolverk Agnorsson που ήταν αδερφός του Θιόντολφ το οποίο παραθέτει ο Σνόρρι, «οι θηριώδεις ανεμοθύελλές έσπρωξαν άγρια τα πλοία κατά μήκος της ακτογραμμής. Με σιδερένια θωράκιση τα πλοία έπλευσαν περήφανα προς το λιμάνι. Την μεγαλοπρεπή πόλη ο διάσημος πρίγκιπας μας είδε για πρώτη φορά με τα χρυσά φράγματα. Τα περήφανα πλοία του έπλευσαν προς την πόλη με τα ψηλά τείχη.»^{72,73} Αν και δεν μας δίνει κάποιο στοιχείο για το ταξίδι και την διαδρομή που ακολούθησαν. Αναφέρει πως αντιμετώπισαν καταιγίδες όσο έπλεαν κοντά στην ακτή, το πιο

⁶⁹ Magnusson and Palsson, 47

⁷⁰ Κεκαυμένος, 254.

⁷¹ Marsden, 79.

⁷² Magnusson and Palsson, 48.

⁷³ Όταν οι Βίκινγκ έφταναν στην Κωνσταντινούπολη το πρώτο πράγμα που έβλεπαν ήταν τα τεράστια τείχη της πόλης και επειδή ήταν η μεγαλύτερη πόλη που είχαν δει την ονόμασαν Miklagard που στα Αγγλικά μεταφράζεται (The Great City) δηλαδή η Μεγάλη Πόλη

Χάραλντ Σίγκουρντσον

πιθανό είναι να συνέβη στην Μαύρη Θάλασσα, όπου τα πλοία που έβγαιναν από τον Δνείπερο κινόντουσαν κατά μήκος της ακτογραμμής για να αποφύγουν τις ακραίες καιρικές συνθήκες.

3. Ο ΧΑΡΑΛΝΤ ΣΤΙΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ

Μετά τις υπηρεσίες που πρόσφερε ο Χάραλντ στην αυλή του Μεγάλου Πρίγκιπα των Ρως Γιάροσλαβ του Σοφού σαν Βαραγγός μισθοφόρος ξεκίνησε το ταξίδι του για την Κωνσταντινούπολη. Την εποχή εκείνη η Βυζαντινή Αυτοκρατορία κυβερνιόταν από την αυτοκράτειρα Ζωή και τον Μιχαήλ Παφλαγόνα. Ο Σνόρρι Στούρλουσον μάλιστα με μία πρόταση που παραθέτει μέσα στο έργο του μας δίνει ένα στοιχείο για την ημερομηνία που έφτασε ο Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη. Συγχρόνως μας παρουσιάζει δύο προσωπικότητες η οποίες θα έχουν μεγάλη σημασία για την στρατιωτική καριέρα αλλά και την ζωή του Χάραλντ στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

3.1. Η χρονική περίοδος που έφτασε ο Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη

Όταν έφτασε ο Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη το 1034 ο Σνόρρι αναφέρει πως, παρουσιάστηκε στην Αυτοκράτειρα και αμέσως στρατολογήθηκε στον στρατό της σαν μισθοφόρος⁷⁴ το μόνο που ισχύει σε αυτήν την πρόταση είναι πως η Ζωή⁷⁵ είχε την εξουσία της Αυτοκρατορίας και όχι ο άντρας της. Όμως δεν φαίνεται και πολύ πιστευτό πως ο νεαρός ακόμα Χάραλντ θα συναντούσε την Αυτοκράτειρα με την άφιξη του στην Κωνσταντινούπολη, πόσο μάλλον αν πιστέψουμε την σάγκα Morkinskinna η οποία υποστηρίζει πως ο Χάραλντ προσπάθησε να κρύψει την καταγωγή του όσο υπηρετούσε σαν μισθοφόρος στο Βυζάντιο και ότι χρησιμοποιούσε το ψευδώνυμο Norðbrikt.⁷⁶ Βέβαια μπορεί η αυτοκράτειρα να έδινε ακρόαση σε έναν πολεμιστή πρίγκιπα με μεγάλη φήμη τον οποίο μάλιστα είχε σε μεγάλη υπόληψη ο Μέγας Πρίγκιπας του Κιέβου. Μόνο σε μία τόσο ξεχωριστή περίπτωση μπορεί να θεωρηθεί πιθανό αυτό που γράφει ο Σνόρρι. Όμως και η άποψη που εμφανίζεται στην Morkinskinna θα μπορούσε να είναι αληθινή. Στην οποία αναφέρουν πως ο Χάραλντ προσπάθησε να κρύψει την πραγματική του ταυτότητα στην Κωνσταντινούπολη εξαιτίας της Βυζαντινής πολιτικής που αποθάρρυνε να προσλαμβάνουν στις μισθοφορικές μονάδες άτομα υψηλής καταγωγής.⁷⁷

Υπάρχουν όμως αρκετοί λόγοι για τους οποίους δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ειλικρινή την άποψη της σάγκας για το ψευδώνυμο. Ένας από τους πιο βασικούς είναι πως ο Σνόρρι δεν αναφέρει πουθενά αυτό το ψευδώνυμο αλλά και πως δεν θα ήταν δυνατόν οι άντρες που ήταν μαζί του να καταφέρουν να το κρατήσουν μυστικό. Επίσης ο Κεκαυμένος που είναι και η πιο έμπιστη πηγή τον αναφέρει με το κανονικό του όνομα το οποίο παρόλο που το έχει μεταφέρει στην ελληνική του μορφή και τον αποκαλεί Αράλτη δείχνει να γνωρίζει την καταγωγή. Μάλιστα ο Κεκαυμένος όπως θα δούμε πιο κάτω επιβεβαιώνει πως οι Βυζαντινοί δεν προσλάμβαναν μισθοφόρους αριστοκρατικής καταγωγής αλλά στην περίπτωση του Χάραλντ δεν φαίνεται να ισχύει αυτό.⁷⁸

⁷⁴ Magnusson and Palsson, 48

⁷⁵ Αυτοκράτειρα Ζωή ήταν ανιψιά του Βασιλείου του Β.

⁷⁶ Andersson and Gade, 132.

⁷⁷ Andersson and Gade, 132

⁷⁸ Κεκαυμένος, 256.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφερθούμε στα γεγονότα που διαδραματίζονταν στο Βυζάντιο. Η Αυτοκράτειρα Ζωή που ήτανε πενήντα δύο χρονών ήτανε παντρεμένη με τον αριστοκράτη Ρωμανό Αργυρό το 1028. Η αυτοκράτειρα Ζωή ήταν μία από τις τρεις κόρες του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου του Η'. Η Ζωή ήταν πορφυρογέννητη⁷⁹ και ο θρόνος όπως πίστευε η ίδια της ανήκε δικαιοματικά. Η Ζωή παντρεύτηκε τρεις φορές. Στην αρχή ο πατέρας της είχε κανονίσει να παντρευτεί τον Αυτοκράτορα της Αγίας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας Όθωνα Γ', όμως πέθανε πριν την τελετή. Η Ζωή τελικά παντρεύτηκε τον Βυζαντινό αριστοκράτη Ρωμανό τον Αργυρό ο οποίος εγκατέλειψε την γυναίκα του με την υπόσχεση πως θα γινόταν Αυτοκράτορας με τον θάνατο του Κωνσταντίνου Η'.

Ο Κωνσταντίνος Η' πέθανε μία μέρα μετά τον γάμο του Ρωμανού και της Ζωής. Ο γάμος τους είχε τραγική κατάληξη καθώς η Ζωή έβαλε να τον στραγγαλίσουν στην μπανιέρα του «πρώτα τον μάγεψε με ναρκωτικά και αργότερα του έδωσε ένα μείγμα από ελλέβορο.»⁸⁰ Αμέσως μετά την δολοφονία του Ρωμανού η Ζωή παντρεύτηκε τον εραστή της Μιχαήλ τον Παφλαγόνα ο οποίος ήταν ταπεινής καταγωγής. Όπως μας ενημερώνει ο Ψελλός ο οποίος ήταν παρών στην κηδεία του αυτοκράτορα, «η Αυτοκράτειρα Ζωή μόλις έμαθε για τον θάνατο, δεν ήταν παρών όταν πέθανε, «αμέσως προσπάθησε να πάρει την εξουσία ... για να είμαστε ακριβής δεν την ένοιαζε να πάρει την εξουσία για τον εαυτό της, όλες τις οι προσπάθειες είχαν σαν στόχο να διασφαλίσει το στέμμα για τον Μιχαήλ»⁸¹ και έτσι ο Μιχαήλ έγινε αυτοκράτορας και ονομάστηκε Μιχαήλ ο Δ' ο Παφλαγόνας.

Η Ζωή μέσα σε δεκατρία χρόνια έκανε τρεις γάμους. Επίσης η σχέση της με τον Μιχαήλ αλλά και ο γάμος της μαζί του, όπως και η στέψη του σαν Αυτοκράτορας, αμέσως μετά τον θάνατο του Ρωμανού αλλά και η ασθενική υγεία του Μιχαήλ,⁸² είχαν σαν αποτέλεσμα την δυσφορία του λαού και την αύξηση των μηχανορραφιών στην Αυλή. Πολλές από αυτές ήταν δημιούργημα του ευνούχου Ιωάννη που ήτανε αδερφός του Μιχαήλ.

Σε αυτή την κατάσταση βρισκότανε το Βυζάντιο όταν έφτασε στην Κωνσταντινούπολη ο Χάραλντ το 1034. Το πρόβλημα με την ζωή του Αράλη στο Βυζάντιο είναι πως η μόνη έμπιστη πηγή που έχουμε είναι ο Κεκαυμένος οι σάγκες μας δίνουν κάποιες πληροφορίες και με βάση αυτές μπορούμε να αναδημιουργήσουμε κάποια γεγονότα κατά τα άλλα όμως οι περισσότερες πληροφορίες που αναφέρουν είναι είτε ψέματα ή υπερβολές είτε φανταστικές ιστορίες. Ο Κεκαυμένος αναφέρεται μέσα στο βιβλίο του στον Χάραλντ σε δύο σελίδες.

Φυσικά χάρη στον Κεκαυμένο μπορούμε να πούμε σίγουρα πως ο Χάραλντ έλαβε μέρος στην Σικελική εκστρατεία και στην εκστρατεία εναντίων των Βουλγάρων, όμως δεν έχουμε αναφορές για τις υπηρεσίες του Χάραλντ πριν από τις εκστρατείες. Μάλλον ο Κεκαυμένος είτε

⁷⁹ Το επίθετο **Πορφυρογέννητος** σημαίνει στην κυριολεξία «αυτός που γεννήθηκε μέσα στην Πορφύρα», δηλαδή στο ομώνυμο δωμάτιο των βυζαντινών ανακτόρων της Κωνσταντινούπολης. Γενικά σημαίνει «αυτός που γεννήθηκε όταν ο πατέρας του ήταν αυτοκράτορας». Ο όρος χρησιμοποιήθηκε στη Βυζαντινή αυτοκρατορία, από τον 6ο ως τον 15ο αιώνα.

⁸⁰ Ψελλός 81

⁸¹ Ψελλός 87

⁸² Έπασχε από επιληπτικές κρίσεις αλλά μέχρι το τέλος της βασιλείας του κατάφερε να διατηρήσει την Αυτοκρατορία.

δεν τις γνώριζε είτε δεν θεωρούσε απαραίτητο να τις καταγράψει. Σίγουρα ο Χάραλντ θα δραστηριοποιήθηκε σε άλλες πιο απλές αποστολές όπως έκαναν όλοι οι νέοι Βαραγγοί μισθοφόροι εναντίων των πειρατών στο Αιγαίο. Για ανασυνθέσουμε την πορεία του Χάραλντ θα πρέπει να συγκρίνουμε κάποιες ιστορίες από τις σάγκες με τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Αυτοκρατορία εκείνη την εποχή.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι σάγκες είναι βέβαια αναληθής στις περισσότερες διηγήσεις τους αυτό όμως δεν σημαίνει πως οι ιστορίες είναι τελείως φανταστικές. Ο Σνόρρι κάνει αναφορά πως «κράτησε τους άντρες ξεχωριστά από τους άλλους»⁸³ αυτό το επιβεβαιώνει και ο Κεκαυμένος στο βιβλίο του «έφυγε για την Σικελία με τους άντρες του.» Έχοντας περιγράψει την άφιξη του Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη, ο Σνόρρι βιάζεται να περιγράψει πως το ίδιο φθινόπωρο έπλευσε με κάποιες γαλέρες μαζί με τον στόλο στην Ελληνική θάλασσα. Αυτό φαίνεται πως ήταν συνηθής μορφή εισαγωγής για όσους εισέρχονταν στις Βαραγγικές υπηρεσίες και κυρίως στα πρώιμα χρόνια της βασιλείας του Μιχαήλ του Η' που οι Άραβες πειρατές ήταν μία συνεχόμενη απειλή για τα πλοία και τις ακτές στην ανατολική Μεσόγειο.

3.2. Οι Βαραγγοί μισθοφόροι

Πριν προχωρήσουμε πρέπει να γίνει μία μικρή αναφορά στους Βαραγγούς μισθοφόρους. Οι Βαραγγοί ήταν ένα από τα μισθοφορικά σώματα του Βυζαντινού στρατού. Η πρόσληψη μάχιμων-αντρών σε μεγάλους αριθμούς με διάφορους τρόπους συμφωνιών ήταν μία τακτική που χρησιμοποιούσε ο Βυζαντινός στρατός και μπορεί να αναγνωριστεί σαν κληρονομιά από την παλαιά Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Παρόλο που η Βυζαντινή Αυτοκρατορία θεωρείται ο συνεχιστής της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας οι περισσότεροι ιστορικοί την αποκαλούν ως αυτοκρατορία των Ελλήνων, επειδή τα Ελληνικά αντικατέστησαν τα Λατινικά σαν γλώσσα της αυτοκρατορίας. Οι υπήκοοι της αυτοκρατορίας όμως θεωρούσαν τους εαυτούς τους συνεχιστές της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας παρόλο που οι περισσότεροι ήταν Ελληνικής και Σλαβικής καταγωγής. Μάλιστα μέσα στο Στρατηγικόν ο συγγραφέας του βιβλίου αναφέρει πως ο Χάραλντ που ήταν γιός ενός βασιλιά των Βαραγγών πήγε να δει τους τρόπους της Ρωμανίας.⁸⁴

Βέβαια υπήρχαν ελάχιστοι, αν υπήρχαν κιόλας, Ιταλοί στον «Ρωμαϊκό στρατό» της ανατολικής αυτοκρατορίας. Έτσι οι περισσότεροι στρατιώτες προέρχονταν από τους ελεύθερους στρατιώτες ανατολικά του Ρήνου. Τα ξένα τάγματα ήταν οι μισές στρατιωτικές δυνάμεις, ίσως και παραπάνω, του Βυζαντινού στρατού στα τέλη του ενδέκατου αιώνα. Ακόμα και πιο πριν ο θεσμός των θεμάτων⁸⁵ που ήταν η δομή της αυτοκρατορικής στρατιωτικής οργάνωσης, ο οποίος θεσμός εμφανίστηκε κατά τον έβδομο αιώνα στην Μικρά Ασία, είχε αρχίσει ήδη να χάνει την αξία του. Κατά τον ένατο αιώνα η ανατολική αυτοκρατορία είχε αρχίσει να οργανώνεται σε θέματα κάτω από στρατιωτικούς διοικητές οι οποίοι ονομάζονταν στρατηγοί. Στην διάρκεια του

⁸³Magnusson and Palsson, 48

⁸⁴Κεκαυμένος, 254.

⁸⁵με την ονομασία **θέμα** αναφέρουμε τις αρχικώς μεγάλες στρατιωτικές μονάδες του βυζαντινού στρατού που δημιουργήθηκαν κατά τον 6ο αιώνα, οι οποίες λάμβαναν το όνομά τους από την τοποθεσία την οποία συντίθεντο και οι οποίες εξελίχτηκαν σταδιακά από τον 8ο αιώνα σε διοικητικές περιφέρειες του κράτους, με διοικητικό ρόλο υπό τον εκάστοτε ανώτερο στρατιωτικό αξιωματικό (στρατηγό)

εντέκατου αιώνα τα θέματα είχαν αρχίσει να γίνονται όλο και πιο ανεξάρτητες επαρχίες και δημιουργήθηκε μία αριστοκρατία η οποία βασιζόταν στην ιδιοκτησία της γης.

Αυτό οδήγησε σε μια απορρόφηση των μικρότερων περιοχών στις μεγάλες εκτάσεις γης, παρέχοντας μειωμένη ροή ανθρώπινου δυναμικού στους θεματικούς στρατούς. Αυτή η συνεχόμενη μείωση του ανθρώπινου δυναμικού στους θεματικούς στρατούς είχε σαν αποτέλεσμα οι στρατηγοί να εξαρτώνται όλο και περισσότερο στους μισθοφόρους. Έτσι όλο και περισσότεροι ξένοι στρατιώτες άρχισαν να εισέρχονται μέσα στον Βυζαντινό στρατό ώστε να διατηρήσει την στρατιωτική της δύναμη η Αυτοκρατορία. Οι μισθοφορικές δυνάμεις του Βυζαντίου προέρχονταν από διαφορετικούς λαούς, όπως ήταν οι Νορμανδοί, οι Ιταλοί, οι Γερμανοί, οι Μαγυάροι, οι Πετσενέγκοι, οι Σλάβοι αλλά και άλλες εθνότητες, η σημαντικότερη όμως εθνότητα επειδή αυτή μας ενδιαφέρει ήταν οι Σκανδιναβοί οι οποίοι προέρχονταν από την Ρωσία και ονομάζονταν Βαραγγοί. Οι πρώτες αναφορές που γίνονται για αυτούς τους μισθοφόρους είναι σε αρχεία από όταν ήταν αυτοκράτορας ο Μιχαήλ Γ΄ το 840.

Οι Βαραγγοί ήταν ιδιαίτερα χρήσιμοι στις ναυμαχίες, επειδή ήταν ιδιαίτερα ικανοί στις ναυμαχίες και στην πλοήγηση. Συνήθως επάνδρωναν "μικρά πλοία τα οποία ονομάζονταν ουσίες για να καταστέλλουν την πειρατεία και πολλοί Ρώσοι και Βαραγγοί ξεκινάγανε την στρατιωτική τους θητεία στο ναυτικό."⁸⁶ Οι Βαραγγοί απέκτησαν μεγάλη φήμη στα χρόνια του Βασίλειου του Βουλγαροκτόνου. Όταν ο Αυτοκράτορας αναγκάστηκε να ζητήσει την βοήθεια του Βλαδμήρου βασιλιά της Ρωσίας και αυτός ανταποκρίθηκε. Οι Βαραγγοί χάρη στις ικανότητες τους δημιούργησαν ένα ξεχωριστό στρατιωτικό σώμα το οποίο ήταν υπόλογο στον Αυτοκράτορα, αν και πολλοί συνέχισαν να υπηρετούν σαν απλοί μισθοφόροι.⁸⁷ Μετά τον Βασίλειο οι Βαραγγοί χωρίζονταν σε διάφορες κατηγορίες η βασικότερη ήταν η προσωπική φρουρά του Αυτοκράτορα, οι υπόλοιποι υπηρετούσαν είτε στο ναυτικό είτε σε μακρινές αποστολές αλλά και σαν φρουρές πόλεων.

Πρέπει πρώτα από όλα να εξηγήσουμε πως οι Βαραγγοί μισθοφόροι ήταν κάτι τελείως διαφορετικό από την Βαραγγική Φρουρά οι οποίοι ήταν γνωστοί στους Βυζαντινούς σαν Βαραγγοί της Πόλης και συμπεριλάμβαναν μέσα και την προσωπική φρουρά του Αυτοκράτορα η οποία σχημάτιζε το δικό της σύνταγμα στις αυτοκρατορικές δυνάμεις της Κωνσταντινούπολης.

Ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας είχε και άλλες μονάδες στην προσωπική του φρουρά μία από αυτές ήταν τα τάγματα τα οποία αποτελούνταν από τέσσερα συντάγματα ιππικού και το καθένα είχε τον δικό του διοικητή ο οποίος ονομαζόταν δομέστικος. Το πρώτο καθήκον των Ταγμάτων ήταν να προστατεύουν τον Αυτοκράτορα είτε ήταν σε κάποια εκστρατεία είτε στην πόλη. Όπως είναι φυσικό οι επαγγελματίες στρατιώτες που επάνδρωναν αυτά τα στρατεύματα προέρχονταν σε έναν μεγάλο βαθμό από την Ελληνική αριστοκρατία. Ακόμα ήταν χαρακτηριστικό των Ταγμάτων, κάτι το οποίο κίνησε υποψίες απέναντι τους, πως έπαιρναν μέρος στις ίντριγκες της Κωνσταντινούπολης και σε πολλές περιπτώσεις συνδέονταν ανοιχτά με τις οικογένειες που ήταν εναντίον του αυτοκράτορα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η πίστη των Ταγμάτων να μην θεωρείται

⁸⁶ Raffaele The Varangian Guard: 988-1453 (Oxford: Osprey Press, 2010), 19.

⁸⁷ Blöndal 46

αξιόπιστη κατά την διάρκεια των εσωτερικών μηχανογραφιών. Έτσι ο Αυτοκράτορας αναγκαζόταν να στηρίζετε στους ξένους μισθοφόρους των οποίων η πίστη και η αφοσίωση εξαρτιόταν από το πόσο καλά πληρώνονταν.

Αυτοί που υπηρετούσαν στην προσωπική φρουρά του αυτοκράτορα δεν είχανε το δικαίωμα να φύγουνε από το πλευρό του Αυτοκράτορα. Ο διοικητής της φρουράς συνήθως ήτανε Έλληνας και ονομαζότανε Ακόλουθος και ήτανε μια ισχυρή φυσιονομία μέσα στην Αυλή. Ο Ακόλουθος συνοδευότανε από τους Μεγαλοδιαχειρηματίες οι οποίοι διοικούσαν τις κατώτερες στρατιωτικές δυνάμεις. Τα πιο επίλεκτα μέλη της φρουράς ονομάζονταν Μαγκλαβίτες, έναν τίτλο που θα αποκτήσει και ο Χάραλντ και οι διοικητές τους ονομάζονταν Σπαθοκαρδινάτοι οι οποίοι διοικούσαν από του Πρωτοσπαθάριους⁸⁸

Βέβαια όπως και πριν στην Ρωσία ο Σνόρρι βιάζεται να δώσει στον Χάραλντ αρχηγική θέση και λέει πως είχε την πιο υψηλή θέση που θα μπορούσε να αποκτήσει, δηλαδή ό,τι ήταν αρχηγός όλων των Βαραγγών, κάτι που άμα το εξετάσουμε καλύτερα βλέπουμε πως μπορεί να αμφισβητηθεί. Ασχέτως με το αν τον Χάραλντ τον υποδέχτηκε ο Αυτοκράτορας ή η Αυτοκράτειρα, δεν υπάρχει τίποτα που να δηλώνει πως υπήρξε κάτι ασυνήθιστο στην πρόσληψη του για να υπηρετήσει με τους Βαραγγούς μισθοφόρους ή για την ηγεσία που είχε στους στρατιώτες που έφερε μαζί του από την Ρωσία, οι οποίοι θα σχημάτιζαν μία τυπική ξένη μονάδα από μισθοφόρους στον Βυζαντινό στρατό.

3.3. Η ζωή του Χάραλντ πριν την Σικελική εκστρατεία

Παρόλο που δεν έχουμε αναφορές από τον Κεκαυμένο για τις υπηρεσίες που πρόσφερε ο Χάραλντ στον Αυτοκράτορα πριν την Σικελική εκστρατεία το 1038 οι σάγκες μπορούνε να γεμίσουνε αυτό το κενό αλλά μόνο αν εξεταστούν με ιδιαίτερη προσοχή. Ο Σνόρρι αναφέρει πως το καλοκαίρι μετά την άφιξη του ενώθηκε με τις γαλέρες που περιτολούσαν τις θάλασσες ανατολικής Ελλάδας και πως αρχηγός τους ήταν ο Γεώργιος που ήτανε συγγενείς της αυτοκράτειρας.⁸⁹ Όντως ο Χάραλντ θα ήταν υπό την διοίκηση του Γεωργίου Μανιάκη, όποιος δεν είχε καμία συγγένεια με την αυτοκράτειρα. Ξένοι μισθοφόροι πολύ συχνά στρατολογούνταν για να επανδρώσουν τα πλοία των στόλων που κυνηγούσαν τους πειρατές. Πολλοί από τους Βαραγγούς επέλεξαν να υπηρετήσουν στο ναυτικό της Αυτοκρατορίας εξαιτίας των ικανοτήτων τους ως θαλασσοπόροι αλλά και των ξακουστών ικανοτήτων τους για την μάχη στην θάλασσα στην οποία οι Σκανδιναβοί θεωρούνταν αυθεντίες.

Παρόλο που ο στόλος της πρωτεύουσας αποτελούνταν από τα μεγαλύτερα πλοία τα οποία ονομάζονταν Δρομείς και επανδρώνονταν από διακόσιους άντρες και ήταν εξοπλισμένα με σιφόνια για να μπορούν να απελευθερώσουν το καταστροφικό υγρό πυρ, οι Βαραγγοί πιο συχνά επάνδρωναν τα ελαφρύτερα και γρηγορότερα πλοία τα οποία μπορούσαν να τα κουμαντάρουν εύκολα όταν ήταν σε κίνηση και ονομάζονταν Ουσίαι. Θεωρούνταν ιδανικά για την καταδίωξη του ίδιου τύπου Αραβικά πλοία που ονομάζονταν Dhow⁹⁰ Είναι όμως απίθανο ο αρχηγός του

⁸⁸ D'Amato, 16.

⁸⁹ Magnusson and Palsson, 48

⁹⁰ Marsden, 93.

στόλου να ασχολούταν με το κυνήγι των πειρατών μάλλον το βάρος αυτών των αποστολών θα δινότανε στους Βαραγγούς.

Πάλι υπάρχει μία αναφορά από τον Σνόρρι «Ο Γεώργιος και ο Χάραλντ έπλευσαν πολλές φορές στα Ελληνικά νησιά και προκάλεσαν μεγάλη καταστροφή στους κουρσάρους εκεί»⁹¹ Αυτό θα μπορούσε να ήταν αλήθεια, φαίνεται όμως απίθανο ο στρατηγός του Βυζαντίου να συνόδευε σε αποστολές έναν νεοσύλλεκτο Βαραγγό. Υπάρχει επίσης κάθε λόγος να πιστεύουμε πως ο Χάραλντ είχε το δικό του οικονομικό συμφέρον με το να αναζητήσει και να καταλάβει ένα καλά φορτωμένο Αραβικό πειρατικό πλοίο, καθώς το ποσό που έπρεπε να καταβάλει «ήταν εκατό μάρκα (120 με το σύστημα που μετρούσανε τότε) για το κάθε πλοίο που έπιαναν, αλλά μπορούσαν να κρατήσουν ότι άλλο υπήρχε στο πλοίο.»⁹² Οπότε το δικαίωμα στην ληψείσα λεία πρέπει να αποτελούσε μία ιδιαίτερα κερδοφόρα αμοιβή σε σχέση με την πληρωμή που έπαιρναν και αυτό ήταν κάτι που ο Χάραλντ σίγουρα θα είχε εκμεταλλευτεί στο έπακρο.

3.4.. Ο Χάραλντ και ο Μανιάκης και οι ιστορίες για τον Χάραλντ.

Μέσα στις σάγκες υπάρχουν αναφορές για αρκετές διαμάχες μεταξύ του Χάραλντ και του Γεώργιου Μανιάκη η μία από αυτές αναφέρει πως ξέσπασε μία διαφωνία για το που θα κατασκηνώσουν οι άντρες, παρόλο που μας δίνει το στοιχείο πως ο Χάραλντ βρισκόταν σε κάποια αποστολή στην ξηρά η ιστορία δεν αναφέρει ούτε την χρονολογία αλλά ούτε και την τοποθεσία που διαδραματίστηκε η ιστορία. Πέρα από αυτό το στοιχείο η ιστορία είναι πέρα για πέρα φανταστική καθώς αναφέρει πως οι δύο άντρες τράβηξαν κλήρο για το ποια ο ένας θα κατασκηνώσουν σε καλύτερο σημείο Όπως βλέπουμε αυτή η ιστορία έχει πολλά κενά. Πρώτα από όλα ο στρατηγός των Βυζαντινών δυνάμεων δεν θα ανεχότανε τέτοια συμπεριφορά μέσα στον στρατό του και πόσο μάλλον από έναν νεαρό Βαραγγό μισθοφόρο. Επίσης άσχετα με το αποτέλεσμα οι άλλοι στρατιώτες δεν θα το δέχονταν ποτέ και δεν θα άφηναν τότε να λυθεί μία τέτοια διαφωνία με αυτόν τον τρόπο. Μάλιστα ο Σνόρρι αναφέρει πως «και άλλες διαφωνίες ξέσπασαν μεταξύ τους... κα ότι ο Χάραλντ πάντα έπαιρνε το καλύτερο αποτέλεσμα στο τέλος.»⁹³ Σε αυτό το σημείο ο Σνόρρι πάλι προσπαθεί να δημιουργήσει το πορτραίτο ενός ανεξάρτητου Βίκινγκ, φυσικά αυτό δεν ισχύει.

Μέσα στις σάγκες υπάρχουν διάφορες ιστορίες οι οποίες παρουσιάζουν τον Χάραλντ σαν ένα γενναίο και ιδιαίτερα πανούργο άνθρωπο. Όμως ολόιδιες ιστορίες αλλά με διαφορετικούς πρωταγωνιστές εμφανίζονται σε όλους τους πολιτισμούς κάποιες μάλιστα είναι από την εποχή του Μέγα Αλέξανδρου. Εξαιτίας αυτού αλλά και λόγω τις έλλειψης στοιχείων σε αυτές τις σάγκες που να βοηθάνε στην ανακατασκευή της ζωής του Χάραλντ δεν θα γίνει αναφορά σε αυτές.

Παρόλες τις προσπάθειες των ποιητών να φτιάξουν ένα πορτραίτο στον Χάραλντ στο οποίο φαίνεται να είναι ένας ελεύθερος Βίκινγκ και αυτός αλλά και οι άντρες του ήταν υπό την ίδια μορφή διοίκησης όπως και όλοι οι άλλοι μισθοφόροι που υπηρετούσαν στο ναυτικό ή στην ξηρά.

⁹¹ Magnusson and Palsson, 48

⁹² Andersson and Gade, 137.

⁹³ Magnusson and Palsson, 48

Δηλαδή έπαιρναν τις εντολές τους από τον αξιωματικό των Εταίρειων⁹⁴ οι οποίοι με την σειρά τους αναφέρονταν είτε στον στρατηγό του Θεματικού στόλου ή στρατού είτε στον ναύαρχο ή στρατηγό που συντόνιζε την αποστολή του αυτοκρατορικού στόλου. Μάλιστα ο Blöndal υποδεικνύει πως αυτό θα ήτανε απίθανο. Ο χαμηλότερος βαθμός που θα χρειαζότανε ένας Βαραγγός μισθοφόρος, για να έχει μερική ανεξαρτησία, είναι αυτός του σπαθοκαρδινάτου, έναν βαθμό που ο Χάραλντ θα αποκτήσει προς το τέλος της καριέρας του. Μία από αυτές τις ιστορίες που μας λέει ο Σνορρι στην προσπάθειά του να φτιάξει το πορτρέιτο του ελεύθερου και ανεξάρτητου Χάραλντ είναι αυτή που θα δούμε παρακάτω.

Η ιστορία είναι πάρα πολύ απλή, αναφέρει πως οι Βαραγγοί του Χάραλντ πολιορκούσαν μία ισχυρή πόλη που τα τείχη της ήταν καλά προστατευμένα από επιθέσεις κυρίως εξαιτίας της τάφρου που περικλείει τα τείχη. Το τέχνασμα του Χάραλντ ήταν να στείλει μερικούς άντρες, οι οποίοι θα φαίνονταν άοπλοι και αδιάφοροι, να συμμετάσχουν σε παιχνίδια και να μπορούν να τους βλέπουν οι αντίπαλοι από τα τείχη όμως να μην είναι μέσα στην εμβέλεια των όπλων των υπερασπιστών της πόλης. Αυτή η δραστηριότητα συνέχισε για μερικές μέρες μέχρι που οι υπερασπιστές της πόλης άρχισαν να τους κοροϊδεύουν και να τους χλευάζουν, τελικά οι υπερασπιστές άρχισαν να νοιώθουν τόση σιγουριά που άφησαν ανοιχτές τις πύλες τους και αυτό έδωσε την ευκαιρία στους άντρες του Χάραλντ να επιθεθούν με τα όπλα που είχαν κρυμμένα κάτω από τους μανδύες τους και να εισβάλουν στην πόλη. Όπως αναφέρει και ο Marsden οι ιστορίες αυτές δεν είναι δυνατόν να μην έχουν αλλοιωθεί στα διακόσια χρόνια της προφορικής αναμετάδοσης της στην Νορβηγία.⁹⁵

3.5. Ο Χάραλντ στους Αγίους Τόπους

Το βασικό πρόβλημα με την σάγκα του Σνόρρι η οποία τοποθετεί τον Χάραλντ στους Αγίους Τόπους μετά την επιστροφή του από την εκστρατεία της Σικελίας. Σύμφωνα με την σάγκα ο Χάραλντ ήταν στους Αγίους Τόπους το 1041, αν και οι πιο αξιόπιστες πηγές από το βιβλίο Στρατηγικών τον τοποθετεί στην Βουλγαρία μαζί με την Βαραγγική Φρουρά η οποία συνόδευε τον αυτοκράτορα και είχαν πάει για να καταστείλουν την επανάσταση των Βούλγαρων. Τα ιστορικά αρχεία από τα πολλά και ταραχώδη γεγονότα σε αυτούς τους λίγους μήνες θα επέτρεπαν στον Χάραλντ μόνο ένα μικρό περιθώριο χρονικού διαστήματος στο οποίο μόλις που θα προλάβαινε να φύγει από την Σικελία, μετά από αυτήν την εκστρατεία προάχθηκε στο βαθμό του μαγκλαβίτη, και να πάει στην εκστρατεία της Βουλγαρίας. Όλα αυτά τα αξιόπιστα στοιχεία αναφέρονται μέσα στο Στρατηγικών και εξαιτίας αυτών των στοιχείων μπορούμε με σιγουριά να αποκλείσουμε την πιθανότητα πως ο Χάραλντ ήταν μέσα σε κάποια αποστολή για την Ιερουσαλήμ εξαιτίας του χρονικού διαστήματος που θα χρειαζότανε για μία τόσο μακρινή αποστολή.

⁹⁴ Οι ξένοι κατά την ύστερη Ρωμαϊκή περίοδο ήταν γνωστοί ως φοίντεράτι δηλαδή «ομόσπονδοι-σύμμαχοι» και συνέχισαν να αποκαλούνται έτσι μέχρι και τον 9ο αιώνα περίπου, αν και ο τίτλος τους είχε Ελληνοποιηθεί σε «Φοιδεράτοι». Έκτοτε, οι ξένοι μισθοφόροι έγιναν γνωστοί ως «Εταιρεία» και συνήθως υπηρετούσαν στην αυτοκρατορική φρουρά. Η δύναμη αυτή διαιρούνταν στην «Μεγάλη Εταιρεία», τη «Μέση Εταιρεία» και τη «Μικρά Εταιρεία», που διοικούσαν από τους αντίστοιχους Εταιρειάρχες. Πιθανότατα, ο διαχωρισμός αυτός να γίνονταν με θρησκευτικά κριτήρια.

⁹⁵ Marsden, 106.

Το πιο λογικό είναι ο Χάραλντ να ταξίδεψε στους Αγίους Τόπους το 1036. Αν όντως ταξίδεψε μέχρι την Ιερουσαλήμ. Ο Κεκαυμένος δεν κάνει καμία αναφορά για το ταξίδι αυτό στο βιβλίο του από την άλλη μπορεί να μην το θεώρησε απαραίτητο. Αν όντως πήγε λουπόν η πιο πιθανή χρονολογία είναι το 1036 καθώς '' ο Αυτοκράτορας Μιχαήλ είχε συνάψει συμφωνία με τον Χαλίφη της Αιγύπτου η οποία επέτρεπε την ανοικοδόμηση της κατεστραμμένης εκκλησίας που είχε χτιστεί πάνω από το μνήμα του Χριστού. Ο Χάραλντ φέρεται να είναι ο αρχηγός της φρουράς που προστάτευε τους Βυζαντινούς τεχνίτες.''⁹⁶

Στην Morkinskinna αλλά και στην σάγκα του Σνόρρι υπάρχει ένα ποίημα το φέρεται να έγραψε ο Stuf Thordarson, ο οποίος λέγεται πως το άκουσε από τον ίδιο τον Χάραλντ και αναφέρει πως ο Χάραλντ ταξίδεψε από την χώρα των Ελλήνων στην Ιερουσαλήμ και στην Παλαιστίνη και με τις μεγάλες του δυνάμεις (στρατιωτικές) η χώρα κατακτήθηκε από τον στρατό του χωρίς να καταστραφεί και χωρίς διαμάχη μακάρι ο Θεός να τον προστατεύει''⁹⁷. Βέβαια σύμφωνα με την καινούρια συμφωνία μεταξύ του Βυζαντίου και του Χαλιφάτου βλέπουμε πως γίνεται ο Χάραλντ να κατέκτησε εύκολα την Παλαιστίνη.

Καταρχάς πρέπει να αναλύσουμε την φράση κατάκτηση της Παλαιστίνης, όταν οι σχέσεις εκείνη την εποχή μεταξύ της Κωνσταντινούπολης και του Χαλιφάτου της Αιγύπτου ήταν ιδιαίτερα ειρηνικές από το 1027, εκείνη την χρονιά μάλιστα συμφωνήθηκε πως ο αυτοκράτορα Κωνσταντίνος ο Η μπορούσε να ξαναχτίσει την εκκλησία του Αγίου Τάφου. Αλλά και κατά την διάρκεια της βασιλιάς του Μιχαήλ του Δ ο Χαλίφης της Αιγύπτου υπέγραψε μία συνθήκη στην οποία ανανεώθηκε η άδεια για την ανοικοδόμηση της εκκλησίας και έτσι αρχιτέκτονες και μάστορες αλλά και άλλοι Βυζαντινοί τεχνίτες στάλθηκαν κατευθείαν στην Ιερουσαλήμ, συνοδευόμενοι από Βαραγγούς στρατιώτες σε περίπτωση που τους επιτεθούν ληστές της ερήμου. Παρόλο που υπάρχει κάθε λόγος για να στείλουν Βαραγγούς πολεμιστές για να προστατεύσουν το καραβάνι καθώς θα ήταν οι ιδανικοί για να πολεμήσουν τους ληστές. Η επιλογή αυτής της συγκεκριμένης ομάδας για την συνοδεία του καραβανιού είναι ιδιαίτερης σημασίας, καθώς η επιλογή μίας τόσο επίλεκτης μονάδας μας δείχνει πως μέσα στο καραβάνι εκτός από την ομάδα εργασίας υπήρχαν και προσκυνητές οι οποίοι θα ήταν από τις υψηλές τάξεις. Πολύ πιθανόν να ήταν μέλη της αυτοκρατορικής οικογένειας που δεν άφησαν να πάει χαμένη αυτή η σπάνια ευκαιρία για να επισκεφτούν τους Αγίους Τόπους.

Οι σάγκες Morkinskinna, Fagrskinna και ο Σνόρρι προσπαθούν να φτιάξουν μία εικόνα για τον Χάραλντ στην οποία παρουσιάζεται σαν προσκυνητής ο οποίος κάνει γενναιόδωρες προσφορές στα ιερά μέρη και φυλάσσει τα λείψανα.⁹⁸ Ο Σνόρρι προσπαθεί να σιγουρευτεί πως ο ήρωάς του δεν θα ξεπεραστεί από άλλες βόρειες προσωπικότητες όπως ο Κνουτ της Δανίας (Gnut of Denmark) και ο άρχοντας Θόρφιν του Όρκνεϋ (Jarl Thorfinn of Orkney), όπου και οι δύο έκανα προσκύνημα στην Ιερουσαλήμ κατά τον εντέκατο αιώνα. Πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας πως οι συγγραφείς των σαγκών είναι πιο θερμοί υποστηρικτές του Χριστιανισμού από τους προγόνους τους του εντέκατο αιώνα.

⁹⁶ Magnusson and Palsson, 58.

⁹⁷ Magnusson and Palsson, 59. Andersson and Gade, 144.

⁹⁸ Andersson and Gade, 144.

3.6. Οι βαθμοί και η θέση μέσα στον Βυζαντινό στρατό

Σύμφωνα με τον Σνόρρι ο Χάραλντ έγινε ανώτατος διοικητής της Βαραγγικής Φρουράς. Κάποιοι που δεν έχει συγκρίνει αυτή την αναφορά με τα υπόλοιπα ιστορικά στοιχεία που υπάρχουν θα μπορούσε εύκολα να πιστέψει πως ισχύει κάτι τέτοιο. Όμως η έντονη άρνηση του βιβλίου «Στρατηγικόν» το οποίο μας λέει και με ακρίβεια ποιοι ήταν οι βαθμοί που κέρδισε ο Χάραλντ αλλά και πόσο ανεπιθύμητο ήταν στους Βυζαντινούς το να δίνουν υψηλές θέσεις και βαθμούς σε ξένους μισθοφόρους. Ακόμα και αν ήταν ικανοί να αναλάβουν θέσεις στις υψηλότερες βαθμίδες, μας αποτρέπει από το να πιστέψουμε τα λεγόμενα του Σνόρρι.

Σύμφωνα λοιπόν με τον Κεκαυμένο⁹⁹ στον Χάραλντ δόθηκε ο βαθμός του μαγκλαβίτη¹⁰⁰ σαν ανταμοιβή για τα ανδραγαθήματα του στην Σικελική εκστρατεία. Μετά από την Σικελική εκστρατεία μεταφέρθηκε στην Βουλγαρία για να καταπνίξει την επανάσταση του Δειλιανού. Μετά την επιτυχία αυτής της εκστρατείας στην οποία συμμετείχε και ο ίδιος ο Κεκαυμένος ο Χάραλντ τιμήθηκε από τον αυτοκράτορα με τον βαθμό του σπαθαροκανδίδατος.¹⁰¹

3.7. Ο Χάραλντ στην Αφρική και την Σικελική εκστρατεία

Το επόμενο μέρος το οποίο αναφέρει ο Σνόρρι είναι η Αφρική. «Ο Χάραλντ τώρα πήγε με τον στρατό του στο μέρος που οι Βαραγγοί αποκαλούνε γη των Σαρακηνών.»¹⁰² Η αναφορά που κάνει μάλλον είναι λάθος και εννοούσε την Μικρά Ασία και την Μέση Ανατολή το λάθος που κάνει ο Σνόρρι είναι μάλλον γεωγραφικό και δεν έχει κάποιον απώτερο σκοπό. Η λέξη *Serkland* την οποία δανείστηκε ο Σνόρρι από ένα ποίημα του Θιόντολφ στην πραγματικότητα εννοούσε όλες τις περιοχές τις οποίες είχαν καταλάβει οι μουσουλμάνοι, θα μπορούσε οπότε να εννοεί περιοχές της Ανατολίας και του Καυκάσου όπου οι Βυζαντινοί με τους μουσουλμάνους βρίσκονταν σε συνεχείς διαμάχες και αργηγός των Βυζαντινών ήταν ο Μανιάκης.¹⁰³ Μάλιστα ο Blöndal αναφέρει πως υπάρχουν αρκετές πιθανότητες οι Βαραγγοί να πολέμησαν σε τέτοιου είδους μάχες, άρα και ο Χάραλντ, πριν εκστρατεύσουν για την Σικελία αλλά δεν μπορούμε να τις επιβεβαιώσουμε θα μπορούσε να εννοεί επιθέσεις στην υπό κατάληψη από μουσουλμάνους Έδεσσα αλλά και διαμάχες στα σύνορα με τους Πετсенέγκους.¹⁰⁴

Ο Θιόντολφ αναφέρει σε ένα ποίημα του πως Χάραλντ κατέλαβε ογδόντα πόλεις στην περιοχή που κατοικούσαν οι Σαρακηνοί πριν φύγει για την Σικελία. Αν και αυτός ο αριθμός είναι σίγουρα υπερβολή μάλλον με αυτό τον τρόπο ήθελε να εννοήσει πως πολέμησε σε πολλές μάχες τις οποίες κέρδισε. Κάτι που πρέπει να είναι αλήθεια καθώς ο Σνόρρι κάνει αναφορά στα χρόνια

⁹⁹ Κεκαυμένος, 256.

¹⁰⁰ Μαγκλαβίτης: Αρχικά αποτελούσαν ένα από τα σώματα της αυτοκρατορικής φρουράς, οπλισμένοι με το μαγκλάβιον (είδος ρόπαλου) αλλά τον 11^ο αιώνα ο μαγκλαβίτης είναι πλέον τίτλος

¹⁰¹ Σπαθαροκανδίδατος: Συνδυασμός των τίτλων του σπαθάριου και του κανδίδατου που ήταν κάτω από τον πρωτοσπαθάριο και από πάνω από τον σπαθάριο. Οι κανδίδατοι αρχικά άνηκαν στην φρουρά του αυτοκράτορα. Ο τίτλος εξαφανίζεται στο τέλος του 11^{ου} αιώνα.

¹⁰² Magnusson and Pálsson, 51.

¹⁰³ Blöndal, 62.

¹⁰⁴ Blöndal, 62.

του Χάραλντ λέγοντας πως «Ο Χάραλντ πολέμησε πολλά χρόνια στην Αφρική και απόκτησε μεγάλο πλούτο σε θησαυρούς, χρήματα και άλλα αγαθά»¹⁰⁵. Μάλιστα σε αυτό το απόσπασμα μαθαίνουμε πως ο Χάραλντ έστελνε ότι δεν χρειαζόταν από τα πλούτη του για φύλαξη με έναν έμπιστο του αγγελιαφόρο στο Νόβγκοροντ στον Γιάροσλαβ και πως με αυτόν τον τρόπο είχε μαζέψει ένα τεράστιο πλούτο κάτι που δεν ήτανε περίεργο καθώς είχε λεηλατήσει τις πιο πλούσιες περιοχές του κόσμου.

Το επόμενο μέρος στο οποίο γνωρίζουμε με σιγουριά πως βρισκότανε ο Χάραλντ είναι η Σικελία. Ο στρατηγός στην εκστρατεία της Σικελίας ήταν ο Μανιάκης ο οποίος είναι πολύ πιθανό να είχε καταφέρει να κερδίσει την εκστρατεία η οποία είχε μεγάλη σημασία για τους Βυζαντινούς. Αν και δεν γνωρίζουμε ακριβώς τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Σικελική εκστρατεία τα ανδραγαθήματα του Χάραλντ σίγουρα θα ήτανε άξια προσοχής καθώς παρόλη την αποτυχία της εκστρατείας ο Χάραλντ τιμήθηκε με τον βαθμό του μαγκλαβίτη. Γίνονται κάποιες αναφορές μέσα από ιστορίες για την πολιορκία πόλεων μέσα στις σάγκες. Όμως όπως προαναφέρθηκε οι ιστορίες αυτές είναι φανταστικές.

Δυστυχώς η εκστρατεία είχε πλήρη αποτυχία εξαιτίας της ανικανότητας του αυτοκράτορα ο οποίος όρισε σαν αρχηγό του Βυζαντινού στόλου τον αδερφό του εξ αγχιστείας Στέφανο Καλαφάτη¹⁰⁶ ο οποίος βρέθηκε κατώτερος των περιστάσεων και παρόλη την αρχική επιτυχία ο Στέφανος κατηγορήσε τον Μανιάκη για προδοσία. Ο Μανιάκης αναγκάστηκε να επιστρέψει στην Κωνσταντινούπολη και ο Στέφανος ανέλαβε την διοίκηση όλου του στρατού μέχρι που πέθανε σε μία αποτυχημένη επίθεση και την θέση του πήρε ένας ευνούχος ο οποίος αποδείχτηκε χειρότερος και από τον Στέφανο. Τέλος η καταστροφή για την Σικελική εκστρατεία ήρθε από τους Νορμανδούς μισθοφόρους ένα σώμα που επαναστάτησε το 1040 και προκάλεσε την λιποταξία πολλών λατινόφωνων Νορμανδών τους οποίους όπως έχει ήδη αναφερθεί πολέμησε ο Χάραλντ.^{107 108}

Οι συνέχεις αποτυχίες των Βυζαντινών και οι λιποταξίες κάποιων μισθοφορικών σωμάτων οδήγησαν στην μερική υποχώρηση των Βυζαντινών από την Σικελία. Ένας ακόμα παράγοντας ήτανε η επανάσταση των Βουλγάρων υπό την ηγεσία του Τσάρου Πέτρου το 1040. Ο Μιχαήλ ο Δ αναγκάστηκε να ανακαλέσει ένα τμήμα του στρατού από τους Βαραγγούς μέσα στους οποίους ήτανε και ο Χάραλντ.

¹⁰⁵ Magnusson and Palsson, 52.

¹⁰⁶ Τον υιό του οποίου υιοθέτησε ο Μιχαήλ και στέφθηκε αυτοκράτορας του Βυζαντίου με το όνομα Μιχαήλ ο Καλαφάτης.

¹⁰⁷ Blöndal, 70.

¹⁰⁸ Σελίδα 20-21

Μορφοποίηση: Ελληνικά

Μορφοποίηση: Ελληνικά

Μορφοποίηση: Ελληνικά

Μορφοποίηση: Ελληνικά

3.8. Η επιστροφή του Χάραλντ από την Ιταλία και η εκστρατεία στην Βουλγαρία

Μετά την πτώση του Μανιάκη και τις συνεχόμενες ήττες που δέχτηκε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία στην Σικελία και στην Ιταλία. Το βασίλειο της Βουλγαρίας επαναστάτησε εναντίον των Βυζαντινών. Την επανάσταση την ξεκίνησε ο Πέτρος Δειλιανός, ο οποίος μετονομάστηκε σε Τσάρος Πέτρος αργότερα, βρήκε αμέσως υποστηρικτές εξαιτίας της πολιτικής που ακολουθούσε¹⁰⁹ ο Ιωάννης ο Ευνούχος ο αδερφός του Μιχαήλ του Δ΄.¹¹⁰ Οι Βούλγαροι στην αρχή είχαν κάποιες επιτυχίες, οι οποίες ήταν περισσότερο αποτέλεσμα του ότι η Αυτοκρατορία πολεμούσε σε δύο μέτωπα. Ο Μιχαήλ συγκέντρωσε έναν επιβλητικό αυτοκρατορικό στρατό ο οποίος θα γύριζε την ισορροπία του πολέμου προς το όφελος του Βυζαντίου. Μέσα σε αυτές τις στρατιωτικές δυνάμεις που μαζεύτηκαν από τον Αυτοκράτορα θα ήταν και ο Χάραλντ, ο οποίος τώρα είχε τον βαθμό του μαγκλαβίτη. Λόγω του βαθμού του πλέον θα είχε σαν καθήκον του την προστασία του Αυτοκράτορα, καθώς ηγήθηκε ο ίδιος στην εκστρατεία παρά την ασθένειά του.

Η εκστρατεία είχε σαν αποτέλεσμα οι Βυζαντινοί να καταπνίξουν τους επαναστάτες. Αποτέλεσμα που προήλθε κατά κύριο λόγο από την διαμάχη που ξέσπασε μεταξύ του Δειλιανού και του Αλουσιάνου.¹¹¹ Ο Χάραλντ σίγουρα συμμετείχε στην εκστρατεία της Βουλγαρίας και εκεί τον γνώρισε ο Κεκαυμένος και μας λέει πως ο Χάραλντ τιμήθηκε με τον βαθμό του σπαθαροκανιδάτου¹¹² για τα ανδραγαθήματα που έκανε. Υπάρχουν και άλλες αναφορές που τοποθετούν τον Χάραλντ στην εκστρατεία της Βουλγαρίας. Σε ένα ποίημα του ο Θιοντολφ αποκαλεί τον Χάραλντ «καύστη των Βουλγάρων».¹¹³

Σύμφωνα με τον ο Θιοντολφ ο Χάραλντ πολέμησε σε δεκαοχτώ φοβερές μάχες, αυτός ο αριθμός είναι πιο πειστικός από τον αριθμό ογδόντα που είχε αναφέρει πιο πριν, όσο υπηρετούσε στον Βυζαντινό στρατό. Θα είχε μια μικρή περίοδο ηρεμίας όταν επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη σαν φρουρός του αυτοκράτορα. Αυτή η ηρεμία δεν θα κρατήσει για πολύ καθώς θα ξεσπάσουν ταραχές μετά τον θάνατο του Μιχαήλ του Δ΄, ο οποίος θα πεθάνει λίγες μέρες μετά την επιστροφή του από την εκστρατεία και την στέψη του θετού του γιού Μιχαήλ του Καλαφάτη σε αυτοκράτορα.

¹⁰⁹ Ο Ιωάννης ήταν υπεύθυνος για το θησαυροφυλάκιο και επέβαλε στους Βούλγαρους να πληρώνουν του φόρους με λεφτά και όχι με αγαθά όπως γινότανε μέχρι τότε.

¹¹⁰ Marsden, 111.

¹¹¹ Γνωστός και ως βασιλιάς Ααρόν των Βουλγάρων.

¹¹² Ο τρίτος μεγαλύτερος βαθμός που μπορούσε να λάβει ένας Βαραγγός μισθοφόρος της πόλης.

¹¹³ Bulgar -burner. Blöndal, 74.

4. Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΣΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ

Μετά το τέλος της εκστρατείας εναντίων των Βουλγάρων θα γινόντουσαν ριζικές αλλαγές στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Ο Μιχαήλ ο Δ΄ ο οποίος ήταν ήδη σε πολύ άσχημη κατάσταση στην υγεία του παρόλο που δεν είχε περάσει ακόμα τα τριάντα λίγες μέρες μετά την επιστροφή του από την εκστρατεία πέθανε. Οι αλλαγές αυτές που θα ερχόντουσαν στην αυτοκρατορία θα δημιουργούσαν μεγάλα προβλήματα στον Χάραλντ και στους άντρες του.

Την εξουσία θα την αναλάμβανε ο ανιψιός του αυτοκράτορα ο οποίος ονομαζότανε και αυτός Μιχαήλ, αν και ονομάστηκε Μιχαήλ. Ε' στην ιστορία έχει μείνει ως Μιχαήλ ο Καλαφάτης. Η αυτοκράτειρα Ζωή η οποία ήταν πλέον εξήντα χρονών θα συνδιοικούσε την Αυτοκρατορία μαζί με τον υιοθετημένο της γιό τον Μιχαήλ. Ο Μιχαήλ επηρεαζότανε από τον θείο του τον Κωνσταντίνο ο οποίος μετά από λίγο καιρό παντρεύτηκε την αυτοκράτειρα Ζωή. Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν τον Χάραλντ στην φυλακή μαζί με τους δύο υπαρχηγούς του τον Halldor και τον Ulf Ospaksson. Έχοντας στον νου την τροπή των γεγονότων είναι πολύ πιθανό ο Χάραλντ να περίμενε αυτές τις εξελίξεις, δηλαδή την φυλάκιση του από τον νέο αυτοκράτορα του Βυζαντίου.

4.1. Τα γεγονότα που οδήγησαν στην εκθρόνιση του Μιχαήλ Ε'

Η άνοδος του Μιχαήλ του Η' στον θρόνο θα προκαλούσε την παρακμή στην Αυτοκρατορία. Για την καταστροφή που θα ερχότανε από την διαδοχή του θρόνου, από τον Μιχαήλ τον Δ στον Μιχαήλ τον Καλαφάτη ο Ψελλός είχε γράψει πως «Αυτό που συνέβη ήταν η αρχή για τις καταστροφές που θα έρχονταν στο μέλλον και αυτός που φαινότανε να είναι ο θεμέλιος λίθος για την δόξα της οικογενείας του τελικά ήταν η απόλυτη καταστροφή.»¹¹⁴ Επίσης μας προμηθεύει με μία ιδιαίτερη περιγραφή τον γεγονότων, καθώς ήτανε παρών σε αυτά.¹¹⁵ Ο Καλαφάτης ξεκίνησε μια σειρά από "μεταρρυθμίσεις" οι οποίες είχαν σαν αποτέλεσμα την αλλαγή όλου του προσωπικού στην διακυβέρνηση της Αυτοκρατορίας.

Μάλιστα επανάφερε τον Μανιάκη σε μία προσπάθεια να ανακαταλάβει την Σικελία. Η αναδιοργάνωση που έκανε επηρέασε και τον μόλις πρόσφατα σπαθοκαρδίνατο Χάραλντ. «Οι περισσότεροι ευγενείς έχασαν τα παραδοσιακά προνόμιά τους και οι πολίτες θα είχανε ξανά την ελευθερία τους. Τότε θα είχε την υποστήριξη των πολιτών που ήτανε πολλοί σε αντίθεση με αυτή των ευγενών που ήτανε λίγοι. Όσο για την προσωπική του φρουρά γέμισε τον στρατό με νέους στρατιώτες από τους Σκύθες».¹¹⁶ Για οποιονδήποτε λόγο και αν το έκανε αυτό, δηλαδή να αλλάξει τους στρατιώτες στην προσωπική του φρουρά φαίνεται πως ο Αυτοκράτορας δεν εμπιστευόταν την Βαραγγική φρουρά και τους αντικατέστησε με ευνούχους Σκύθες οι οποίοι θα μπορούσαν να προέρχονται και από τους Πετσενέγκους. Σίγουρα αυτή η απόφαση δεν θα είχε πολλούς υποστηρικτές ανάμεσα στους Βαραγγούς η οποίοι υποβιβάστηκαν και είχανε σαν

¹¹⁴ Ψελλός, 101.

¹¹⁵ Ψελλός 130 , 132 ,139.

¹¹⁶ Ψελλός 131.

καθήκον τους την προστασία των τειχών της Πόλης. Αυτό ο υποβιβασμός όπως ήταν φυσικό είχε αντίκτυπο και στα κέρδη τους καθώς ο μισθός τους μειώθηκε.

Στην προσπάθεια του να ελέγξει πλήρως την αυτοκρατορία κατηγόρησε την Ζωή πως πήγε να τον δηλητηριάσει και αφού έβαλε να της κόψουν τα μαλλιά την εξόρισε στο νησί Πριγκιπικό κοντά στην Κωνσταντινούπολη στις 18 Απριλίου του 1042. Ο Ψελλός αναφέρει πως εξαιτίας αυτού «προέκυψε τεράστια κοινωνική αναταραχή και πως ο λαός ανησυχούσε για την εξορία της αυτοκράτειρας όπως και οι ξένοι και οι σύμμαχοι του αυτοκράτορα που ήθελε να τους κρατήσει με το μέρος του και με αυτό αναφέρεται στους Τάυρο-Σκύθες¹¹⁷ δεν κατάφεραν να συγκρατήσουν την ψυχραιμία τους. Η αγανάκτηση ήτανε γενική και όλοι ήτανε έτοιμοι να θυσιάσουν για την Ζωή.»¹¹⁸ Σίγουρα η οργή προήλθε από το γεγονός πως ο Μιχαήλ δεν είχε καμία πραγματική αξίωση προς τον θρόνο σε αντίθεση με την Ζωή η οποία ήτανε ο δίκαιος κληρονόμος της Αυτοκρατορίας, καθώς η ίδια ήτανε Πορφυρογέννητη και χήρα του αυτοκράτορα.

Επίσης ο υποβιβασμός της Βαραγγικής φρουράς, ο οποίος ήτανε ένας θεσμός που δημιουργήθηκε από τον Βασίλειο τον Βουλγαροκτόνο και ήτανε ο μόνος παράγοντας σταθερότητας μέσα στην Βυζαντινή Αυλή, θα προκάλεσε την δυσaréσκεια των Βαραγγών οι οποίοι ουσιαστικά απολύονταν μαζικά και πιθανώς να τους αρνήθηκε οποιαδήποτε αποζημίωση πέρα από την δωρεάν διαμονή τους στην φυλακή Νούμερα.

Αν και οι μόνες πηγές που έχουμε είναι από τις σάγκες, μπορούμε με ασφάλεια να πούμε πως όντως είχε φυλακιστεί. Αρχικά η αναφορά του Σνορρι πως ο Halldor Snorrason¹¹⁹ και Ulf Ospraksson είχαν φυλακιστεί μαζί με τον Χάραλντ και σίγουρα αυτοί οι δύο θα την είχανε φέρει μαζί τους στην πατρίδα τους την Ισλανδία και αυτή η ιστορία θα έμπαινε στην προφορική παράδοση του λαού τους και από εκεί θα την είχανε ακούσει οι ποιητές. Παρόλα αυτά πάλι οι σάγκες πέφτουνε σε χρονικό ατόπημα. Πρέπει να θυμόμαστε πως είχανε περάσει σχεδόν δύο αιώνες από τότε που ο Halldor Snorrason θα είτε πρώτη φορά την ιστορία. Εξαιτίας της προφορικής διήγησης της ιστορίας. Ο Σνορρι μας λέει πως ο Χάραλντ φυλακίστηκε αφού επέστρεψε από την Παλαιστίνη αλλά άμα συνέβη τότε, ο Χάραλντ δεν θα είχε συμμετάσχει στην εκστρατεία της Βουλγαρίας. Οι άλλοι συγγραφείς σαγκών, όπως και ο Σνόρρι, έχουνε μπερδέψει τους Αυτοκράτορες καθώς κάνουν αναφορά στον Κωνσταντίνο τον Μονομάχο.

Ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ φυλακίστηκε αφού έμαθε πως ο ανιψιός του Μάγκνους είχε ανέβει στον θρόνο της Νορβηγίας και της Δανίας και πως παραιτήθηκε από τον θρόνο της Δανίας στην προσπάθειά του να αναζητήσει το πεπρωμένο του ως Σκανδιναβός βασιλιάς. Αυτό όμως δεν είναι η αλήθεια καθώς ο Μάγκνους στέφθηκε βασιλιάς της Δανίας μετά τον θάνατο του Harthacnut στις 8 Ιουνίου του 1042,¹²⁰ και η απόδραση του Χάραλντ πρέπει να έγινε τον Απρίλιο του 1042.

¹¹⁷ Με την ονομασία αυτή οι Βυζαντινοί εννοούσανε τους Βαραγγούς.

¹¹⁸ Ψελλός 138.

¹¹⁹ Πρόγονος του Σνορρι.

¹²⁰ Jones, 399.

4.2. Τι οδήγησε στην σύλληψη του Χάραλντ

Οι απόψεις για την σύλληψη του Χάραλντ στην Κωνσταντινούπολη διαφέρουν καθώς έχουν δοθεί πολλές εξηγήσεις για τον λόγο που συνελήφθη ο Χάραλντ και οι υπαρχηγοί του. Μία από τις απόψεις που προέρχεται από τον Σνορρι είναι πως η Ζωή «σύμφωνα με τα λεγόμενα των Βαραγγών που επέστρεψαν στον βορά, ήταν ο λόγος που συνελήφθη ο Χάραλντ επειδή η αυτοκράτειρα ήθελε να τον παντρευτεί και αυτός αρνήθηκε αν και άλλη ιστορία δόθηκε στο λαό.»¹²¹ Φυσικά αυτή η αφήγηση είναι φανταστική και οι δύο βασικότεροι λόγοι είναι πως η Αυτοκράτειρα δεν θα ήθελε ποτέ να παντρευτεί έναν βάρβαρο μισθοφόρο από τον οποίο δεν θα είχε κάποιο όφελος πρέπει να θυμόμαστε πως η Ζωή θα ήταν πλέον σε μεγάλη ηλικία. Επίσης ο Σνορρι ο ίδιος μας προειδοποιεί λέγοντας πως την ιστορία την είπαν Βαραγγοί μισθοφόροι που «ήξεραν καλά ενημερωμένο κόσμο στο Βυζάντιο.»

Η Morkinskinna και η Fagrskinna αν και υποστηρίζουν την ιστορία με την Ζωή δίνουν διαφορετικές ιστορίες για την εξήγηση που έδωσε η Ζωή για την σύλληψη του Χάραλντ. Η Fagrskinna αναφέρει πως ο λόγος είναι «πως ο Χάραλντ κράτησε τον χρυσό που άνηκε στον βασιλιά των Ελλήνων και δεν τον παρέδωσε σύμφωνα με τον νόμο και πως κράτησε περισσότερα από αυτά που του είχε δώσει ο βασιλιάς. Λένε πως την εποχή που διοικούσε τον στρατό του βασιλιά δεν είχε έρθει χρήματα από τις γαλέρες.»¹²² Την ίδια αναφορά βλέπουμε και στην Morkinskinna με διαφορετικά λόγια¹²³ Ο Σνορρι είναι λιγότερο κατατοπιστικός και πιο λακωνικός καθώς αναφέρει «πως η Αυτοκράτειρα τον κατηγορήσε πως είχε εξαπατήσει τον Αυτοκράτορα και κράτησε τον θησαυρό που είχε κερδίσει στην εκστρατεία.»¹²⁴

Ο Blöndal μας δίνει διάφορες εξηγήσεις μία από αυτές είναι πως ο Χάραλντ πήρε μέρος στην λεηλασία του παλατιού μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις. Κάτι το οποίο δεν γίνεται καθώς ο Χάραλντ ήταν στην Βαραγγική φρουρά μόνο ενός αυτοκράτορα του Μιχαήλ του Δ'.¹²⁵ Παρόλο που υπάρχει η πιθανότητα όντως να συνέβη κάποια λεηλασία μετά τον θάνατο του Μιχαήλ το 1041 πρέπει να προσέξουμε τον όρο *rolutasvarf* που χρησιμοποιεί ο Blöndal, όπως είδαμε ο όρος αυτός αναφέρθηκε ξανά την εποχή που ο Χάραλντ βρισκόταν στην Ρωσία και με τον όρο αυτό εννοούσαμε την συλλογή των φόρων. Εξαιτίας του όρου που χρησιμοποιείτε η δεύτερη εξήγηση είναι και η πιο πειστική. Δηλαδή πως ο Χάραλντ σε αποστολές για την συλλογή φόρων για την Αυτοκρατορία έπαιρνε πιο πολλά λεφτά για τον εαυτό του από αυτά που είχε συμφωνηθεί αν και δεν υπάρχει πουθενά αναφορά πως συνέβη κάτι τέτοιο.¹²⁶

Μία ακόμα εκδοχή που πρέπει να εξετάσουμε στην οποία επιμένουν οι σάγκες για την φυλάκιση του Χάραλντ είναι η επαναφορά του Γεώργιου Μανιάκη, ο οποίος βασιζόμενος σε παλιές ασυνεσίες του Χάραλντ τον κατηγορήσε για την ανικανότητα του να πληρώσει τον φόρο για τα πλοία που χρησιμοποιούσε όσο ήταν νεοσύλλεκτος μισθοφόρος. Ακόμα και αν ήταν αυτή

¹²¹ Magnusson and Palsson, 60.

¹²² Finlay, 188.

¹²³ Andersson and Gade, 145

¹²⁴ Magnusson and Palsson, 60.

¹²⁵ Magnusson and Palsson, 64.

¹²⁶ Blöndal, 86.

η κατηγορία από την στιγμή που ο προηγούμενος Αυτοκράτορας δεν είχε βρει κάποια παρατυπία τότε είναι αρκετό για να απορρίψουμε αυτή την θεωρία. Συγχρόνως ο Μανιάκης θα ήταν απασχολημένος με την εκστρατεία στην Σικελία που ετοίμαζε ο Καλαφάτης και η Ζωή είχε την δικιά της διαμάχη για να φροντίσει μεταξύ του εαυτού της και του Καλαφάτη από τον να ασχοληθούν με τον Χάραλντ και το οποιοδήποτε απόημά του.

Το πιο πιθανό είναι πως ο Χάραλντ κατέληξε στην φυλακή εξαιτίας των πολιτικών αναταραχών που συνέβησαν στην σύντομη βασιλεία του Μιχαήλ του Καλαφάτη. Ο Χάραλντ όπως και Halldor Snorrason και Ulf Ospaksson ήτανε αξιωματικοί της φρουράς των Βαραγγών την οποία ο Μιχαήλ δεν εμπιστευόταν και είχε υποβιβάσει και θα ήτανε απολύτως λογικό να φυλακίσει τους διοικητές αυτής της πλέον δυσαρεστημένης και επικίνδυνης φρουράς η οποία θα μπορούσε να επαναστατήσει ή να δολοφονήσει τον Αυτοκράτορα. Ο Σνόρρι σε αυτή την περίπτωση δεν προσπαθεί να μπλέξει τον Μανιάκη και ρίχνει όλο το φταίξιμο στην αυτοκράτειρα Ζωή και τον Κωνσταντίνο τον Μονομάχο. Βέβαια σε αυτό το σημείο βλέπουμε ένα απόημο του Σνόρρι καθώς αναφέρει τον Κωνσταντίνο σαν βασιλιά των Ελλήνων. Σε αυτό το σημείο είναι ξεκάθαρο πως ο Σνόρρι έχει χάσει την χρονική σειρά των γεγονότων, βέβαια ο Σνόρρι μπορεί να μπερδεύτηκε εξαιτίας της σύντομης βασιλείας του Καλαφάτη. Είναι σχεδόν βέβαιο πως ο Σνόρρι βλέποντας το όνομα Κωνσταντίνος θεώρησε πως ήταν ο τρίτος άντρας της αυτοκράτειρας Ζωής, όμως αυτό είναι απίθανο αφού εκείνη την εποχή ο Μονομάχος βρισκότανε εξόριστος στην Λέσβο. Ο μόνος άλλος Κωνσταντίνος που μας είναι γνωστός και είχε την δύναμη να κάνει κάτι τέτοιο ήταν ο θεός του αυτοκράτορα Μιχαήλ Ε΄.

Οι σάγκες κάνουνε αναφορά για μία φυλακή στην οποία κατέληξαν οι Βαραγγοί μισθοφόροι η οποία ήτανε ένα ψηλό κτίριο χωρίς οροφή και με μία είσοδο η οποία έβλεπε στον δρόμο που χτίστηκε αργότερα το εκκλησάκι του Αγίου Όλαφ.¹²⁷ Από την Morkinskinna έχουμε την πιο φαντασμαγορική μαρτυρία αλλά και οι άλλες σάγκες αναφέρουν «πως ο Χάραλντ είχε ένα όραμα στο οποίο εμφανίστηκε ο Άγιος Όλαφ και του υποσχέθηκε πως θα τον βοηθήσει να δραπετεύσει.» Έπειτα η Morkinskinna μας λέει πως υπήρχε ένας δράκος στην φυλακή ο οποίος τρεφότανε από τους φυλακισμένους.¹²⁸ Αλλά ο Σνόρρι παραβλέπει αυτή την αναφορά όπως θα έπρεπε να κάνουμε και εμείς, καθώς ιστορίες με φυλακές σε σχήμα φιδιού εμφανίζονται επανειλημμένα στις ιστορίες της βόρειας Ευρωπαϊκής λογοτεχνίας όπως επισημαίνει και ο Marsden.¹²⁹ Οι σάγκες στην συνέχεια αναφέρουν πως ο Όλαφ εμφανίστηκε σε μία κυρία υψηλής καταγωγής στην Κωνσταντινούπολη την οποία θεράπευσε από μια ανίατη ασθένεια και ζήτησε την βοήθεια της για να σώσει τον αδερφό του. Μέσα από την καθοδήγηση του Αγίου αυτή μαζί με δύο υπηρέτες της βρέθηκε έξω από την φυλακή που κρατούσαν τον Χάραλντ τον Halldor και τον Ulf Ospaksson και τους ελευθέρωσε ρίχνοντας ένα σκονί από την οροφή. Το πιο πιθανό είναι πως οι κρατούμενοι ήταν φυλακισμένοι στην φυλακή Νούμερα η οποία βρισκότανε δίπλα από τους στρατώνες των Βαραγγών.

Παρόλο που η επανάσταση του λαού από μόνη της θα μπορούσε να εξηγήσει την απελευθέρωση των τριών φυλακισμένων ο Πατριάρχης Αλέξιος τον οποίο ο Μιχαήλ ο Ε΄ έβλεπε

¹²⁷ Finlay, 189.

¹²⁸ Andersson and Gade, 146.

¹²⁹ Marsden, 124.

σαν εμπόδιο και έκανε εχθρό του είχε διατάξει τον όχλο να ανοίξει τις φυλακές και να απελευθερώσουν τους κρατούμενους¹³⁰ παρόλο που αυτό θα ήταν δύσκολο καθώς οι φρουροί θα ήταν ακόμα πιστοί στον Αυτοκράτορα.¹³¹ Φυσικά μία ακόμα εξήγηση για την απελευθέρωση του Χάραλντ θα ήταν πως οι Βαραγγοί των οποίων οι στρατώνες ήταν κοντά σίγουρα θα προσπαθούσαν να ελευθερώσουν τους διοικητές τους από την φυλακή.¹³²

4.3. Η εκθρόνιση και η τύφλωση του Καλαφάτη

Ο Σνόρρι λέει με ιδιαίτερη ευκρίνεια πως μόλις ο Χάραλντ ελευθερώθηκε ζύπνησε τους άντρες του και αφού πήραν τα όπλα τους πήγανε στην κρεβατοκάμαρα του Αυτοκράτορα τον συνέλαβαν και του έβγαλαν και τα δύο μάτια.¹³³ Σε αυτό το σημείο ο ποιητής παραθέτει δύο ποιήματα ένα από τον Θιοντόλφ και ένα από τον Thorarin Skeggjason τα οποία χρησιμοποιεί σαν αποδεικτικά στοιχεία πως ο Χάραλντ τύφλωσε την ποιή τον Μιχαήλ τον Ε'.¹³⁴ Το ποίημα του Thorarin μας λέει 'Ο Χάραλντ κέρδισε γυαλιστερό χρυσό, αλλά ο Βυζαντινός αυτοκράτορας παρακινημένος από την σκληρότητα του, έχασε και τα δύο μάτια του.'¹³⁵ Αυτό το ποίημα δεν υποδηλώνει πως ο Χάραλντ ήταν αυτός που τύφλωσε τον Καλαφάτη αλλά πως έγινε πλούσιος όσο γινότανε αυτό.

Ενώ το ποίημα του Θιοντόλφ είναι πιο ξεκάθαρο. 'Ο πολεμιστής που τάζει του λύκους έβγαλε και τα δύο μάτια του αυτοκράτορα του Βυζαντίου και η διαμάχη ξανά ξεκίνησε. Ο πολεμιστής βασιλιάς της Νορβηγίας Σημάδεψε την σκληρή εκδίκησή του. Στον γενναίο αυτοκράτορα της Ανατολής. Ο Έλληνας βασιλιάς τον είχε προδώσει.¹³⁶ Ακόμα και ο Σνόρρι κατανοεί πόσο απίθανο και απίστευτο ακούγεται αυτό, δηλαδή πως ο ίδιος ο Χάραλντ τύφλωσε τον Αυτοκράτορα και προσφέρει περαιτέρω δικαιολόγηση χρησιμοποιώντας τις ίδιες λέξεις που χρησιμοποιεί και η Fagrskinna 'Οι ποιητές σίγουρα θα είχαν αποδώσει αυτήν την πράξη σε κάποιο δούκα ή κόμη ή σε κάποιον άλλο υψηλόβαθμο αν γνώριζαν ότι είναι αλήθεια. Αλλά αυτά τα γεγονότα έφερε ο Χάραλντ όταν γύρισε καθώς και οι άντρες που ήταν μαζί του.'¹³⁷ Επίσης ούτε στα Βυζαντινά αρχεία αναφέρεται πουθενά το ποιος τύφλωσε τον Μιχαήλ η μόνη αναφορά που έχουμε είναι πως και ο Καλαφάτης αλλά και ο Κωνσταντίνος τυφλώθηκαν τον Απρίλιο του 1042 και αναγκάστηκαν να μείνουν σε μοναστήρια.

Αρκετοί Βαραγγοί που ήταν για καιρό στις υπηρεσίες του Κωνσταντίνου του παρέμειναν πιστοί και πολέμησαν για να καταφέρουν να τον οδηγήσουν με ασφάλεια στο αυτοκρατορικό παλάτι για να βοηθήσει τον ανιψιό του. Ο Κωνσταντίνος στην προσπάθειά του να προστατέψει το παλάτι έστειλε ένα πλοίο για να φέρει πίσω την Ζωή με την ελπίδα πως άμα την έβλεπε ο κόσμος θα ηρεμούσε. Όμως αυτό δεν είχε το αποτέλεσμα που ήθελε ο Κωνσταντίνος. Μόλις ο κόσμος είδε πως η αυτοκράτειρα ήταν ακόμα στα χέρια του Μιχαήλ, όταν εμφανίστηκαν μαζί

¹³⁰ Blöndal, 89.

¹³¹ Marsden, 127.

¹³² Γνωρίζουμε από τον Ψελλό πως οι Βαραγγοί συμμετείχαν στην εξέγερση εναντίων του Καλαφάτη.

¹³³ Magnusson and Palsson, 61.

¹³⁴ Παρόλο που ο Σνόρρι πιστεύει πως είναι ο Μονομάχος και όχι ο Μιχαήλ.

¹³⁵ Magnusson and Palsson, 62.

¹³⁶ Magnusson and Palsson, 62.

¹³⁷ Magnusson and Palsson, 62.

στον Ιππόδρομο απαίτησαν όχι μόνο την απομάκρυνση του Μιχαήλ αλλά και την αντικατάσταση του από το μόνο άλλο ζωντανό μέλος που είχε γεννηθεί στην πορφύρα. Μάλιστα είχαν ήδη σταλθεί άτομα για να φέρουν την Θεοδώρα που ήταν μοναχή για δεκαπέντε χρόνια με την εντολή να την φέρουν στην Αγία Σοφία για να την ντύσουν στα μωβ πριν να δεχτεί το αυτοκρατορικό στέμμα. Την επόμενη μέρα το παλάτι θα δεχότανε επίθεση από τρεις διαφορετικές μεριές. Μία από αυτές τις πλευρές ήταν η μεγάλη χάλκινη πύλη που ήταν γνωστή ως Χαλκή πύλη.

Η εξέγερση αυτή έχει μείνει στα χρονικά σαν την πιο αιματηρή μέρα στην μακρά ιστορία της Βυζαντινής πρωτεύουσας,¹³⁸ σύμφωνα με τα αρχεία πάνω από τρεις χιλιάδες άνθρωποι έχασαν την ζωή τους πριν να καταληφθεί το παλάτι.¹³⁹ Παρόλα αυτά οι σάγκες δεν αναφέρουν πως το εγχείρημα που υποτίθεται πως έκανε ο Χάραλντ, δηλαδή να απόδρασή και να τυφλώσει τον Αυτοκράτορα δεν θα ήτανε εύκολο θα μπορούσαμε να πούμε πως θα ήτανε αδύνατο κάτι τέτοιο.

Ο αυτοκράτορας μαζί με τον θείο του αναγκάστηκαν να το σκάσουν και να βρουν καταφύγιο στην μονή του Αγίου Ιωάννη του Στουδίου. Μόλις ο όχλος έμαθε που κρυβότανε ο Μιχαήλ και ο θείος του άρχισαν να κυκλώνουν την μονή και σύμφωνα με τον Ψελλό που ήτανε αυτόπτης μάρτυρας ο λαός δεν δίστασε να βγάλει με την βία τον Μιχαήλ και τον θείο του από το μοναστήρι και να τους σύρουν στον δρόμο στην προσπάθειά τους να τους πάνε στο παλάτι. Ο όχλος ηρέμησε όταν έλαβε εντολές από την Θεοδώρα πως οι δύο άντρες θα έπρεπε να παραδοθούν στην φρουρά που είχε στείλει και πως θα τυφλωνόντουσαν, μια ποινή που πραγματοποιήθηκε αμέσως. Αν πιστέψουμε τις σάγκες και τα ποιήματα, όντως ο Χάραλντ θα μπορούσε να είναι ο αρχηγός του αποσπάσματος που παρέλαβε και εκτέλεσε την ποινή. Όπως επισημαίνει και ο Blöndal οι ξένοι μισθοφόροι συχνά επιλέγονταν για να εκτελέσουν τέτοιες ακραίες ποινές.¹⁴⁰ Όμως ακόμα και έτσι δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να μας κάνει να πιστέψουμε πως ο Χάραλντ έδρασε σαν κάτι παραπάνω από έναν μισθοφόρο που εκτελούσε διαταγές.

4.4. Η απόδραση του Χάραλντ από την Κωνσταντινούπολη

Αφού τα πράγματα ηρέμησαν η Ζωή και η Θεοδώρα άρχισαν να συνδιοικούν μαζί, αν και η Θεοδώρα θεωρούτανε υποδεέστερη κάτι στο οποίο δεν διαμαρτυρήθηκε. Η Ζωή παντρεύτηκε τον αριστοκράτη Κωνσταντίνο Μονομάχο ο οποίος μόλις είχε επιστρέψει από την εξορία του στην Λέσβο. Το πιο πιθανό είναι πως ο Χάραλντ έμαθε μετά την στέψη του Κωνσταντίνου το καλοκαίρι πως ο Μάγκνους είχε αναλάβει τον θρόνο της Δανίας. Παρόλο που ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ έφυγε την νύχτα μετά την εξέγερση η περίοδος που αναφέρει ο Κεκαυμένος είναι πιο εύκολο να θεωρηθεί σωστή, αφού το 1040 ο Μάγκνους δεν είχε ανέβει ακόμα στον θρόνο της Δανίας. Βέβαια έχει δίκιο όταν λέει πως ο Χάραλντ έφυγε λόγω της φιλοδοξίας του να πάρει τον θρόνο.

¹³⁸ Marsden, 127.

¹³⁹ Ψελλός 145.

¹⁴⁰ Blöndal, 94.

Βέβαια θα μπορούσε να είχε φύγει αργότερα από το 1042, όμως όπως πολύ σωστά αναφέρει ο Blöndal δεν θα μπορούσε να είχε φύγει μετά το Φεβρουάριο ή τον Μάρτιο του 1043 γιατί τότε σκοτώθηκε ο Μανιάκης στην προσπάθεια του να καταλάβει την Κωνσταντινούπολη και η «παρουσία του Χάραλντ θα είχε αναφερθεί στις σάγκες αν είχε λάβει μέρος σε τέτοια μάχη.»¹⁴¹ Όμως θα πρέπει να λάβουμε υπόψιν πως εξαιτίας του βαθμού του το πιο πιθανό είναι άμα είχε συμμετάσχει στην μάχη να είχε μείνει στο παλάτι από την στιγμή που άνηκε στην προσωπική φρουρά του Αυτοκράτορα. Βέβαια ο Χάραλντ μόλις έμαθε τα νέα για την πατρίδα του σίγουρα, τα οποία πρέπει να τα έμαθε το καλοκαίρι του 1042, θα ήθελε να φύγει πόσο μάλλον από την στιγμή που η θέση του και το μέλλον του ήτανε αβέβαιο εξαιτίας της κατάστασης που επικρατούσε μετά την φυλάκισή του και την εξέγερση.

Οι αναφορές που έχουμε στις σάγκες κάνουνε λόγω για ένα ερωτικό τρίγωνο μεταξύ της Ζώης του Χάραλντ και μίας άλλης κοπέλας κάτι το οποίο φαίνεται απίθανο. Τα μόνα λόγια στα οποία μπορούμε να στηριχτούμε είναι αυτά του Κεκαυμένου ο οποίος μας λέει πως «Ο Αράλτης ζήτησε την άδεια από τον Μονομάχο, θέλοντας να επιστρέψει στην χώρα του, αλλά δεν του επιτράπη και αντιμετώπιζε δυσκολίες στην αποχώρησή του. Όμως κατάφερε κρυφά να φύγει.»¹⁴² Δυστυχώς μέσα στο Στρατηγικόν δεν υπάρχουν περισσότερες πληροφορίες για το πως ο Χάραλντ κατάφερε να ξεφύγει από την Κωνσταντινούπολη και έτσι η σάγκα είναι η μόνη η οποία διατηρεί τον πλήρη απολογισμό της περιπέτειάς που αποτελεί ένα χαρακτηριστικό τολμηρό τέλος στην στρατιωτική θητεία του σαν Βαραγγός μισθοφόρος στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να γίνει μία παρένθεση για τον λόγο ο οποίος οδήγησε τον Αυτοκράτορα να δώσει αρνητική απάντηση στο αίτημα του Χάραλντ. Ο πιο πιθανός λόγος που ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ο Μονομάχος αρνήθηκε να δώσει άδεια στον Χάραλντ για να φύγει. Ο λόγος αφορούσε τις σχέσεις μεταξύ του Βυζαντίου και των Ρως. Δεν υπάρχει καμία αναφορά μέσα στις σχετικές σάγκες για τα γεγονότα που διαδραματίζονταν ανάμεσα στα δύο αυτά κράτη. Την άνοιξη του 1042 ο Γιάροσλαβ είχε ήδη ξεκινήσει να κατασκευάζει έναν πολεμικό στόλο με τον οποίο σχεδίαζε να επιτεθεί στην Κωνσταντινούπολη μέσα στον επόμενο χρόνο. Σύμφωνα με τον Μιχαήλ Ψελλό οι Βυζαντινοί φαίνεται να γνώριζαν ήδη αυτές τις ύποπτες κινήσεις των Ρως από την εποχή που ήταν αυτοκράτορας ο Μιχαήλ Δ'. Όμως τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν μετά τον θάνατο του Μιχαήλ Δ' απέσπασαν την προσοχή των Βυζαντινών για την άμυνα της πόλης.

Είναι πολύ πιθανό πως ο φόβος για την πιθανή επίθεση από τους Ρως να οδήγησε τον Κωνσταντίνο να δώσει αρνητική απάντηση στο αίτημα του Χάραλντ και πόσο μάλλον από την στιγμή που ο τελευταίος σίγουρα θα πήγαινε κατευθείαν στην χώρα των Ρως. Ο αυτοκράτορας δεν μπορούσε να επιτρέψει σε έναν έμπειρο αξιωματικό της Βαραγγικής Φρουράς, που γνώριζε από μέσα της αδυναμίες αλλά και τον τρόπο με τον οποίο πολεμούσαν οι Βυζαντινές δυνάμεις, να μοιραστεί αυτές τις γνώσεις με έναν πιθανό εχθρό. Αν επέτρεπε κάτι τέτοιο θα ήταν απερίσκεπτο σε βαθμό ανευθυνότητας. Όποτε η αρνητική απάντηση του αυτοκράτορα στο αίτημα του Χάραλντ δεν ήταν μόνο δικαιολογημένη αλλά και σωστή.

¹⁴¹ Blöndal, 97.

¹⁴² Κεκαυμένος, 256.

4.5. Ο Χάραλντ στην χώρα των Ρως

Ο Χάραλντ για την επιστροφή του στην χώρα των Ρως θα ακολούθησε την ίδια διαδρομή με αυτή που ακολούθησε για να πάει στην Κωνσταντινούπολη. Ο Blondal και ο Marsden εισηγούνται πως ο Χάραλντ έστειλε τον χρυσό του στο Κίεβο και πως πήγε εκεί να μείνει με την επιστροφή του. Όμως ο Γιάροσλαβ προτιμούσε το Νόβγκοροντ και παρόλο που το Κίεβο θεωρούνταν η πρωτεύουσα των Ρως, σίγουρα ο Μέγας Πρίγκηψ θα μοίραζε τον χρόνο του και θα έμενε και στις δύο αυτές μεγάλες πόλεις. Επίσης το Νόβγκοροντ ήταν το κέντρο για τους Σκανδιναβούς που έμεναν στην χώρα των Ρως και ο Χάραλντ θα είχε περισσότερους φίλους, όπως ο Ρόγκβαλντ Μπρουάσον.

Σύμφωνα με τον Σνόρρι, ο Χάραλντ πέρασε τον χειμώνα με τον Γιάροσλαβ και παντρεύτηκε την κόρη του Γιάροσλαβ την Ελισαβέτα και συνέχισε προς την Σιγκτούνα της Σουηδίας το καλοκαίρι με αμύητο θησαυρό από τις υπηρεσίες του στο Βυζάντιο και από τον γάμο του. Ένα ποίημα που αποδίδεται στον Stuf τον τυφλό (Blind) το οποίο μας δείχνει πως ο Χάραλντ κέρδισε πολύ περισσότερα από αυτόν τον γάμο, πέρα από την αγάπη, οι στίχοι του ποιήματος αναφέρουν «Ο πολεμοχαρής βασιλιάς της Νορβηγίας, πήρε το ταίρι που επιθυμούσε. Κέρδισε την κόρη ενός βασιλιά και ένα σωρό από θησαυρό επίσης.»¹⁴³

Αυτός ο γάμος για τον Χάραλντ θε είχε αρκετά πλεονεκτήματα, καθώς θα εξασφάλιζε την συμμαχία του βασιλείου των Ρως και θα μεγάλωνε το κύρος του όπως και την φιλοδοξία του για να γίνει βασιλιάς. Από την άλλη πλευρά αυτός ο γάμος έδινε στον Γιάροσλαβ τις στρατιωτικές πληροφορίες που χρειαζόταν. Ο Χάραλντ θα μπορούσε να του δώσει πιο ολοκληρωμένες πληροφορίες που χρειαζόταν για να σχεδιάσει την επιδρομή του για το καλοκαίρι του 1043. Παρόλο που τα πράγματα στο Βυζάντιο άλλαξαν πολύ γρήγορα μετά την αναχώρηση του Χάραλντ. Σίγουρα θα είχε πληροφορίες ιδιαίτερης σημασίας για τους αριθμούς των στρατιωτικών δυνάμεων που προστάτευαν την Κωνσταντινούπολη αλλά και για το που βρίσκονταν οι υπόλοιπες μονάδες του στρατού.

Όμως οι σημαντικότερες πληροφορίες για τα σχέδια των Ρώσων θα ήταν οι θέσεις του αυτοκρατορικού στόλου. Αυτές τις πληροφορίες θα τις ήξερε πολύ καλά ο Χάραλντ. Τα πολεμικά πλοία που ήταν εξοπλισμένα με το «υγρό πυρ» βρίσκονταν πάντα στην πρώτη γραμμή άμυνας της Κωνσταντινούπολης και ήταν ο φόβος και ο τρόμος για τους εχθρούς της Αυτοκρατορίας. Αν ο Χάραλντ ήξερε που ήταν σταθμευμένα αυτά τα πλοία και αν είχαν διασπαστεί για να πάνε σε διάφορες περιοχές θα έδινε τις πιο έγκυρες πληροφορίες στον Γιάροσλαβ. Βέβαια όσες πληροφορίες και να έδινε ο Χάραλντ στον Γιάροσλαβ κανένας δεν μπορούσε να προβλέψει την τρομερή καταιγίδα που ξέσπασε η οποία κατέστρεψε τα πλοία των Ρως και οδήγησε στην ολοκληρωτική ήττα του στόλου των Ρως.

Αν δεχτούμε πως ο Χάραλντ έφυγε από την Κωνσταντινούπολη το 1042, όπως υποδεικνύουν τα στοιχεία τότε η τοποθέτηση του Σνόρρι που τον θέλει στην Σκανδιναβία το

¹⁴³ Magnusson and Palsson, 64.

1043 είναι λανθασμένη, επειδή ο Χάραλντ συναντήθηκε με τον Svein Estridsson¹⁴⁴ στην Σουηδία, ο οποίος κατέφυγε εκεί το 1045 μετά την ήττα του από τον βασιλιά Μάγκνους, μας επιτρέπει να τοποθετήσουμε την επιστροφή του Χάραλντ στην Σουηδία από το Νόβγκοροντ το 1045. . Έτσι στην πραγματικότητα πέρασαν τρία χρόνια από την στιγμή που έφτασε στο Νόβγκοροντ το 1042 και την αναχώρηση του για την Σκανδιναβία. Δυστυχώς δεν υπάρχουνε στοιχεία για να μπορέσουμε να ανακατασκευάσουμε τα γεγονότα που μπορεί να διαδραματίστηκαν σε αυτά τα δύο χρόνια και η οποιαδήποτε προσπάθεια θα ήταν καθαρή υπόθεση η οποία δεν θα βασιζότανε σε γεγονότα.

Επιτέλους ο Χάραλντ μετά από δεκαπέντε χρόνια θα επέστρεφε στην αγαπημένη του πατρίδα. Όταν έφυγε ο Χάραλντ από την Νορβηγία ήταν μόλις δεκαπέντε χρονών και είχε χάσει τα πάντα, με μεγαλύτερη απώλεια τον θάνατο του αδερφού του. Επέστρεφε πλέον σαν ενήλικος άντρας ο οποίος είχε σκληραγωγηθεί από τις μάχες που είχε δώσει σαν μισθοφόρος. Πλέον η φήμη του προηγούνταν και οι ιστορίες που έλεγαν για τα κατορθώματα του και τα πλούτη που είχε μαζέψει όσα χρόνια έλειπε θα του έδιναν την φήμη που ονειρευόταν. Στα τριάντα του χρόνια πλέον επέστρεφε για να διεκδικήσει τον θρόνο της πατρίδας του που του άνηκε δικαιωματικά.

¹⁴⁴ Σβέιν Β΄ της Δανίας.

5. ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Μάγκνους ήταν ο νόθος γιός του Αγίου Όλαφ και ανιψιός του Χάραλντ. Στέφθηκε βασιλιάς της Νορβηγίας όταν ήταν ακόμα έντεκα χρονών μετά τον θάνατο του Κνουτ του Μέγα. Όταν ο Harthacnut κυβερνούσε την Δανία αυτός και ο Μάγκνους ήρθαν σε μία συμφωνία η οποία έλεγε «πως αυτό που θα ζούσε περισσότερο θα βασιλεύει και στις δύο χώρες, αλλά ο καθένας θα διοικούσε το βασίλειό του ξεχωριστά όσο ζούσανε και οι δύο.»¹⁴⁵ Μετά τον θάνατο του Harthacnut εμφανίστηκε ένας άλλος διεκδικητής για τον θρόνο της Δανίας αυτός ήταν ο Σβέιν Ούλφσον¹⁴⁶ (Svein Ulfsson) γιός του άρχοντα Ulf και η μητέρα του ήταν η αδερφή του Κνουτ. Ο Κνουτ άφησε στην θέση του τον Σβέιν όταν έφυγε για να καταλάβει την Αγγλία και ο Μάγκνους τον άφησε σε αυτή την θέση αλλά με τον τίτλο του άρχοντα όταν πήρε τον έλεγχο της Δανίας. Ο Σβέιν θεωρούσε πως ο θρόνος της Δανίας του άνηκε δικαιωματικά και ανακήρυξε τον εαυτό του βασιλιά της Δανίας αλλά ο Μάγκνους τον νίκησε σε τρεις διαδοχικές μάχες και αναγκάστηκε να αναζητήσει καταφύγιο στην Σουηδία στον βασιλιά Onund.¹⁴⁷

Ο Σβέιν και ο Χάραλντ είχαν συγγένεια εξ αγχιστείας από τον γάμο του Χάραλντ με την Ελισαβέτα της οποίας ο παππούς της ήταν Olaf Eiriksson της Σουηδίας, και ήταν αδερφή της μητέρας του Σβέιν Astrid¹⁴⁸. Ο Σνορρι μας αναφέρει την σημασία αυτής της σχέσης καθώς θα του προσέφερε Σουηδούς συμμάχους. «Όλοι οι Σουηδοί ήταν φίλοι του Σβέιν, επειδή είχε συγγένεια με μεγαλύτερη οικογένεια της χώρας. Ο Χάραλντ τώρα είχε ισχυρούς δεσμούς συγγένειας με πολύ σημαντικά πρόσωπα.» Δεσμούς που ο Χάραλντ ήθελε να αποκτήσει και για τον λόγο αυτό παντρεύτηκε την Ελισαβέτα. Αυτά τα γεγονότα διαδραματίζονταν στην Σκανδιναβία εκείνη την εποχή όταν έφτασε ο Χάραλντ.

Το πιο πιθανό είναι πως ξεκίνησε το ταξίδι του αφού άκουσε για την ήττα του Σβέιν, καθώς θα ήταν μία υπέροχη ευκαιρία για να εμφανιστεί στο πολιτικό παρασκήνιο για να προσπαθήσει να πάρει τον θρόνο της Νορβηγίας. Με γνώμονα οπότε την πολιτική κατάσταση και στην πατρίδα του αλλά και τα ποιήματα του Valgard του Voll¹⁴⁹ και του Thjodolf¹⁵⁰ μπορούμε να τοποθετήσουμε το ταξίδι του ανάμεσα στα τέλη του φθινοπώρου ή τον χειμώνα του 1045 ή στις αρχές του 1046.¹⁵¹ Μετά την συνάντηση του Χάραλντ και του Σβέιν στην αυλή του Σουηδού βασιλιά, οι δύο άντρες συμμαχήσανε. Καθώς και οι δύο θέλανε να ανέβουν στο θρόνο που πίστευαν πως τους άνηκε δικαιωματικά ο Χάραλντ της Νορβηγίας και ο Σβέιν της Δανίας.

Από αυτό το σημείο και μετά θα δούμε πως ο πρώην μισθοφόρος θα γίνει πολέμαρχος Ο Χάραλντ για χρόνια ήταν ένας μισθοφόρος που πήγαινε και πολεμούσε εκεί που τον έστελναν οι εργοδότες του. Τώρα ήταν ένας πολέμαρχος και έκανε ό,τι ήθελε, με μία φήμη και έναν θησαυρό

¹⁴⁵ Magnusson and Palsson, 65.

¹⁴⁶ Ο Σβέιν ήταν γνωστός ως Estridsson που ήταν το όνομα της μητέρας του

¹⁴⁷ Magnusson and Palsson, 65.

¹⁴⁸ Ήταν η δεύτερη γυναίκα του Ulf

¹⁴⁹ Magnusson and Palsson, 65.

¹⁵⁰ Magnusson and Palsson, 66.

¹⁵¹ Τα δύο ποιήματα μας βοηθάνε σε αυτήν την τοποθέτηση καθώς και τα δύο αναφέρουν κακές καιρικές συνθήκες.

που είχαν πάρει ήδη θρυλικές διαστάσεις. Ο Χάραλντ από εδώ και πέρα θα καθοδηγούνταν από την αδίστακτη φιλοδοξία του εξαιτίας της οποίας η ιστορία θα τον θυμάται σαν Χάραλντ τον σκληρό ή τον αδίστακτο (Hardrada).

5.1. Ο Χάραλντ μαθαίνει τον τρόπο των Βίκινγκ

Ο Χάραλντ με τον Σβέιν συνειδητοποίησαν πως είχαν περισσότερα κοινά μεταξύ τους από την συγγένεια μέσα από τον γάμο. Είναι πολύ πιθανό πως αυτοί οι δύο κατέστρωναν τα σχέδια όλο το χειμώνα που βρίσκονταν στην Σουηδία σχέδια για τις επιθέσεις στην Δανία που θα πραγματοποιούσαν την άνοιξη. Όταν ήρθε η άνοιξη ο Χάραλντ και ο Σβέιν είχαν μαζέψει έναν τεράστιο στρατό ο οποίος αποτελούνταν κυρίως από Σουηδούς και ξεκίνησαν τις επιδρομές στην Δανία το 1046. Έτσι οι δύο άντρες μαζί με τον στρατό τους κατέβηκαν από την ανατολική πλευρά της Σουηδίας και μετά πήγαν Δυτικά και σύμφωνα με τον Σνόρρι έπλευσαν παραλιακά από την περιοχή Σκάνε (Skåne) και επιτέθηκαν στα νησιά της Ζηλανδίας (Sjælland) και του Φύν (Fyn).¹⁵² Σε αυτό το σημείο πρέπει να πούμε πως τόσο στο Agrip όσο και στον Theodoricus δεν γίνονται αναφορές για τις λεηλασίες καθώς θέλουν να διατηρήσουν μία ευγενική φύση για τον Χάραλντ.

Σε αυτά τα δύο έργα δηλαδή το Agrip και στον Theodoricus αναφέρουν πως μόλις ο Χάραλντ ανέφερε την αξίωση του για τον θρόνο στον Μάγκνους αυτός την αναγνώρισε και του έδωσε την μισή Νορβηγία. Φυσικά η ιστορία του πως ανέβηκε ο Χάραλντ στον θρόνο αναφέρεται στις άλλες πηγές θυμίζον πιο πολύ ένα μοχθηρό ζώο και αποδεικνύουν για μια ακόμη φορά τον ιδιαίτερα καιροσκοπικό χαρακτήρα του. Το συμφέρον του Χάραλντ σε αυτήν την εκστρατεία ήταν μικρότερο καθώς δεν είχε κανένα δικαίωμα στον θρόνο της Δανίας. Αυτό μπορούμε να το δούμε και από την συμμαχία του με τον Σβέιν. Αν ο Χάραλντ είχε την οποιαδήποτε αξίωση πάνω στον θρόνο της Δανία τότε ο Σβέιν θα τον αντιμετώπιζε πιο πολύ σαν εχθρό παρά σαν σύμμαχο. Ο μόνος θρόνος στον οποίο ο Χάραλντ είχε βλέψεις ήταν αυτός της Νορβηγίας, έτσι η επιδρομές εναντίων των Δανών υπηκόων του Μάγκνους ήταν μία επίδειξη στον ανιψιό του πως είχε επιστρέψει στον βορρά. Ήθελε να αναγκάσει τον Μάγκνους να ξεκινήσει διαπραγματεύσεις μαζί του για να καταφέρει να πετύχει τον στόχο του.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε κάποια γεγονότα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εσωτερική πολιτική κατά την διάρκεια της βασιλιάς του Μάγκνους. Ένα από αυτά τα γεγονότα ήταν πως η Νορβηγία μαστιζόταν από συχνές επιδρομές από μία φυλή Σλάβων.¹⁵³ Εναντίων των οποίων ο Μάγκνους διεξήγαγε εκστρατεία.¹⁵⁴ Επίσης όπως προαναφέρθηκε ο Μάγκνους είχε εκστρατεύσει και εναντίων του Σβέιν. Η αναφορά αυτή μας βοηθάει στο να απορρίψουμε τα λεγόμενα του Thjodolf ο οποίος λέει πως και οι δύο είχαν ετοιμάσει τους στρατούς τους για μάχη. Βέβαια έχει δίκιο να αναφέρει πως μία μάχη ανάμεσα στον αδερφό και τον γιό του Όλαφ θα ήταν καταστροφική, έτσι οι σοφότεροι στην Νορβηγία πρότειναν πως θα ήταν καλύτερο να

¹⁵² Magnusson and Palsson, 67.

¹⁵³ Slavic Wends: Κάποια φυλή Σλάβων. Δυστυχώς δεν υπάρχουν πληροφορίες για να αναφέρουμε πέρα από κάποια πράγματα που έχει αναφέρει ο Theodoricus. Κατοικούσαν στην Νότια Βαλτική και ήταν παγανιστές και εναντίων του Χριστιανισμού. Φαίνεται πως έκαναν συχνές επιδρομές στην Νορβηγία.

¹⁵⁴ Theodoricus, 37.

σταλθούν διπλωμάτες γρήγορα και με απόλυτη μυστικότητα στην Δανία όπου έμπιστα άτομα θα μπορούσαν να βρουν τρόπο για να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις.

Αλλά το πιο πιθανό είναι πως ο Μάγκνους δεν χρειαζότανε την παρέμβαση τρίτων για να τον πείσουν πως δεν ήταν σε θέση να ξεκινήσει άλλον ένα πόλεμο. Μάλιστα ο Σνορρι αναφέρει πως ο Μάγκνους είχε πει, « Όλοι αυτοί οι πόλεμοι και τα στρατεύματα μείωσαν τόσο πολύ τον χρυσό και το ασήμι που είχα και η μόνη περιουσία που μου έχει μείνει είναι η δικιά μου.» Αν και αυτό είναι μια από τις υπερβολές του ποιητή μας δίνει όμως την δεινή οικονομική κατάσταση στην οποία βρισκότανε ο Μάγκνους.¹⁵⁵ Το ύπουλο κομμάτι της ιστορίας είναι στις μυστικές διαπραγματεύσεις¹⁵⁶ η χρήση της λέξης μυστικές μας επιτρέπει να υποθέσουμε πως ο Σβέιν δεν είχε καμία γνώση για την ειρήνη που πρότεινε ο Μάγκνους στον Χάραλντ κάτι το οποίο αναφέρει και ο μεγάλος επικριτής του Χάραλντ Adam της Βρέμης.¹⁵⁷ Χωρίς δισταγμό ο Χάραλντ δέχτηκε την πρόταση του Μάγκνους. Με αυτό τον τρόπο ο Χάραλντ θα ανέβαινε στον θρόνο της Νορβηγίας και θα συνδιοικούσε με τον Μάγκνους αλλά θα έπρεπε να μοιραστεί τα πλούτη του μαζί του.

Ένα ποίημα του Bolverk Arnorsson μας ενημερώνει για την ειρηνική συμφωνία των δύο βασιλιάδων όσο συνδιοικούσανε. «Η πράσινη γη της Νορβηγίας πέρασε στα χέρια σου ανοιχτοχέρη Χάραλντ. Όταν έδωσες χρυσό στο Μάγκνους. Η συμφωνία μεταξύ των δύο σας κρατήθηκε με μία ειρηνική συμφωνία. Αλλά η διαμάχη τώρα περίμενε τον σφετεριστεί Σβέιν.» Αν και ο Σνορρι αναφέρει διάφορες ιστορίες για διαμάχες μεταξύ του Χάραλντ και του Μάγκνους η προέλευσή τους είναι αμφίβολη οπότε δεν θα αναφερθούνε. Αυτό που γνωρίζουμε είναι πως οι δύο βασιλιάδες ζούσανε σε ξεχωριστές αυλές και οι δύο τους πέρασαν τον χειμώνα μαζεύοντας φόρους μέσα από τα Uplands κάποιες φορές μαζί και κάποιες φορές χωριστά και ταξίδεψαν στο Trondelag και το Trondheim.¹⁵⁸ Παρόλες τις διαφωνίες που θα υπήρχανε μεταξύ των δύο αντρών μέχρι το 1047 που πέθανε ο Μάγκνους δεν υπήρχε κάποια ανοιχτή διαμάχη μεταξύ τους

Ο Μάγκνους λίγο πριν πεθάνει εκστράτευσε μαζί με τον Χάραλντ εναντίων του Σβέιν στην Δανία. Όπου Σβέιν είχε μαζέψει τον φόρο τιμής από τους Δανούς, όσο οι δύο βασιλιάδες ήταν απασχολημένοι όλη την διάρκεια του χειμώνα στην Νορβηγία, αναχώρησε βιαστικά για το Σκάνε μόλις έμαθε πως οι δύο Νορβηγικοί στόλοι ερχόντουσαν. Μετά από αυτή την εκστρατεία ο Μάγκνους αρρώστησε και πέθανε. Παρόλο που ο Σνορρι κάνει λόγο για θεϊκή παρέμβαση το πιο πιθανό είναι πως το κάνει για εξυψώσει το γόητρο του Χάραλντ και πως ο Θεός τον ήθελε μοναδικό βασιλιά της Νορβηγίας αλλιώς θα υπήρχανε αναφορές και στις άλλες πηγές για ένα τέτοιο θεϊκό σημάδι.

Το κομμάτι που έχει την μεγαλύτερη ιστορική σημασία είναι πως ο Μάγκνους λίγο πριν πεθάνει έστειλε αγγελιοφόρο να ενημερώσει τον Σβέιν πως σαν τελευταία επιθυμία του έδινε το βασίλειο της Δανίας. Ενώ ο Χάραλντ θα γινόταν ο μοναδικός βασιλιάς της Νορβηγίας.¹⁵⁹ Ο

¹⁵⁵ Magnusson and Palsson, 72.

¹⁵⁶ Magnusson and Palsson, 68.

¹⁵⁷ Adam of Bremen, 127.

¹⁵⁸ Magnusson and Palsson, 74.

¹⁵⁹ Magnusson and Palsson, 76.

Χάραλντ όμως αρνήθηκε την οποιαδήποτε αξίωση του Σβέιν κατηγορώντας τον Σβέιν πως όλο αυτό ήταν μηχανορραφία του. Ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ «θεωρούσε τον θρόνο της Δανίας νόμιμη κληρονομία του από τον ανιψιό του Μάγκνους, όχι λιγότερο από την Νορβηγία.»¹⁶⁰ Βέβαια στην πραγματικότητα ποιος διαλέχτηκε από τον Μάγκνους για να τον διαδεχτεί δεν θα είχε καμία σημασία, αφού ο Σβέιν και ο Χάραλντ δεν είχαν σκοπό να σταματήσουν τον πόλεμο μεταξύ τους μέχρι ο ένας από τους δύο να παραδοθεί ή να πεθάνει.

Η προσπάθεια του Χάραλντ να καταλάβει την Δανία θα διαρκούσε για όλο το υπόλοιπο της ζωής του. Στην πραγματικότητα ο Χάραλντ δεν θα συμμετείχε πλέον σε καλά οργανωμένες εκστρατείες όπως τις είχε μάθει στα χρόνια που υπηρετούσε σαν μισθοφόρος στην χώρα των Ρως και στο Βυζάντιο αλλά θα πολεμούσε με τον τρόπο που ήξεραν οι προγονοί του. Με αστραπιαίες επιδρομές που θα σκορπούσαν τον θάνατο και τον πανικό.

5.2. Η κληρονομιά που άφησε ο Μάγκνους.

Η αντίδραση του Χάραλντ στον ξαφνικό θάνατο του ανιψιού του προερχόταν περισσότερο από την φιλοδοξία του παρά από το συναίσθημα. Ο Σνορρι μας αναφέρει πως θεωρούσε και την Δανία κομμάτι της κληρονομιάς του από τον ανιψιό του και αν είχε καταφέρει να παραμείνει στην Δανία με τον στρατό του μετά τον θάνατο του Μάγκνους θα το είχε καταφέρει, καθώς ο Σβέιν είχε εγκαταλείψει την Δανία μόλις έμαθε για την εκστρατεία εναντίων του. Έτσι κάλεσε όλους τους πολεμιστές και τους ανακοίνωσε την πρόθεσή του να πάρει ακόμα και δια της βίας το (Vibjorg) και να ανακηρύξει τον εαυτό του βασιλιά. Κάτι που θα είχε καταφέρει αν δεν ανακατευόταν ο Einar Paunch-Shaker.

Όμως ο Einar Paunch-Shaker ήταν ιδιαίτερα δημοφιλής και είχε κερδίσει πολλά από τον Μάγκνους τόσο σε γη όσο και σε περιουσία, με αντάλλαγμα την πλήρη υποταγή και υποστήριξή του αλλά και τις συμβουλές του.¹⁶¹¹⁶² Με τον θάνατο του Μάγκνους ο Einar δεν είχε πλέον καμία υποχρέωση προς το στέμμα της Νορβηγίας. Ο δημοφιλής αυτός άντρας κατάφερε εύκολα να πείσει τους στρατιώτες πως το πιο σημαντικό ήταν η ταφή του αγαπημένου τους βασιλιά. Έτσι ο Χάραλντ δεν είχε άλλη επιλογή από το να διαλύσει τον στρατό του και να ξεχάσει τα σχέδιά του για την κατάληψη της Δανίας. Αυτό ήταν η πρώτη διαμάχη μεταξύ του Χάραλντ και του Einar.

Πρέπει να επισημάνουμε κάποια πράγματα σε αυτό το σημείο αν θέλουμε να κατανοήσουμε τα γεγονότα που θα διαδραματιστούν αργότερα. Το βασικότερο είναι πως οι άρχοντες της Νορβηγίας έβλεπαν τον Χάραλντ όπως και τον ετεροθαλή αδερφό του Όλαφ σαν απειλή για την δύναμή. Ένας άλλος παράγοντας είναι πως δεν είχε εκχριστιανιστεί ολόκληρη η Νορβηγία, βέβαια ο Χάραλντ δεν ήταν μεγάλος υποστηρικτής του Χριστιανισμού, σε αντίθεση με τον ετεροθαλή αδερφό του Όλαφ, παρά μόνο όταν τον σύμφερε. Το βασικότερο πρόβλημα του Χάραλντ ήταν πως οι αγρότες σε εύπορες περιοχές όπως το Trondelag, ήταν ακόμα παγανιστές και οι άρχοντες αυτών των περιοχών δεν θα χρειαζόνταν ιδιαίτερη προσπάθεια για να

¹⁶⁰ Magnusson and Palsson, 77.

¹⁶¹ Marsden, 159-161.

¹⁶² Στην διάρκεια της βασιλείας του Μάγκνους είχε γίνει ουσιαστικά ανεξάρτητος ηγεμόνας του Trondelag.

ξεσηκώσουν τον λαό εναντίων του Χριστιανού βασιλιά ο οποίος είχε ζήσει την περισσότερη ζωή του μακριά από την Νορβηγία.

Μάλιστα σε ένα ποίημα που έγραψε ο Χάραλντ μετά από μία συνάντηση που είχε με τον Έιναρ μας δείχνει πως ο τελευταίος δεν είχε πρόβλημα να κάνει επίδειξη δύναμης στον βασιλιά με εννιά πλοία¹⁶³ και πεντακόσιους άντρες.¹⁶⁴ ¹⁶⁵ Αυτό το επεισόδιο συνέβη στο Trodenheim που διέμενε ο Χάραλντ. Το ποίημα του Χάραλντ ανέφερε: "Βλέπω να ταξιδεύει μέσα στην πόλη. Με μια σειρά από ετοιμοπόλεμους άντρες. Γενναιόδωρα διάτρητός ο Έιναρ. Εξειδικευμένα οργώνει τον ωκεανό. Ο δυνατός αρχηγός. Για να γεμίσει τον θρόνο της Νορβηγίας. Ακόμα και βασιλείς, μερικές φορές νιώθω πως, κρατάνε μικρότερες αulές από αυτόν. Ο Έιναρ με το κοφτερό ξίφος θα με διώξει από αυτή την χώρα. Εκτός και αν τον πείσω πρώτος να φιλήσει το τσεκούρι μου με τα λεπτά χείλη."¹⁶⁶

Όμως αυτή η διαμάχη θα αργήσει ακόμα και άλλα γεγονότα συνέβησαν πριν από αυτή. Σύμφωνα με τον Σνορρι ο Χάραλντ ξαναπαντρεύτηκε την Thora κόρη του Thorberg Anrason, Με την οποία απέκτησε δύο γιους τον Όλαφ και τον Μάγκνους.¹⁶⁷ Ο γάμος αυτός εκτός από τους δύο κληρονόμους θα του πρόσφερε και ισχυρές συμμαχίες στην Νορβηγία, καθώς αυτού του είδους οι σχέσεις ήταν ιδιαίτερα σημαντικές στην Σκανδιναβία όπως έχουμε ήδη δει. Βέβαια το πιο πιθανό είναι πως η δεύτερη γυναίκα του Χάραλντ ήταν ερωμένη του και όχι γυναίκα του. Αν και η πολυγαμία δεν επιτρεπόταν από την εκκλησία στις Σκανδιναβικές χώρες ήταν συνηθισμένο φαινόμενο και τα παιδιά του Χάραλντ ακόμα και νόθα δεν είχαν κάποιο μειονέκτημα στο να κληρονομήσουν τον θρόνο.¹⁶⁸

5.3. Ο πόλεμος ανάμεσα στον Χάραλντ και τον Σβέιν

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να δούμε τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Δανία. Ο Σβέιν μόλις έμαθε πως ο Νορβηγικός στόλος έφυγε από την Δανία κατευθύνθηκε με τις δυνάμεις του προς το Βίμπγοργκ και αυτοανακηρύχθηκε βασιλιάς της Δανίας. Όπως είναι φυσικό κάτι τέτοιο δεν σταμάτησε τον Χάραλντ ο οποίος θα έκανε επιδρομές κάθε χρόνο στην Δανία. Οι σάγκες όπως είναι φυσικό έχουνε αρκετές αναφορές αλλά τίποτα το αξιόλογο πέρα από τις πατροπαράδοτες επιδρομές που έκαναν οι Βίκινγκ από όταν εμφανίσθηκαν για πρώτη φορά στα ιστορικά αρχεία.

Το μόνο που πρέπει να σχολιάσουμε είναι πως ο Χάραλντ ποτέ δεν προσπάθησε να καταλάβει τις περιοχές στις οποίες έκανε επιδρομές πέρα από την λεηλασία και τα κέρδη που είχε από αυτές δεν φαίνεται να ήθελε να κατακτήσει την Δανία και να εμφανιστεί ως ξένος κατακτητής. Το πιο πιθανό είναι πως Χάραλντ ήθελε να αναγκάσει τους Δανούς, με την πολιτική της τρομοκρατίας, να διώξουν τον Σβέιν και να τον καλέσουν από μόνοι τους για να τους

¹⁶³ long ships

¹⁶⁴ 600 με βάση το μετρικό σύστημα της εποχής.

¹⁶⁵ Magnusson and Palsson, 92.

¹⁶⁶ Magnusson and Palsson, 92.

¹⁶⁷ Από τον γάμο του με την Ελισαβέτα είχε δύο κόρες την Μαρία και την Ινγκιγκρεντ.

¹⁶⁸ Ο Μάγκνους ήταν και αυτός νόθο παιδί του Όλαφ αλλά αυτό δεν τον δυσκόλεψε στο να γίνει βασιλιάς.

κυβερνήσει. Μάλλον ο φόβος που σίγουρα θα είχε για τους άρχοντες της Νορβηγίας όπως ήταν ο Einar Raunch-Shaker και η πιθανότητα να ξεσηκωθούν εναντίων. Θα τον οδήγησε στο συμπέρασμα πως δεν θα ήταν σε θέση να πολεμάει σε δύο μέτωπα. Αν έπαιρνε την Δανία δια της βίας ο λαός σίγουρα θα ξεσηκωνότανε εναντίων του αυτό θα έδινε την ευκαιρία και στους Νορβηγούς να ξεσηκωθούν εναντίων του ή ακόμα χειρότερα θα μπορούσε να σχηματιστεί μία συμμαχία μεταξύ του Σβέιν και των αρχόντων της Νορβηγίας εναντίων του, όπως είχε γίνει και με τον ετεροθαλή του αδερφό Όλαφ.

Η εκστρατεία του 1049 είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς οι δύο βασιλιάδες πάρα λίγο να έρθουν αντιμέτωποι. Μας λένε πως «ο βασιλιάς Σβέιν προκάλεσε τον βασιλιά Χάραλντ να βρεθούν στο Gota River¹⁶⁹ ... για να πολεμήσουν και να λήξουν την υπόθεση ή αλλιώς να συνθηκολογήσουν.» Αλλά όταν έφτασε ο Χάραλντ ο Σβέιν δεν ήταν εκεί αντί αυτού «βρισκότανε και περίμενε με τον στόλο του στο νησί Zeland»¹⁷⁰ και περίμενε να φύγει ο Χάραλντ για να επιτεθεί στην απροστάτευτη Νορβηγία είτε για να την καταλάβει είτε για να την λεηλατήσει όπως είχε κάνει ο Χάραλντ στην Δανία.¹⁷¹

Ο Χάραλντ όταν κατάλαβε τη συνέβη και πως ο Σβέιν τον είχε ξεγελάσει έστειλε τους στρατιώτες του πίσω και κράτησε τους πιο έμπιστους άντρες του μαζί του και έπλευσε προς την εμπορική πόλη του Χέντεμπι (Hedeby) την οποία κατέστρεψε ολοκληρωτικά. Αρχαιολογικά στοιχεία επιβεβαιώνουν πως η πόλη λεηλατήθηκε το 1049.¹⁷² Όταν τα πλοία επέστρεφαν από την επιδρομή γεμάτα και φορτωμένα με σκλάβους και θησαυρούς, ο Σνορρι μας λέει πως τα πλοία του βασιλιά έπεσαν σε ενέδρα από τον στόλο του Σβέιν και αναγκάστηκαν να πετάξουν το φορτίο τους για να μπορέσουν να ξεφύγουν.

Παρόλο που δεν είναι απίθανο να συνέβη κάτι τέτοιο, ο Σνορρι μας προειδοποιεί πως μπορεί και να μην είναι αλήθεια χρησιμοποιώντας την λέξη «Άκουσα πως.»¹⁷³ το ποίημα προέρχεται από τον Thorleik τον Όμορφο. Όμως η όλη ιστορία θα μπορούσε να είχε κατασκευαστεί για να εξηγήσει μία αποτυχημένη επιδρομή. Παρόλο που όπως αναφέρθηκε ήδη ο πόλεμος μεταξύ των δύο βασιλιάδων θα συνεχιστεί για πολύ καιρό ακόμα αλλά δεν θα υπάρξει κάποια αλλαγή στον τρόπο που διεξαγότανε. Ο πόλεμος θα διεξαγότανε μέσα από επιδρομές και λεηλασίες. Έτσι ο Χάραλντ θα έχει την δυνατότητα να ασχοληθεί με τους εχθρούς του εντός του βασιλείου του.

5.4. Εσωτερική πολιτική του Χάραλντ

Από την στιγμή που ο Χάραλντ δεν θα αναγκαστεί να διεξάγει έναν πόλεμο μεγάλης κλίμακας ή μίας εκστρατείας εναντίων του βασιλείου της Δανίας. Ασχολήθηκε με τις εσωτερικές διαμάχες και αυτούς που θεωρούσε πως ήταν απειλή για τον θρόνο του. Η μηχανορραφίες του αλλά και η πονηριά του θα ξεπεράσουν ακόμα και τα δεδομένα που είχαν οι Βίκινγκ μέχρι τότε.

¹⁶⁹ Ο ποταμός αυτός τότε σχημάτιζε το φυσικό σύνορο μεταξύ Δανίας και Νορβηγίας.

¹⁷⁰ Magnusson and Palsson, 67. Η Ζηλανδία είναι το μεγαλύτερο νησί της Δανίας όπου βρίσκετε τώρα η Κοπεγχάγη αν και δεν είχε ιδρυθεί ακόμα.

¹⁷¹ Magnusson and Palsson, 81-82.

¹⁷² Marsden, 164.

¹⁷³ Magnusson and Palsson, 85.

Σε αυτό το σημείο θα επανέλθουμε στην διαμάχη μεταξύ του Χάραλντ και του Einar. Ο Σνορρι αναφέρει για μία δικαστική υπόθεση η οποία διαδραματιζότανε μπροστά στον βασιλιά στην οικία του στο Trondheim και ο Einar είχε συμφέρον στο να αφεθεί ελεύθερος ο άνθρωπος που δικαζότανε. Έτσι ο Einar αντί να ζητήσει από τον βασιλιά να ελευθερωθεί ο άντρας, έφερε μαζί του οπλισμένους άντρες και τον πήρανε δια της βίας. Ο Χάραλντ βλέποντας πως ο Einar υπέσκαπτε συνέχεια την εξουσία του αποφάσισε να δώσει τέλος σε αυτή την διαμάχη για πάντα. Η λύση δόθηκε σε μία συνάντηση ειρήνης, την οποία κανόνισαν κάποιοι ιδιαίτερα αισιόδοξοι φίλοι. Όμως ο Χάραλντ είχε άλλα σχέδια, έβαλε τους άντρες του να στήσουν ενέδρα σε μία κάμαρα στον Einar και να τον σκοτώσουν. Ο Einar συνοδευόταν από τον γιό του Eindridi ο οποίος προσπάθησε να σώσει τον πατέρα του μαζί με τους άντρες του αλλά και αυτός δολοφονήθηκε.

Η σάγκα Morkinskinna λέει μία διαφορετική ιστορία η οποία έχει καλύτερο αντίκτυπο για τον Χάραλντ¹⁷⁴ αλλά η Fagrskinna υποστηρίζει την εκδοχή του Σνορρι. Φυσικά οι συνέπειες που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει ο Χάραλντ θα ήτανε τρομερές καθώς όπως αναφέρει ο Σνορρι. '«Μετά από αυτό το φόνο ο βασιλιάς Χάραλντ ήτανε τόσο μισητός που μόνο η έλλειψη αρχηγού για να μαζέψει τα στρατεύματα απέτρεψε τους αγρότες από το να πολεμήσουν εναντίον του βασιλιά.»¹⁷⁵ Η διπροσωπία του Χάραλντ όμως δεν είχε όρια και στην επόμενη ιστορία που θα αναφέρει ο Σνορρι ο Χάραλντ θα στραφεί εναντίον του δολοφόνου του αδελφού του Kalf Anarson.

Ο αδερφός του Kalf, Finn Anarson είχε παραμείνει πιστός στον Όλαφ στην μάχη του Στικλεστάντ και όταν ο Χάραλντ έγινε βασιλιάς μπήκε στον κύκλο των έμπιστων ανθρώπων του Χάραλντ. Έτσι ο Χάραλντ του ζήτησε να πάει στο Trondelag και τα Uppland για να ξανακερδίσει την υποστήριξη που είχε χάσει με την δολοφονία του Einar. Ο Finn δέχτηκε αλλά με έναν όρο να επιστρέψει από την εξορία ο αδερφός του χωρίς να φοβάται τα αντίποινα από τον βασιλιά και να του ξαναδοθούν πίσω η περιουσία και ο τίτλος που είχε χάσει στην διάρκεια της βασιλείας του Μάγκνους. Ο Χάραλντ δέχτηκε και ο Finn έφυγε για τον βορά. Εκεί ο Finn συναντήθηκε με τον Hakon Ivarsson ο οποίος είχε πάρει την θέση του Einar. Οι δύο άντρες μετά από διαπραγματεύσεις ήρθαν σε συμφωνία και ο φόνος του Einar θα ξεχνιότανε αν ο Hakon έπαιρνε για γυναίκα του την κόρη του Μάγκνους Ragnhild. Η κόρη του Μάγκνους αρνήθηκε τον γάμο και ο Hakon έφερε το ζήτημα στον Χάραλντ ο οποίος δεν έκανε τίποτα για να το λύσει παρόλο που το είχανε συμφωνήσει. Έξαλλος με την συμπεριφορά του Χάραλντ ο Hakon έφυγε για την Δανία στην αυλή του Σβείν.¹⁷⁶

Παρόλο που ο Finn δυσανεστήθηκε με το πως εξελίχθηκαν τα πράγματα ο Χάραλντ τίμησε την συμφωνία τους και επέτρεψε στον αδερφό του να επιστρέψει και να ανακτήσει την περιουσία του.¹⁷⁷ Ο Kalf ορκίστηκε υποταγή στον Χάραλντ και πως θα έκανε ό,τι χρειαζότανε για το καλό

¹⁷⁴ Andersson and Gade, 210.

¹⁷⁵ Magnusson and Palsson, 93.

¹⁷⁶ Magnusson and Palsson, 94-98.

¹⁷⁷ Magnusson and Palsson, 100.

του βασιλείου.¹⁷⁸ Το επόμενο καλοκαίρι ο Σνορρι μας αναφέρει πως ο Kalf στάλθηκε σε μία αποστολή αυτοκτονίας από τον Χάραλντ για να πολεμήσει τον στόλο των Δανών, έτσι ο δολοφόνος του ετεροθαλή αδερφού του σκοτώθηκε. Ο Finn δεν μπορούσε να ανεχτεί άλλο την διπροσωπία και την προδοτική τάση του Χάραλντ και έφυγε για την Δανία όπου έγινε υποτελής του Σβέιν. 'Ο Finn κατάλαβε πως ο Χάραλντ όχι μόνο οργάνωσε τον θάνατο του αδερφού του αλλά πως τον είχε ξεγελάσει για να επιστρέψει ο αδερφός του στην Νορβηγία κάτω από την εξουσία (του Χάραλντ) και δεσμευμένος στον βασιλιά.'¹⁷⁹

Ο Χάραλντ από την άλλη αποκαλύπτει την σκληρότητα του και την ικανοποίησή του σε ένα ποίημα το οποίο συνέθεσε. «Τώρα έχω προκαλέσει τον θάνατο δεκατριών εχθρών μου. Σκοτώνω χωρίς συνείδηση και θυμάμαι όλους μου τους σκοτωμούς. Η προδοσία πρέπει να καταστρέφεται με δίκαιο τρόπο ή με άδικο πριν με καταστρέψει. Οι βελανιδιές αναπτύσσονται από βελανίδια.»¹⁸⁰ Παρόλο που οι τελευταίοι στίχοι μοιάζουν παρανοϊκοί πρέπει να υπενθυμίσουμε πως σίγουρα θα υπήρχαν αρκετοί οι οποίοι τον θέλανε νεκρό. Όλες αυτές οι διηγήσεις μας δείχνουν το πόσο εκδικητικός και ασυνείδητος ήταν ο Χάραλντ. Με την καταστροφή της τοπικής αντιπολίτευσης ενίσχυσε την ηγεμονία του στην Νορβηγία. Επίσης η ικανότητές του έδωσαν το πάνω χέρι στην Νορβηγία εναντίων των εχθρών της όπως η Δανία.

5.5. Σκληρός Ηγέτης

Παρόλο που χρησιμοποίησε απεχθής μεθόδους, η ηγεμονία του Χάραλντ έδωσε μία μεγάλη ώθηση στην σταθερότητα της Νορβηγίας. Βέβαια θα περνούσε αρκετός καιρός για να γίνει ένα ενωμένο κράτος αλλά θα μπορούσαμε να πούμε πως την έβαλε στον πρώιμο μεσαίωνα της. Κυρίως στον οικονομικό τομέα. Στον οικονομικό τομέα αλλά και στον διοικητικό ο Χάραλντ χρησιμοποίησε τις γνώσεις που είχε αποκτήσει από τα χρόνια που πολεμούσε σαν μισθοφόρος. Οι συλλογές των φόρων που γίνονταν κάθε χρόνο άλλαξαν την έννοιά τους για τον Χάραλντ όσο ήταν στην υπηρεσία του Γιάροσλαβ αλλά και στην φρουρά των Βαρραγών. Η συλλογή δεν γινότανε μόνο για να γεμίσει το χρηματοκιβώτιο αλλά και για να μπορεί ο βασιλιάς να φτιάξει έναν ισχυρό στρατό το καλοκαίρι που ήταν η εποχή των εκστρατειών. Με αυτό τον τρόπο θα μπορούσε να προστατέψει την πατρίδα του αλλά και να ενισχύσει την κεντρική εξουσία.

Στον οικονομικό τομέα ο Χάραλντ εισήγαγε μία νέα εποχή στον υλικό πλούτο της Νορβηγίας. Σύμφωνα με αρχαιολογικά στοιχεία ο Roesdahl αναφέρει πως 'ο υπό την ηγεσία του Χάραλντ δημιουργήθηκε μία βιώσιμη οικονομία και άρχισαν να κόβονται νομίσματα.'¹⁸¹ Χάρη στον θησαυρό που έφερε μαζί του ο Χάραλντ και κυρίως τα νομίσματα τα οποία αντιγράφηκαν από τους Δανούς και Νορβηγούς νομισματοκόπους για να φτιάξουν δικά τους νομίσματα. Εκείνη την εποχή επίσης δημιουργήθηκαν αρκετές εμπορικές πόλεις όπως το Όσλο. Κάτι που μας επιτρέπει να υποθέσουμε πως το εμπόριο στην εποχή του αυξήθηκε. Γνωρίζουμε πως ο Χάραλντ ενθάρρυνε το εμπόριο με τους Ισλανδούς και πως τους έδωσε τροφή και καταφύγιο στον μεγάλο λιμό του 1056.

¹⁷⁸ Magnusson and Palsson, 100.

¹⁷⁹ Magnusson and Palsson, 101-102.

¹⁸⁰ Magnusson and Palsson, 102.

¹⁸¹ Roesdahl, 114.

Αρκετές αναφορές και ιστορίες, οι οποίες φαίνεται να βασίζονται στην σφαίρα της φαντασίας και για τον λόγο αυτό δεν θα αναφερθούν, μας δίνουν όμως κάποια στοιχεία για να καταλάβουμε πως ο Χάραλντ ως ηγεμόνας της Νορβηγίας υποστήριζε το εμπόριο. Ο Adam της Βρέμης κάνει αναφορά πως ο Χάραλντ ταξίδεψε στο τέλος του κόσμου από τον Βόρειο Ατλαντικό.¹⁸² Φυσικά κάτι τέτοιο θα ήταν αδύνατο αλλά και μόνο που ο Χάραλντ γνώριζε τον Βόρειο Ατλαντικό μας βοηθάει στην υπόθεση πως είχε οικονομικά συμφέροντα σε αυτή την περιοχή και τα νησιά που βρίσκονταν εκεί όπως η Γροιλανδία. Αλλά και οι ιστορίες που προέρχονται από άλλες σάγκες οι οποίες δεν έχουν σχέση με την Νορβηγία και αναφέρονται πιο πολύ στην Ισλανδία κάνουν αναφορές για σχέσεις μεταξύ του βασιλιά και των νησιών της Γροιλανδίας και της Ισλανδίας. Σίγουρα θα είχε εμπορικές σχέσεις και με την Ρωσία την πατρίδα της γυναίκας του. Μπορεί οι εμπορικές δραστηριότητες των Νορβηγών να έφταναν μέχρι και το Βυζάντιο αλλά δεν έχουμε κάποια στοιχεία για αυτό ο Κεκαυμένος δεν κάνει καμία αναφορά για κάτι τέτοιο και το μόνο στοιχείο που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε είναι η αναφορά του πως ακόμα και όταν έγινε βασιλιάς τήρησε αγάπη και πίστη για τους Ρωμαίους.¹⁸³

Στον τομέα της θρησκείας ο Χάραλντ όπως και ο ετεροθαλής αδερφός του Όλαφ προσπάθησε να επωφεληθεί από αυτή ακόμα και με τρόπους που δεν υποστηρίζονταν από τον παπισμό. Ο Σνορρι μας λέει πως ο Χάραλντ ήταν υπεύθυνος για την κατασκευή εκκλησιών όπως της Αγίας Μαρίας στο Nidaross στην οποία και θάφτηκε αλλά και για την κατασκευή της εκκλησίας του Αγίου Όλαφ στο Trondheim και του Αγίου Γρηγορίου στον ποταμό Nid που ήταν μέρος της βασιλικής του οικείας.¹⁸⁴ Φυσικά υπάρχουν αρκετές αμφιβολίες για τον ζήλο που έδειξε ο Χάραλντ για την θρησκεία όμως το πιο πιθανό όπως αναφέρει και ο Marsden “Σίγουρα ο Χάραλντ θα είχε κάποιο πολιτικό όφελος από αυτήν του την προσπάθεια να δείξει την εικόνα του καλού χριστιανού και την σχέση του με τον Όλαφ καθώς με αυτό τον τρόπο θα καθιστούσε τον εαυτό του άξιο κληρονόμο του θρόνου.”¹⁸⁵

Επίσης κάλεσε Σλάβους κληρικούς για να τους βάλει στις θέσεις που είχαν δημιουργηθεί από τις καινούριες εκκλησίες. Μερικούς τους έστειλε στην Ισλανδία.¹⁸⁶ Φαίνεται πως ο Χάραλντ είχε υιοθετήσει τον τρόπο του Βυζαντίου όπου ο βασιλιάς είχε το δικαίωμα να αναθέτει αυτός τους επισκόπους. Κάτι το οποίο θα προκαλέσει την αντίδραση της Δυτικής εκκλησίας. ειδικά μετά το Μεγάλο Σχίσμα των εκκλησιών το 1054. Ο Adam της Βρέμης μας δίνει τις κατηγορίες εναντίων του Χάραλντ από τον Adalbert αρχιεπίσκοπο της Βρέμης και του Αμβούργου. “Ο αρχιεπίσκοπος, επηρεασμένος από τον ζήλο του για τον Θεό, έστειλε αντιπροσώπους του πάπα στον βασιλιά με μία επιστολή που τον επίπληττε για την τυραννική του συμπεριφορά. Συγκεκριμένα ο ιερέας τον επίπληττε για τις προσφορές (στον Άγιο Όλαφ) οι οποίες δεν ήταν για λαϊκή χρήση και για τους επισκόπους που χωρίς καμία δικαιοδοσία χειροτόνησε στην Γαλατία και την Αγγλία, περιφρονώντας τον αρχιεπίσκοπο τον ίδιο, ο οποίος με βάση νόμου από την Αποστολική Έδρα είναι ο μόνος που έχει το δικαίωμα να τους χειροτονήσει.”¹⁸⁷

¹⁸² Adam of Bremen, 220

¹⁸³ Κεκαυμένος, 256.

¹⁸⁴ Magnusson and Palsson, 88.

¹⁸⁵ Marsden, 166.

¹⁸⁶ Blöndal, 100-101.

¹⁸⁷ Adam of Bremen, 128-129.

Παρόλο που δεν ξέρουμε αν η πρώτη κατηγορία είναι ειλικρινής σίγουρα η δεύτερη ήταν. Προς υπεράσπιση του Χάραλντ όμως οι τρόποι του Ορθόδοξου Χριστιανισμού του ήταν πιο γνώριμοι από αυτούς της Καθολικής εκκλησίας αλλά του επέτρεπαν και μεγαλύτερη επιρροή. Κάτι που ο Χάραλντ σίγουρα θα εκμεταλλευόταν. Ο Adalbert έγραψε ακόμα και στον ίδιο τον Πάπα καθώς ο Χάραλντ με το που είδε τους απεσταλμένους τους πέταξε έξω από την αυλή του. Μάλιστα στάλθηκε και άλλο μήνυμα από την Ρώμη στον Χάραλντ για να συμμορφωθεί με τους κανόνες το οποίο στάλθηκε ή το 1061 ή το 1065.¹⁸⁸ Βέβαια δεν ήταν στον χαρακτήρα του Χάραλντ να συμμορφώνεται με τους κανόνες και όπως ήταν φυσικό δεν άλλαξε τους κανόνες του.

Η τελευταία πενταετία της ηγεμονίας του Χάραλντ πριν την εκστρατεία στην Αγγλία όπου θα πέθανε ήταν και η πιο ενδιαφέρουσα καθώς ο Χάραλντ θα δώσει την τελική μάχη με τον Σβέιν και η συμπεριφορά του εναντίων της τοπικής ηγεσίας θα αφήσει άφωνους ακόμα και τους Ισλανδούς συγγραφείς.

5.6. Τελική μάχη

Το 1061 ο Χάραλντ προετοιμαζόταν για μία μεγάλη εκστρατεία εναντίων της Δανίας σύμφωνα με τις πηγές πέρασε τον χειμώνα του δημιουργώντας ένα πλοίο σαν αυτό του King Olaf Tryggvason το οποίο σύμφωνα με την σάγκα «ήταν μεγαλύτερο από οποιοδήποτε πολεμικό πλοίο και είχε το ίδιο μέγεθος με το Μεγάλο Ερπετό¹⁸⁹... η πλώρη είχε το κεφάλι δράκου και η πρύμνη την ουρά δράκου και η πλώρη του πλοίου ήταν επικαλυμμένη με χρυσό. Είχε τριανταπέντε ζευγάρια κουπιά.»¹⁹⁰ Ο Marsden υποστηρίζει πως μάλλον ήταν κάποιο εμπορικό τύπου πλοίο τροποποιημένο για μάχη.¹⁹¹ Έπειτα προκάλεσε τον Σβέιν σε μία τελική μάχη στο Gota ποταμό ο οποίος σχημάτιζε τα σύνορα μεταξύ Νορβηγίας και Δανίας. Ο Χάραλντ μάζεψε άντρες από όλη την Νορβηγία και έπλευσε Νότια στον Nid ποταμό με κατεύθυνση τον Gota. Η μάχη θα δινόταν την άνοιξη. Όμως ο Σβέιν δεν αποδέχτηκε την πρόκληση και ο Χάραλντ έστειλε τον μισό στρατό του πίσω και με τον άλλο μισό ξεκίνησε για να λεηλατήσει την Δανία.

Κατά την διάρκεια των επιδρομών του στα παράλια της Δανίας ο Σβέιν εντόπισε τον στόλο του Χάραλντ και τον αιφνιδίασε στα Laholms Fjord με ένα στόλο 300 πλοίων. Ο Χάραλντ προτίμησε να μείνει και να πολεμήσει από το να προσπαθήσει να ξεφύγει παρά το μειονέκτημα του σε αριθμούς. Μάλιστα σε ένα ποίημα από έναν ποιητή Stein Herdisarson ο οποίος πρέπει να βρισκόταν στο πλοίο του Ulf Ospaksson μας λέει πως ο Χάραλντ είχε εκατό πενήντα πλοία και ο Σβέιν τρακόσια. Το πιο πιθανό είναι πως οι αριθμοί είναι υπερβολικοί αλλά σίγουρα ο Χάραλντ θα βρισκόταν σε μειονεκτική θέση.¹⁹² Η μάχη μεταξύ των δύο στόλων δόθηκε στις 9 Αυγούστου του 1062 στον ποταμό Nissa. Η μάχη έγινε με τον κλασικό τρόπο τις ναυμαχίας των Βίκινγκ.

¹⁸⁸ Adam of Bremen, 128-129.

¹⁸⁹ Long Serpent, Hollander, 221.

¹⁹⁰ Magnusson and Palsson, 108.

¹⁹¹ Marsden, 180.

¹⁹² Magnusson and Palsson, 111-112.

‘«Όλα τα πλοία ήτανε δεμένα μεταξύ τους στο κέντρο της μάχης.»¹⁹³ Με τους πολεμιστές να τα χρησιμοποιούν σαν πλατφόρμες και όχι σαν πολεμικές μηχανές.

Μάλιστα ο Hakon Ivarsson ο οποίος είχε γυρίσει στην Νορβηγία και ο Χάραλντ τον δέχτηκε και τον έκανε ξανά άρχοντα του Trondelag. Έδειξε μεγάλη αντρεία στην διάρκεια της μάχης και βοηθούσε όπου τον είχαν ανάγκη.¹⁹⁴ Μετά από μία μέρα και μία νύχτα που διήρκησε η μάχη ο Χάραλντ επιβίβαστηκε στο πλοίο του Σβέιν και τόσο οι Δανοί στρατιώτες του αλλά και ο ίδιος πήδηξε από το πλοίο. Ο Σβέιν κατάφερε να το σκάσει παριστάνοντας τον απλό στρατιώτη όταν τον ανέσυρε το πλοίο του Hakon. Ο Thjodolf ο αγαπημένος ποιητής του βασιλιά που πρέπει να ήτανε μαζί του στην ναυμαχία μας λέει πως ο Χάραλντ κατέστρεψε εβδομήντα πλοία και λάτρεψε τους Δανούς σε φυγή. Επίσης συνέλαβε τον Finn Anarson που ήτανε πλέον ένας γέρος τυφλός αλλά πολύ περήφανος για να φύγει από την μάχη αλλά τον άφησαν ελεύθερο λόγω της αδιάκοπης δυστροπίας του. Μάλλον ο Χάραλντ δεν ήθελε να σκοτώσει τον παλιό του φίλο ο οποίος είχε παραμείνει πιστός ακόμα και στον Όλαφ των Άγιο. Βέβαια και ο Finn δεν αποτελούσε σημαντική απειλή για τον Χάραλντ.

Μετά από αυτή την μάχη ο Χάραλντ θα συνθηκολογήσει με τον Σβέιν καθώς αναγνώρισε πως αυτή η διαμάχη «ήτανε ένα χάσιμο χρόνου το οποίο στράγγιζε από πόρους για μιάνμιση δεκαετία και τίποτα δεν είχε επιτευχθεί.»¹⁹⁵ Σίγουρα ο Χάραλντ θα είχε κουρασθεί να πολεμάει συνέχεια χωρίς να βλέπει κάποιο αποτέλεσμα και δεν πρέπει να βγάλουμε τον παράγοντα τις ηλικίας ο Χάραλντ ήτανε σχεδόν πενήντα. Επίσης τα σύννεφα του πολέμου άρχισαν πάλι να μαζεύονται στη Νορβηγία και ο Χάραλντ δεν θα ήθελε να βρεθεί αντιμέτωπος με δύο μέτωπα. Ο Σνορρι μας ενημερώνει πως ο Χάραλντ με τον Σβέιν συναντήθηκαν την άνοιξη και πως «δύο χρόνια πέρασαν πριν ο Βασιλιάς Χάραλντ και ο Βασιλιάς Σβέιν συνθηκολογήσουν.»¹⁹⁶ Με βάση τα λόγια του Σνορρι η συνθήκη ειρήνης έγινε το 1064 στην οποία συμφωνήθηκε πως τα σύνορα της Νορβηγίας και της Δανίας είναι αυτά που προϋπήρχαν «για όσο ήτανε και οι δύο βασιλείς.»¹⁹⁷ Ύστερα ανταλλάξανε αιχμαλώτους για να επικυρώσουν την συμφωνία.

Για τον επόμενο ενάμιση χρόνο ο Χάραλντ θα ασχοληθεί με την εσωτερική εξέγερση και τα αποτελέσματα της. Ο Χάραλντ μετά την τελευταία μάχη με τους Δανούς χρησιμοποίησε σαν πρόσχημα την ιστορία στην οποία ο Hakon άφησε τον Σβέιν, θα μπορούσε να είχε κατασκευάσει και ο ίδιος την ιστορία για να δικαιολογήσει, την εντολή δολοφονίας του. Στην πραγματικότητα όμως ο Χάραλντ φοβότανε πως ο Hakon ήταν δημοφιλής στους κάτοικους των Urplands και στο πρόσωπο του έβλεπε έναν πιθανό ανταγωνιστή. Ο Hakon μετά την επιστροφή του από την Δανία παντρεύτηκε την κόρη του Μάγκνους, Ragnhild, η οποία αυτή την φορά δέχτηκε τον γάμο που είχε αρνηθεί πιο πριν. Ο Hakon όμως έμαθα για την απειλή κατά τις ζωής του και το έσκασε όταν ο Χάραλντ πήγε στον βορά και βρήκε καταφύγιο στην Σουηδία. Όπου ο βασιλιάς της Σουηδίας τον έκανε άρχοντα του Vermland.¹⁹⁸ Όταν ο Χάραλντ επέστρεψε στο Όσλο ο Hakon επέστρεψε

¹⁹³ Magnusson and Palsson 112.

¹⁹⁴ Magnusson and Palsson, 114.

¹⁹⁵ Marsden, 186.

¹⁹⁶ Magnusson and Palsson, 129.

¹⁹⁷ Magnusson and Palsson, 124.

¹⁹⁸ Βασιλιάς της Σουηδίας εκείνη την εποχή ήτανε ο Steinkel ο οποίος διαδέχτηκε τον Onund το 1056.

για να συλλέξει τους φόρους από τους υπηκόους του αυτό είχε σαν αποτέλεσμα οι άνθρωποι των Upplands να αρνηθούν να πληρώσουν φόρο στον Χάραλντ.

Ο Χάραλντ έμαθε πως ο Hakon μάζευε στρατεύματα στην Σουηδία για να τον προκαλέσει και αποφάσισε να αναλάβει δράση μάζεψε ένα στόλο από μικρά ευκίνητα πλοία και ανέβηκε τον ποταμό Vanern στην Σουηδία στα τέλη του παγωμένου φθινοπώρου του 1064. Ο Χάραλντ παράταξε τους στρατιώτες του σε ένα υψίπεδο και περίμενε να έρθει ο Hakon ο Thjodolf μας περιγράφει την μάχη. «Οι Σουηδοί άντρες του βασιλιά Steinkel. Ήταν να βοηθήσουν τον γενναίο άρχοντα Hakon. Αλλά οι δυνατοί άντρες του Χάραλντ τους έστειλαν κατευθείαν στην κόλαση. Ο Hakon το έσκασε πανικόβλητος και εγκατέλειψε τους συμμάχους του. Κι όμως κάποιοι προσπαθούν να τον δοξάσουνε που το έσκασε από την μάχη.»¹⁹⁹

Μετά την νίκη του ο Χάραλντ μπορούσε να ασχοληθεί με όλους αυτούς που υποστήριζαν τους εχθρούς του. Ο Σνορρι καταγράφει την βίαιη εκδίκηση εναντίων των υποστηρικτών των εχθρών του. «Εκείνο τον χειμώνα ο βασιλιάς Χάραλντ πήγε στο Romerike με έναν μεγάλο στρατό και απήγγειλε κατηγορίες εναντίων των αγροτών για παρακράτηση φόρων και πως υποστήριζαν την επανάσταση των εχθρών του. Έβαλε να συλλάβουν τους αγρότες, διέταξε μερικοί από αυτούς να ακρωτηριαστούν, άλλοι να σκοτωθούν και οι περισσότεροι στερήθηκαν όλα τα υπάρχοντά τους. Όσοι μπορούσαν να το σκάσουν έφυγαν. Έκαψε πολλές περιοχές και τις ισοπέδωσε εντελώς... Στη συνέχεια πήγε στο Heidmark και ισοπέδωσε και εκεί πολλές περιοχές και προκάλεσε την ίδια καταστροφή με το Romerike. Από εκεί πήγε στο Handaland και το Ringerike (Ο πατέρας του Χάραλντ ήταν άρχοντας εκεί και ήταν το μέρος που είχε γεννηθεί ο ίδιος.) το οποίο έκαψε και κατέστρεψε. Μετά από αυτό οι αγρότες υποτάχθηκαν εντελώς στον βασιλιά.»²⁰⁰

Ακόμα και ο Thjodolf ο πιστός ποιητής του Χάραλντ έμεινε άφωνος από την εκδικητική και βίαιη στάση του Χάραλντ «κανένας ποιητής με δικαιοσύνη δεν μπορεί να περιγράψει την εκδίκηση του βασιλιά που άφησε τα Upplands εγκαταλελειμμένα και κατεστραμμένα. Σε δεκαοκτώ μήνες ο βασιλιάς Χάραλντ έγινε γνωστός. Τις πράξεις του θα τις θυμούνται μέχρι το τέλος του χρόνου.»

Ο Χάραλντ παρόλο που μπορεί να φαίνεται πως ήταν ένας βίαιος χαρακτήρας κατάφερε να εξαλείψει τον τοπικισμό στην Νορβηγία και να ενίσχυση την κεντρική εξουσία. Κάτω από την δικιά του ηγεμονία ο Χάραλντ κατάφερε να εκσυγχρονίσει, σύμφωνα με τα δεδομένα της εποχής, την Νορβηγία και από μία χώρα που διοικούτανε ακόμα από αρχηγούς φυλών να την βάλει στον δρόμο της Ευρωπαϊκής μοναρχίας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε πως αυτό που σε μας φαίνεται ως ακρότητα και βία εκείνη την εποχή ήταν φυσιολογικό. Ακόμα και σε ποιο εξευγενισμένα βασίλεια και Αυτοκρατορίες. Καθώς μιλάμε για μία εποχή που ακόμα και η αδερφοκτονία θεωρούτανε κάτι φυσιολογικό. Έτσι ανέβηκε ο Βλαδίμηρος ο Μέγας στον θρόνο αλλά και ο Αυτοκράτορας Βασίλειος ο Β΄ γνωστός και σαν Βουλγαροκτόνος διέταξε την τύφλωση χιλιάδων Βούλγαρων όταν τους νίκησε.

¹⁹⁹ Magnusson and Palsson, 127.

²⁰⁰ Magnusson and Palsson, 128-129.

Θεόδωρος Βουβουτάς

Βέβαια ακόμα και ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ με την πάροδο του χρόνου γινότανε λιγότερο ανεκτικός. Η ηλικία του σίγουρα θα είχε έναν σοβαρό λόγο στον χαρακτήρα που έδειξε στην τελευταία επανάσταση εναντίων του. «Ο βασιλιάς ήταν ιδιαίτερα αυταρχικός ηγέτης και ο αυταρχισμός του αυξανότανε όσο η θέση του στην Νορβηγία γινότανε πιο ασφαλής. Έφτασε στο σημείο να μην θέλει να διαφωνεί κανείς μαζί του ή να προτείνει κάτι διαφορετικό από αυτό που ήθελε ο ίδιος.»²⁰¹ Το ίδιο αναφέρει και ο Thjodolf. «Οι υπήκοοι του βασιλιά Χάραλντ πρέπει να δείχνουν την υποταγή τους με το να είναι όρθιοι ή καθιστοί ανάλογα με την επιθυμία του βασιλιά. Όλοι οι άνθρωποι ταπεινά γονατίζουν στην παρουσία αυτού του πολεμιστή. Ο βασιλιάς απαιτεί υπακοή σε όλες τις βασιλικές διαταγές του.»²⁰²

²⁰¹ Magnusson and Palsson, 91.

²⁰² Magnusson and Palsson, 91.

6. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΧΑΡΑΛΝΤ

Το έτος 1066 στην εκστρατεία του κατά της Αγγλίας ο Χάρολντ θα πεθάνει. Για να φτάσουμε στο θάνατο του. Πρώτα πρέπει να δούμε τα γεγονότα που τον οδήγησαν στην απόφασή του να εκστρατεύσει εναντίων της Αγγλίας και να διεκδικήσει τον Αγγλικό θρόνο. Αν και οι Βίκινγκ έγιναν γνωστοί στον Ευρωπαϊκό κόσμο κατά κύριο λόγο από τις επιδρομές που έκαναν στην Αγγλία οι οποίες διήρκησαν σχεδόν δύο αιώνες.

6.1. Ο θρόνος της Αγγλίας

Ο βασιλιάς Εδουάρδος ο Εξομολογητής²⁰³ από τον οίκο του Ούεσεξ πέθανε στις 5 Ιανουαρίου το 1066 άκληρος. Την θέση του πήρε ο Χάρολντ Β' Γκόντουισόν²⁰⁴. Ο Χάρολντ ήταν αδερφός εξ αγχιστείας με τον βασιλιά Εδουάρδο και υποτελής βασιλιάς σε αυτόν, ο Εδουάρδος τον έχρισε κληρονόμο του και ο Χάρολντ ανέβηκε στον θρόνο μετά τον θάνατό του. Αφού τον επέλεξε και το Αγγλό-Σαξονικό συμβούλιο (Witenagamot)²⁰⁵ και με βάση τον νόμο της Αγγλίας έγινε ο νόμιμος βασιλιάς. Ο πατέρας του Χάρολντ ήταν ο Γκοντουίν άρχοντας του Ούεσεξ και η μητέρα του η Γκίντα ήταν θεία του Σβέιν Β' βασιλιά της Δανίας^{206, 207}. Ο μικρότερος αδερφός του Χάρολντ ήταν ο Τόστικ Γκόντουισόν²⁰⁸ ο οποίος ήταν άρχοντας Νορθούμβριας. Όμως ο Τόστικ εξορίστηκε καθώς οι πολίτες επαναστάτησαν εναντίων του. Ο Χάρολντ που δρούσε κάτω από την ηγεσία του Εδουάρδου αντί να συντρίψει την εξέγερση συμφώνησε με τους πολίτες της Νορθούμβριας να εξοριστεί ο αδερφός του στην αυλή του Βαλδουίνου του Δ' της Φλάνδρας.

Ο Τόστικ ήταν ιδιαίτερα δυσαρεστημένος με αυτή την απόφαση²⁰⁹ και άρχισε να ψάχνει για συμμάχους για να πάρει πίσω την θέση του, ίσως και για να εκδικηθεί τον αδερφό του που συμφώνησε στην εξορία του. Οι σάγκες μας αναφέρουν πως το 1065 με 1066 ο Τόστικ είχε αρχίσει ήδη να ψάχνει για συμμάχους για την πιθανή εισβολή του στην Αγγλία. Το Agrip μας ενημερώνει πως ο Τόστικ ένιωθε πως παραγκωνίστηκε καθώς είχε και αυτός το ίδιο δικαίωμα με τον αδερφό του για τον θρόνο.²¹⁰ Όμως στην πραγματικότητα κανένας από τους δύο δεν είχε κάποιο δικαίωμα προς τον θρόνο καθώς ο Χάρολντ επιλέχθηκε από τον Εδουάρδο επειδή ήταν άκληρος, αλλά ακόμα και αν είχαν ο Χάρολντ σαν μεγαλύτερος αδερφός θα κληρονομούσε τον θρόνο. Στην προσπάθειά του να βρει συμμάχους για την εισβολή κατά της Αγγλίας ο Τόστικ θα βρεθεί στην αυλή του Χάρολντ.

Αν και οι Αγγλικές πηγές μας δίνουν αρκετά γεγονότα για την εκστρατεία και τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Αγγλία αλλά δεν μας αναφέρουν τίποτα για τα γεγονότα

²⁰³ King Edward the Confessor

²⁰⁴ Harold Godwinson

²⁰⁵ Witenagamot: Συμβούλιο των σοφών αντρών

²⁰⁶ Svein Ulfsson

²⁰⁷ Ο οίκος των Γκόντουισόν ήταν κατά το ήμισυ Δανοί.

²⁰⁸ Tostig Godwinson

²⁰⁹ Magnusson and Palsson, 134.

²¹⁰ Driscoll, 57.

στην Σκανδιναβία και οι περισσότερες πηγές μας είναι οι σάγκες. Με τα στοιχεία από τις σάγκες θα καταφέρουμε να βρούμε τα γεγονότα που οδήγησαν στην εκστρατεία του 1066.

6.2. Η συμφωνία του Χάραλντ και του Τόστικ

Σε όλες τις Σκανδιναβικές πηγές αναφέρεται πως ο Τόστικ ζήτησε βοήθεια και υποστήριξη από τον Σβέιν. Κάτι το οποίο ήταν αναμενόμενο λόγω της συγγένειας αλλά και της εύκολης πρόσβασης που είχε ο Τόστικ από την Φλάνδρα στην Δανία. Ο Σβέιν υποδέχτηκε με χαρά τον Τόστικ και του πρόσφερε να τον κάνει άρχοντα στην Δανία «που θα τον έκανε αρχηγό σημαντικής θέσης.»²¹¹ Βέβαια ο Τόστικ αρνήθηκε την πρόταση του Σβέιν και έφυγε από την αυλή του λέγοντας πως «Θα πρέπει να αναζητήσω φίλους σε λιγότερο πιθανές περιοχές. Αλλά θα είναι πρόπον να βρω έναν αρχηγό που να είναι λιγότερο απρόθυμος από εσάς, κύριε, να αναλάβει μεγάλες επιχειρήσεις.»²¹²

Με βάση τα λεγόμενά του αλλά και την παρουσία του στην αυλή του Χάραλντ είναι προφανές πως ο Τόστικ εννοούσε τον Χάραλντ. Ο Τόστικ πήγε να βρει τον Χάραλντ στην χειμερινή του οικία στο Όσλο και ευελπιστούσε πως ο Χάραλντ θα τον βοηθούσε. Σε αυτό το σημείο ο Σνορρι οποίος είχε αναφέρει πιο πριν πως «ο άρχοντας Τόστικ είχε εξουσία πάνω στους άλλους άρχοντες της Αγγλίας. Ο αδερφός του Χάρολντ ήταν πάντα ο επόμενος κατά προτεραιότητα από αυτόν στην αυλή»²¹³ μας δίνει έναν διάλογο μεταξύ των δύο αντρών ο οποίος είναι φανταστικός αλλά μας δείχνει τις αμφιβολίες και τον σκεπτικισμό του Χάραλντ στο να δώσει στρατεύματα σε έναν Άγγλο και πως αμφισβητούσε την αξιοπιστία του Τόστικ λέγοντας πως «δεν μπορείς να εμπιστευτείς τους Άγγλους.»²¹⁴.

Ο Τόστικ για να πείσει τον Χάραλντ έφερε σαν επιχείρημα πως ο Χάραλντ είχε δικαίωμα στον θρόνο της Αγγλίας το ίδιο επιχείρημα είχε φέρει και στον Σβέιν. Σύμφωνα με την συμφωνία του Μάγκνους και του Harthacnut όποιος ζούσε περισσότερο θα κληρονομούσε το βασίλειο του άλλου, με βάση αυτό ο Μάγκνους τεχνικά είχε κληρονομήσει και τον θρόνο της Αγγλίας. Παρόλα αυτά επειδή ο Μάγκνους ήταν απασχολημένος με την Δανία και την Νορβηγία δεν έκανε κάτι για διεκδικήσει τον θρόνο. Αλλά αφού ο Μάγκνους πέθανε και ο Χάραλντ συνδιοικούσε μαζί του όταν ο ανιψιός του πέθανε, μαζί με ολόκληρο τον θρόνο της Νορβηγίας κληρονόμησε και την αξίωση που δεν είχε εκμεταλλευτεί ο ανιψιός του στον θρόνο της Αγγλίας.

Για να μπορέσει να πείσει τον Χάραλντ ο Τόστικ έφερε και σαν επιχείρημα την υποστήριξη που θα βρούνε στην Αγγλία επειδή ήταν αρκετά δημοφιλής, φυσικά αυτό ήταν ψέμα και το ανέφερε μόνο για να μπορέσει να πείσει τον Νορβηγό βασιλιά που η απληστία είχε αρχίσει να τον τυφλώνει στην πιθανότητα του να κατακτήσει μία τόσο πλούσια χώρα όπως η Αγγλία. Ο Marsden προσπαθώντας να βρει μία δικαιολογία κάπως πιο ρομαντική θα μπορούσαμε να πούμε, καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία πως κάτι τέτοιο ισχύει. Υποστηρίζει πως έναν σημαντικό παράγοντα στην απόφαση του Χάραλντ έπαιξε η επιθυμία του να εκδικηθεί τον Κνουτ για την τραγωδία στην μάχη του Στίκλεσταντ με το να καταλάβει την Αγγλία.

²¹¹ Magnusson and Palsson, 135.

²¹² Magnusson and Palsson, 136.

²¹³ Magnusson and Palsson, 133-134.

²¹⁴ Magnusson and Palsson, 137

Στην πραγματικότητα όμως ο Χάραλντ υπέκυψε στην επιθυμία του για δύναμη, πλούτη και δόξα. Η οποία μπορεί να ενισχύθηκε και από την αποτυχία του στην Δανία κάτι που το υπαινίσσονται και οι σάγκες. Τελικά οι δύο άντρες συμφώνησαν πως θα εισβάλουν στην Αγγλία το καλοκαίρι.²¹⁵ Μάλιστα υπάρχει και μία αναφορά από τον υπαρχηγό του Χάραλντ Ulf Ospraksson η οποία μας δείχνει πως ο Χάραλντ δεν σκεφτότανε καθαρά και είχε τυφλωθεί από την απληστία του, αλλιώς μπορεί να μην είχε συμφωνήσει σε ένα τέτοιο εγχείρημα. Ο Ulf εξέφρασε την δυσαρέσκεια του για το σχέδιο το οποίο κατά την εκτίμησή του δεν συμπεριελάμβανε όλες τις δυσκολίες αλλά και τις προκλήσεις που θα αντιμετώπιζαν καθώς η Αγγλία είχε μεγάλο πληθυσμό και η αποτελεσματικότητα των αντρών που ανήκαν στους σωματοφύλακες του βασιλιά της Αγγλίας κατά την γνώμη του «αξίζουν δύο από τους καλύτερους άντρες του στρατού του βασιλιά Χάραλντ.»²¹⁶ Παρά τις επιφυλάξεις του υπαρχηγού του ο Χάραλντ μάζεψε τους μισούς στρατεύσιμους άντρες που είχε στην Νορβηγία στην προετοιμασία του για την επικείμενη εισβολή ενώ ο Τόστικ επέστρεψε στην Φλάνδρα για να μαζέψει τον δικό του στρατό.

Αρκετοί είναι ιδιαίτερα επιφυλακτικοί για το αν υπήρξε συνάντηση μεταξύ του Χάραλντ και του Τόστικ λόγω τις έλλειψης στοιχείων από άλλες πηγές πέρα από τις σάγκες. Μάλιστα υπάρχει η αναφορά πως όλο αυτό ήταν προμελετημένο από τον Χάραλντ. Όμως αναφορές για της συναντήσεις έχουμε και στο έργο *Historia Ecclesiastica* από τον Αγγλό-Νορμανδό Orderic Vitalis το οποίο γράφτηκε τον 12ο αιώνα.²¹⁷ Αλλά και το τρίτο (C) Αγγλό-Σαξονικό χρονικό αν και όχι με ακρίβεια αφήνει μία υπόνοια για συνεννόηση μεταξύ του Χάραλντ και του Τόστικ όταν κάνει αναφορά πως ενώσανε τις δυνάμεις του κοντά στον ποταμό Tyne «σαν να το είχανε συνεννοηθεί από πριν»²¹⁸ Αλλά και όλες οι άλλες σάγκες πέρα από του Σνορρι όπως η *Fagrskinna*,²¹⁹ *Morkinskinna*²²⁰ και ο *Theodoricus*²²¹ ο οποίος μας δίνει μία μικρότερη σε έκδοσή μας αναφέρουν την συμφωνία μεταξύ των δύο αντρών.

Η σύγχυση αυτή έχει δημιουργηθεί εξαιτίας της αναφοράς που γίνεται σε χρονικά της Ουαλίας *Annales Cambriae* και της Ιρλανδίας *Irish Annals of Tigernach* και το Αγγλό-Σαξονικό Χρονικό που αναφέρονται στην επιδρομή Νορβηγών υπό την ηγεσία του Μάγκνους γιό του Χάραλντ το 1058. Αυτό όμως είναι αδύνατο γιατί ο Μάγκνους ήτανε γιός από την δεύτερη γυναίκα του Thora που την παντρεύτηκε το 1047 ο Μάγκνους θα ήτανε μόλις έντεκα χρονών το 1058 και θα ήτανε πολύ μικρός για να ηγείται στόλο των Βίκινγκ από όποια πλευρά και αν το δούμε. Για τον λόγο αυτό δεν θα γίνει αναφορά σε αυτή την λανθασμένη υπόθεση. Το πιο πιθανό είναι πως η συμφωνία μεταξύ του Τόστικ και του Χάραλντ έγινε στο χρονικό διάστημα των τεσσάρων μηνών μεταξύ του θανάτου του Εδουάρδου και του της επιδρομής του Τόστικ στο νησί Wight.

²¹⁵ Magnusson and Palsson, 137-138.

²¹⁶ Magnusson and Palsson, 138.

²¹⁷ Marsden 198

²¹⁸ Marsden 199

²¹⁹ Finlay, 218-220.

²²⁰ Andersson and Gade, 261-267.

²²¹ Theodoricus, 45.

Για την εισβολή ο Σνορρι κάνει αναφορά σε τρία προφητικά όνειρα που περιλάμβαναν τέρατα και τον Άγιο Όλαφ τα οποία προμήνυναν την καταστροφή. Φυσικά αυτά τα όνειρα χρησιμοποιούνται σαν προοικονομία για την επικείμενη καταστροφή και τον θάνατο του Χάραλντ. Αλλά από ότι φαίνεται και ο ίδιος ο Χάραλντ καταλάβαινε πως αυτή η εκστρατεία μπορεί να ήταν η τελευταία του. Αυτό μας το δείχνουν οι πράξεις στις οποίες προέβη ο Χάραλντ πριν την εκστρατεία «ανακήρυξε τον γιό του Μάγκνους βασιλιά και τον άφησε σαν αντιβασιλέα όσο θα απουσίαζε»²²² Επίσης μετέφερε την γυναίκα του Ελισαβέτα και τις δύο κόρες του στο νησί Orkney.²²³ Βέβαια είναι πολύ πιθανό πως φοβήθηκε πως κατά την απουσία του κάποιος από τους εχθρούς του θα προσπαθούσε να πάρει τον θρόνο και για αυτόν λόγο να πείρε μαζί του τον γιό του Όλαφ. Ωστε ακόμα και αν ο ίδιος σκοτωνόταν και ο Μάγκνους έχανε τον θρόνο ίσως ο Όλαφ αν ζούσε από την εκστρατεία να μπορούσε να ανακαταλάβει τον θρόνο της Νορβηγίας.

6.3. Η εκστρατεία της Αγγλίας

Orderic Vitalis λέει πως πήρε στον Χάραλντ «έξι μήνες για να οργανώσει την εισβολή πριν φύγει για την Αγγλία,»²²⁴ κάτι που μας βοηθάει να τοποθετήσουμε την συμφωνία των δύο αντρών κάποια στιγμή τον Μάιο του 1066. Σύμφωνα με τον Σνορρι είχε μαζέψει ένα στόλο «240²²⁵ πλοίων πέρα από τα μικρότερα σκάφη και αυτά που μεταφέρονε τις προμήθειες.»²²⁶ Αλλά ο στόλος του μεγάλωσε καθώς τον ακολούθησαν και από τα νησιά Shertland και Orkney²²⁷ σύμφωνα με την σάγκα Orkneyinga και τον Σνορρι μαθαίνουμε πως οι δύο άρχοντες του Orkney, ο Pal και ο Erlend ακολούθησαν τον Χάραλντ.²²⁸ Το Αγγλό-Σαξονικό χρονικό, τον Henry of Huntingdon και ο William of Malmesbury αναφέρουν μία δύναμη τριακοσίων πλοίων η οποία συνάδει με αυτή του Σνορρι αν υπολογίσουμε και τα μικρότερα πλοία.²²⁹

Τα στρατεύματά του σύμφωνα με τον Gwyn Jones πρέπει να ήταν 9,000 άντρες καθώς δεν θα μπορούσαν να ξεπερνάνε αυτά που έφερε ο Χάρολντ στο Stamford Bridge.²³⁰ Ο Σνορρι μας παρέχει τις καλύτερες πληροφορίες για τις στάσεις του Χάραλντ πριν να αποβιβαστεί στην τοποθεσία της εισβολής. Ο Χάραλντ έφυγε για την Αγγλία από τα νησιά Orkney χάρη στην αλλαγή που υπήρξε στην κατεύθυνση του ανέμου ο οποίος θα τον βοηθούσε να πλησιάσει την πόλη της Υόρκης και έπρεπε να τον εκμεταλλευθεί.²³¹ Ο Χάραλντ με τους άντρες του πρώτα επιτέθηκε στο Cleveland όπου «βγήκανε στην ακτή και αμέσως ξεκίνησαν να ληηλατούν και να υποδουλώνουν όλη την περιοχή, δεν βρήκαν καμία αντίσταση. Από εκεί ο Χάραλντ πήγε στο

²²² Magnusson and Palsson, 141.

²²³ Palsson and Edwards, 77.

²²⁴ Devries, 241.

²²⁵ Η αναφορά του Σνορρι είναι 200 αλλά σύμφωνα με το τότε μετρικό σύστημα τώρα θα λέγαμε πως είναι 240.

²²⁶ Magnusson and Palsson, 139.

²²⁷ Palsson and Edwards, 78.

²²⁸ Hollander, 647.

²²⁹ Devries, 242.

²³⁰ Jones, 410.

²³¹ Οι ίδιοι άνεμοι σύμφωνα με τον Marsden καθυστέρησαν την εισβολή του Γουλιέλμου., Marsden 212.

Scarborough και πολέμησε με τους κατοίκους.»²³² Αυτές οι επιδρομές το πιο πιθανό είναι πως έγιναν στα πλαίσια ενός ψυχολογικού πολέμου για να τρομοκρατήσουν τους Άγγλους και για να συλλέξουν προμήθειες.

Μάλιστα ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ κατέστρεψε και έκαψε ολοσχερώς το Scarborough²³³ το οποίο παρόλο που δεν αναφέρεται σε κάποια άλλη πηγή δεν μπορούμε να το αποκλείσουμε. Βέβαια ο Marsden που προέρχεται από το Yorkshire μας λέει πως αυτή η ιστορία επιβιώνει μέχρι σήμερα «στην τοπική παράδοση σαν ιστορία τρόμου.»²³⁴ Η μόνη αντίσταση που φαίνεται να συνάντησε ο Χάραλντ ήταν στο Holderness. Ο Σνορρι αναφέρει πως ο Χάραλντ κατευθύνθηκε μετά στην πόλη της Υόρκης (York) η οποία εκτιμάται πως είχε δεκαπέντε χιλιάδες σπίτια αλλά όπως μας αναφέρει και ο Marsden «ήταν ακόμη μία εμπορική πόλη παρόμοια με αυτές των Σκανδιναβών όπως και η πόλη του Δουβλίνου στην Ιρλανδία.»²³⁵

Εκεί βρισκόταν η πρωτεύουσα της Νοθούμβριας στην οποία ήταν άρχοντας ο Τόστικ και οι γνώσεις του για την πόλη θα ήταν χρήσιμες για τον Χάραλντ, ίσως και για αυτό το λόγο να την επέλεξαν σαν την πρώτη μεγάλη πόλη που έπρεπε να καταλάβουν. Ο τωρινός άρχοντας της Νοθούμβριας Morcar και ο σύμμαχός του Edwin άρχοντας της Μέρκιας βρίσκονταν εκείνη την στιγμή μέσα στην πόλη της Υόρκης με τον στρατό τους. Αφού έγιναν οι απαραίτητες προετοιμασίες ο Χάραλντ άρχισε να προελαύνει με τον στρατό του προς την πόλη και συγχρόνως οι δύο άρχοντες άρχισαν να προελαύνουν έξω από την πόλη για να τον συναντήσουν. Σύμφωνα με τον Simeon του Durham οι δύο στρατοί συναντήθηκαν στο Fulford Gate στην αριστερή όχθη του Ouse περίπου 3 χιλιόμετρα²³⁶ ανατολικά της Υόρκης την Τετάρτη 20 Σεπτεμβρίου του 1066.. Η περιοχή ήταν βαλτώδης και οι δύο στρατοί είχαν αναμεσά τους τον βάλτο. Καθώς η μάχη ήταν έτοιμη να ξεκινήσει ο Σνορρι αναφέρει πως «ο Χάραλντ παρατάχθηκε δίπλα από τον ποταμό, εκεί που οι δυνάμεις του ήταν πιο πολλές, αλλά ο πιο μικρός και λιγότερο αξιόπιστος αριθμός στρατιωτών του ήταν στο βάλτο.»²³⁷

Οι δύο άρχοντες άρχισαν την επίθεσή τους στον βάλτο με την προοπτική πως οι Νορβηγοί «σε αυτό το σημείο θα υποχωρούσαν.»²³⁸ Σύμφωνα με τις σάγκες οι άρχοντες στην αρχή κέρδιζαν την μάχη αλλά ο Χάραλντ αντεπιτέθηκε και έριξε τον στρατό των Άγγλων στον βάλτο. Οι δύο άρχοντες τελικά έχασαν την μάχη και σε αντίθεση με τις σάγκες που λένε πως πέθαναν επέζησαν και υποτάχθηκαν στον Χάραλντ μαζί με τους υπηκόους του «όλοι οι πολίτες ορκίστηκαν υποταγή στον Χάραλντ και του έδωσαν σαν όμηρους του γιούς των αρχόντων. Ο άρχοντας Τόστικ ήξερε τα πάντα για όλους μέσα στην πόλη.»²³⁹ Το Αγγλο-Σαξονικό χρονικό μας λέει πως ο Χάραλντ κινήθηκε κατευθείαν προς την πόλη της Υόρκης. Ο Χάραλντ δεν κατέστρεψε την Υόρκη οι λόγοι που δεν ακολούθησε την συνηθισμένη τακτική του είναι αρκετοί. Πρώτον επειδή την ήθελε για σύμμαχο και σαν ορμητήριο και καταφύγιο σε περίπτωση

²³² Magnusson and Palsson, 142.

²³³ Hollander, 647.

²³⁴ Marsden 213.

²³⁵ Marsden 213.

²³⁶ Το πρωτότυπο είναι σε μίλια. 2 μίλια

²³⁷ Magnusson and Palsson, 144.

²³⁸ Magnusson and Palsson, 143.

²³⁹ Magnusson and Palsson, 145.

που αναγκάζοταν να μείνει εκεί για καιρό. Δεύτερον μπορεί να ήθελε να την κάνει οικία του στην περίπτωση που θα κέρδιζε. Τέλος αν και δεν υπάρχει κάποια αναφορά για αυτό μπορεί να είχαν συμφωνήσει με τον Τόστικ να μην την καταστρέψει επειδή μπορεί να ήθελε να γίνει ξανά άρχοντας της Νοθούμβριας. Παρόλο που ο χαρακτήρας του μας δείχνει πως θα ήθελε το ακριβώς αντίθετο.

Οι διαπραγματεύσεις πρέπει να τελείωσαν την Κυριακή, διότι τότε επέστρεψε ο Χάραλντ στα πλοία του. Η συμφωνία έλεγε πως θα αντάλλασσαν τους φυλακισμένους στο Stamford Bridge περίπου 11 χιλιόμετρα²⁴⁰ ανατολικά από την Υόρκη την επόμενη μέρα. Έτσι στις 25 Σεπτεμβρίου του 1066 ο Χάραλντ με τα δύο τρίτα του στρατού του έφυγε για το Stamford Bridge για την ανταλλαγή. Το ένα τρίτο έμεινε να φυλάει τα πλοία μαζί με τον γιό του Όλαφ και τους άρχοντες των Orkney. Ο Χάραλντ όμως δεν γνώριζε πως ο Χάρολντ ο βασιλιάς της Αγγλίας μαθαίνοντας για την Νορβηγική εισβολή ξεκίνησε αμέσως να πορεύεται με τον στρατό του και από όπου και αν περνούσε μάζευε στρατεύσιμους άντρες σύμφωνα με το Χρονικό. Μέχρι που έφτασε στο Tadcaster στις 24 του μήνα, ο Χάρολντ είχε καλύψει μια απόσταση περίπου 322²⁴¹ χιλιομέτρων μέσα σε μία εβδομάδα αν υποθέσουμε πως ξεκίνησε στις 15 ή 16 του μήνα καθώς σύμφωνα με την Devries «Το νωρίτερο που οι Νορβηγοί θα μπορούσαν να είχαν αποβιβαστεί στο Ricall.»²⁴²

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα ο Χάραλντ να βρεθεί προ εκπλήξεως όταν εμφανίστηκε ο Χάρολντ με τον στρατό του σύμφωνα με όλες τις πηγές. Σύμφωνα με τον Σνορρι οι περισσότεροι άντρες του Χάραλντ δεν είχαν πάρει μαζί τους όλο τον οπλισμό τους οι περισσότεροι είχαν μόνο την ασπίδα το κράνος τα ακόντια τους και τα σπαθιά μερικοί είχαν και τόξα αλλά είχαν αφήσει την πανοπλία τους πίσω και γενικά οι άντρες του έδειχναν αμέριμνοι.²⁴³ Σίγουρα ο στρατός που είχε μαζί του ο Χάραλντ δεν περίμενε να πολεμήσει.²⁴⁴ Μάλιστα ο Χάραλντ στην αρχή ρώτησε τον Τόστικ αν ο στρατός που πλησίαζε ήταν φίλοι του που πήγαιναν να δηλώσουν την πίστη και την φιλία τους.

Οι Νορβηγοί είχαν εγκατασταθεί στην ανατολική όχθη του ποταμού Derwent ενώ οι Άγγλοι πλησίαζαν από την Δύση. Δυστυχώς οι Νορβηγοί δεν είχαν τοποθετήσει φρουρούς στην γέφυρα, όπως αναφέρει πολύ σωστά και ο Jones αυτό συνέβη «λόγω της υπερβολικής εμπιστοσύνης και της επερχόμενης έκπληξης.»²⁴⁵ Οι σάγκες φυσικά έχουν μια πολύ καλή περιγραφή της μάχης αλλά όπως μας αναφέρει και ο Jones πρέπει να είμαστε ιδιαίτερα προσεκτικοί καθώς «είναι μία υπέροχη διήγηση γεμάτη οίωνους, ατυχήματα, αντιπαραθέσεις γνωμικές απαντήσεις, μαινόμενη μανία,²⁴⁶ και πέταγμα πανοπλίας... αλλά δυστυχώς είναι

²⁴⁰ Το πρωτότυπο είναι σε μίλια. 7 μίλια

²⁴¹ Ο Χάρολντ κατάφερε να φτάσει τόσο γρήγορα χάρη στους δρόμους που είχανε φτιάξει οι Ρωμαίοι και τους οποίους διατηρήσανε οι Αγγλοσάξονες.

²⁴² Devries, 264.

²⁴³ Magnusson and Palsson, 147.

²⁴⁴ Driscoll, 57.

²⁴⁵ Jones, 412.

²⁴⁶ Εδώ μάλλον εννοεί τους Berserkers οι οποίοι ήταν γνωστοί για την μανία που τους έπιανε καθώς ήταν σαν να τρελαίνονται και ορμούσαν στην μάχη. Σύμφωνα με μετέπειτα πηγές αυτό συνέβαινε εξαιτίας ψυχοτρόπωνμανιταριών που έπαιρναν,

φανταστική.»²⁴⁷ Βέβαια και πάλι οι σάγκες μας προσφέρουν πραγματικές λεπτομέρειες που αν τις απομονώσουμε από την φανταστική διήγηση μπορούν να μας δώσουν κάποια στοιχεία, σε αντίθεση με τις Αγγλικές πηγές οι οποίες είναι πολύ σύντομες στις αφηγήσεις των μαχών. Όλες όμως οι πηγές αναφέρουν το ίδιο αποτέλεσμα για την μάχη.

Αφού ο Χάραλντ συνειδητοποίησε πως οι άντρες που πλησίαζαν ήταν ο εχθρικός στρατός προέβη σε ένα στρατηγικό λάθος που του στερήσει την νίκη και του στοίχησε την ζωή. Αντί να υποχωρήσει και να ανασυγκροτηθεί με τα στρατεύματα του στο Ricall όπου βρίσκονταν τα πλοία του και κάποιοι από τους καλύτερους άντρες του οι οποίοι είχαν στρατοπεδεύσει σε εξαιρετική αμυντική θέση, συγκέντρωσε τον στρατό που είχε μαζί του και ήταν αποδιοργανωμένος και σε αταξία και στις δύο πλευρές του ποταμού και ετοιμάστηκε να πολεμήσει. Σύμφωνα με το Αγγλό-Σαξονικό χρονικό στην έκδοση Γ(Σ) ο Henry του Huntingdon και ο William του Malmesbury αναφέρουν πως «ένας Νορβηγός, άξιος για αιώνια φήμη, αντιστάθηκε στην γέφυρα και σκότωσε σαράντα Άγγλους στρατιώτες με το τσεκούρι του και πως μόνος του κράτησε όλο τον Αγγλικό στρατό μέχρι τις τρεις το μεσημέρι. Μέχρι που κάποια στιγμή κάποιος ανέβηκε πάνω σε μια βάρκα και πήγε κάτω από την γέφυρα και μέσα από τις χαραμάδες της γέφυρας τον κάρφωσε με ένα ακόντιο στα γεννητικά όργανα.»²⁴⁸ Παρόλο που αυτή η ιστορία είναι γενικά αποδεκτή η απουσία της από τις σαγκες μας προβληματίζει. Βέβαια λόγω της αναρχίας που επικρατούσε εκείνη την στιγμή στον στρατό του Χάραλντ αλλά και του ότι οι περισσότεροι από τους άντρες του Χάραλντ που βρίσκονταν εκείνη την στιγμή μαζί του πέθαναν υπάρχει η πιθανότητα πως οι Νορβηγοί που ήταν μάρτυρες σε αυτό το συμβάν να πέθαναν και να μην την διηγήθηκε κανείς ώστε να την μάθουν οι ποιητές. Αυτή την εξήγηση έχει δώσει και ο Devries.²⁴⁹

Ο Χάραλντ κάλεσε ενισχύσεις από το Ricall και κατάφερε να παρατάξει τους άντρες με τον κλασικό τρόπο μάχης των Βίκινγκ που ήταν το τείχος των ασπίδων για να αμυνθεί. Σε αυτό το σημείο ο Σνορρι κάνει αναφορά σε δύο ιστορίες λίγο πριν ξεκινήσει η μάχη. Βέβαια και οι δύο ιστορίες είναι φανταστικές. Η πρώτη μοιάζει πιο πολύ με προοικονομία του αποτελέσματος της μάχης καθώς μας λέει πως ο Χάραλντ έπεσε από το αλόγο του και πως αυτό ήταν θεόσταλτο σημάδι για την επικείμενη καταστροφή. Η δεύτερη ιστορία μας λέει πως ο Χάραλντ ίππευσε με το αλόγο του προς τους Νορβηγούς και πρόσφερε στον αδερφό του ειρήνη και να τον αποκαταστήσει στην θέση του ως άρχοντα της Νοθούμβριας αλλά αυτός αρνήθηκε εξαιτίας της πίστης του προς τον Χάραλντ στον ο οποίος ο Άγγλος βασιλιάς πρόσφερε «δύο μέτρα χώμα, ή ακόμα περισσότερο καθώς ήταν ψηλότερος από οποιονδήποτε άλλο άντρα.»²⁵⁰

Φυσικά και οι δύο ιστορίες όπως προαναφέραμε είναι κατασκευασμένες. Ακόμα και αν δεχτούμε πως ο Χάραλντ έπεσε από το αλόγο του για τον οποιονδήποτε λόγο σίγουρα θα υπήρχε κάποια άλλη εξήγηση που δεν δίνεται στις σάγκες. Όσο για την δεύτερη διήγηση πως ο Χάραλντ πλησίασε μόνος του τις γραμμές των Νορβηγών, όπου θα ήταν εύκολος στόχος για τους τοξότες και θα τον είχαν σκοτώσει για να κερδίσουν την μάχη, μπορούμε με ευκολία να την

²⁴⁷ Jones, 412.

²⁴⁸ Henry of Huntingdon, 25.

²⁴⁹ Devries, 283.

²⁵⁰ Magnusson and Palsson, 150.

διαφεύσουμε.²⁵¹ Φυσικά δεν μπορούμε να υποθέσουμε πως δεν γνώριζαν ποιος είναι. Διότι ακόμα και αν δεν γνώριζαν ποιος είναι ο Τόστικ θα τους έλεγε, καθώς ανάλογα με το αποτέλεσμα της μάχης ή θα κέρδιζε τα πάντα ή θα τα έχανε όλα. Επίσης για αυτές τις δύο ιστορίες δεν έχουμε καμία Αγγλική πηγή που να τις επιβεβαιώνει.

Οι σάγκες μας δίνουν την καλύτερη περιγραφή για την παράταξη που είχαν οι Βίκινγκ, η οποία ήταν αυτή του πατροπαράδοτου τρόπου με τον οποίο πολεμούσαν οι Βίκινγκς. Αν και επικρατεί μία σύγχυση για το πως πολέμησαν οι Άγγλο-Σάξονες και για το αν πολέμησαν με τα πόδια ή πάνω στα άλογα. Φαίνεται πως οι σάγκες έχουνε μπερδευτεί. Καθώς οι Άγγλο-Σάξονες έφταναν υπεύοντας στο πεδίο της μάχης και πολεμούσαν πεζοί αλλά χρησιμοποιούσαν το ιππικό με στρατηγική την ώρα της μάχης.²⁵²

Σύμφωνα με τις σάγκες οι Νορβηγοί «Ο στρατός σχημάτισε μία μακρά και μάλλον λεπτή γραμμή. Τα πλάγια λύγισαν προς τα πίσω μέχρι να συναντηθούν σχηματίζοντας έναν μεγάλο ομοιόμορφο κύκλο καθ' όλη τη διάρκεια με ασπίδες που κάλυπταν εμπρός και πάνω. Ο ίδιος ο βασιλιάς βρισκότανε μέσα στον κύκλο με το λάβαρό του και μία ομάδα επίλεκτων αντρών του. Ο άρχοντας Τόστικ βρισκότανε και αυτός μέσα στους κύκλους με τους δικούς του άντρες και το λάβαρό του. Ο βασιλιάς είπε πως οι δικοί του ακόλουθοι και οι ακόλουθοι το Τόστικ (που βρίσκονταν μέσα στον κύκλο) θα βοηθούσανε όπου υπήρχε μεγαλύτερη ανάγκη. Οι τοξότες πρέπει επίσης να μείνουν μέσα στον κύκλο. Εκείνη που βρίσκονταν πιο μπροστά θα αφήσουνε τα δόρια τους και θα ρίχνουνε με τα τόξα προς τα στήθη των αναβατών όταν μας επιτεθούν και αυτοί που θα βρίσκονται ακριβώς πίσω θα χτυπήσουν με τα δόρατα τα άλογα στο στήθος.»²⁵³²⁵⁴

Στην αρχή η άμυνα των Σκανδιναβών κατάφερε να κρατήσει τις επανειλημμένες επιθέσεις των Άγγλο-Σαξόνων, η χρήση μίας πιο αμυντικής στρατηγικής από τους Νορβηγούς μας υποδεικνύει πως οι αντίπαλοί τους είχανε μεγαλύτερο στρατό. Όμως οι Σκανδιναβοί δεν κατάφεραν να κρατήσουν τον θυμό τους από τις παρενοχλήσεις των Άγγλων και έσπασαν τις γραμμές τους και επιτέθηκαν. Υπάρχουν αρκετές εξηγήσεις για τον λόγο που έσπασαν οι γραμμές των Νορβηγών. Ο Σνορρι μας λέει πως οι Άγγλοι προσποιήθηκαν και δεν έδειξαν την δύναμή τους για να δελεάσουνε τους Νορβηγούς να σπάσουνε τον αδιαπέραστο σχηματισμό τους. Ο Henry of Huntingdon υποθέτει πως «οι ανώτεροι αριθμοί σε στρατό που είχανε οι Άγγλοι ανάγκασαν τους Νορβηγούς να χαλάσουν τον σχηματισμό τους αλλά όχι να το σκάσουν.»²⁵⁵

Μία άλλη εξήγηση μας δίνετε από τις άλλες εκδοχές της σάγκας του Χάραλντ στην Morkinskinna και την Fagrskinna οι οποίες λένε πως οι Νορβηγοί προσπάθησαν να αντεπιτεθούν αφού κατάφεραν να αποκρούσουν μία ιδιαίτερα ισχυρή επίθεση των Άγγλων. Άσχετος τον λόγο που οδήγησε σε αυτή την καταστροφική κίνηση οι Άγγλοι κατάφεραν να περικυκλώσουν τους

²⁵¹ Magnusson and Palsson, 150.

²⁵² Marsden 224.

²⁵³ Magnusson and Palsson, 148.

²⁵⁴ Οι τοξότες είχανε σαν δευτερεύον όπλο και το ακόντιο. Έτσι ο Χάραλντ τους χρησιμοποίησε για να αμυνθεί εναντίον των επιθέσεων που θα έκαναν οι Αγγλοσάξονες με το ιππικό.

²⁵⁵ Henry of Huntingdon, 25.

Νορβηγούς «οι Άγγλοι έπεσαν πάνω τους από όλες τις μεριές ρίχνοντας δόρυα και βέλη»²⁵⁶ Εκείνη ακριβώς την στιγμή ο Χάραλντ βλέποντας πως η έκβαση της μάχης είχε πάρει αρνητική πορεία για αυτόν και τους άντρες του οδήγησε τους άντρες του σε μία τελευταία αντεπίθεση. Πολεμώντας και με τα δύο χέρια έτσι ώστε «κανένα κράνος ή πανοπλία μπορούσε να αντισταθεί και όλοι όσοι βρίσκονταν μπροστά του υποχωρούσαν.»²⁵⁷ Ο Σνορρι αναφέρει πως οι Άγγλοι ήτανε έτοιμοι να υποχωρήσουν²⁵⁸ αλλά στην πραγματικότητα δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο που να επιβεβαιώνει κάτι τέτοιο.

Κάποια στιγμή μέσα στην μάχη ο Χάραλντ τραυματίστηκε θανάσιμα στο λαιμό από ένα βέλος και πέθανε . Ο Νορβηγός βασιλιάς βρήκε τον θάνατο στα 51 του χρόνια στην γέφυρα του Stamford. Ο πιστός ποιητής του Thjodolf ο οποίος θα πέθαινε στο πλευρό του Χάραλντ φαίνεται να σύνθεσε ένα τελευταίο ποίημα για τον άρχοντά του λίγο πριν πεθάνει. «Η καταστροφή έπεσε πάνω μας. Λέω πως ο στρατός έχει εξαπατηθεί. Δεν υπήρχε λόγος για τον Χάραλντ. Να φέρει τις δυνάμεις του δυτικά. Ο ισχυρός Χάραλντ έχει πέσει και έχουμε όλοι τεθεί σε κίνδυνο. Ο διάσημος ηγέτης της Νορβηγίας έχει χάσει την ζωή του στην Αγγλία.»²⁵⁹

Μετά τον θάνατο του Χάραλντ οι δυνάμεις του δεν υποχώρησαν σε αντίθεση με άλλες περιπτώσεις, μάλιστα ακόμα και οι ενισχύσεις που ήρθαν από το Ricall έπεσαν στην μάχη με τόση manía που δεν προσπάθησαν να προστατεύσουν τους εαυτούς τους και πολεμούσαν μέχρι να πεθάνουν. Το αποτέλεσμα της μάχης ήτανε η ήττα των Νορβηγών, όμως ο Χάρολντ δεν θα κρατούσε τον θρόνο για πολύ καιρό ακόμα, καθώς οι απώλειες που προκάλεσαν οι Νορβηγοί στον στρατό του δεν ήτανε εύκολο να αναπληρωθούν. Έτσι στην μάχη του Χέιστινγκς στις 14 Οκτωβρίου του 1066 ο Χάρολντ θα χάσει από τον Γουλιέλμο της Νορμανδίας τον θρόνο του και την ζωή του.

²⁵⁶ Magnusson and Palsson, 152.

²⁵⁷ Magnusson and Palsson, 152.

²⁵⁸ Magnusson and Palsson, 152.

²⁵⁹ Magnusson and Palsson, 152.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ο Χάραλντ ονομάστηκε από τους περισσότερους "Hardrada" δηλαδή σκληρός ηγέτης και από άλλους πως ήτανε ο τελευταίος Βίκινγκ βασιλιάς. Βέβαια ο τελευταίος Βίκινγκ βασιλιάς δεν ήτανε, καθώς ο όρος του Βίκινγκ χρησιμοποιούταν για όλους τους παγανιστές που προέρχονταν από την Σκανδιναβία και έκαναν επιδρομές αφήνοντας πίσω τους την καταστροφή και τον θάνατο. Αν αναλογιστούμε πως οι περισσότερες περιοχές της Σκανδιναβίας και οι βασιλείς τους είχαν εκχριστιανιστεί και πως χώρες όπως η Αγγλία είχαν δημιουργήσει άμυνες για την προστασία από τέτοιες επιδρομές, τότε οι Βίκινγκ είχαν ήδη χαθεί πριν τα χρόνια του Χάραλντ. Αλλά και η ικανότητα των άλλων Ευρωπαϊκών κρατών που για χρόνια μαστίζονταν από τις επιδρομές των Βίκινγκ να βρουν τρόπους για να τους αντιμετωπίσουν και να τους ενσωματώσουν στις κοινωνίες τους βοήθησαν στο τέλος της εποχής των Βίκινγκ. Φυσικά τα βασίλεια των Βίκινγκ συνέχισαν να αναπτύσσονται και μετά τον θάνατο του Χάραλντ.

Όσο για το ψευδώνυμο σκληρός ηγέτης σίγουρα ο Χάραλντ σε αντίθεση με άλλους ηγέτες της Νορβηγίας, όπως ήτανε ο ανιψιός του ο Μάγκνους αλλά και ο γιός του Όλαφ ο Ειρηνικός, ήτανε σκληρός και εκδικητικός, όμως με αυτό τον τρόπο κατάφερε να ενώσει την Νορβηγία και να την βγάλει από την εποχή των φύλαρχων και να της δώσει την ώθηση που χρειαζόταν για να μπει στον πρώιμο μεσαίωνα. Χάρη σε αυτή την σκληρότητα κατάφερε να οργανώσει μία βιώσιμη αυτόνομη οικονομία με βάση το εμπόριο, να δημιουργήσει πόλεις με πιο σημαντικό παράδειγμα το Όσλο που είναι η σημερινή πρωτεύουσα της Νορβηγίας και να εκχριστιανίσει ακόμα και τις πιο βόρειες περιοχές της Νορβηγίας παρόλο που τα λεγόμενα των επικριτών του όπως ο Adam της Βρέμης προσπαθούν να μας πείσουν για το αντίθετο. Η σκληρότητα του ήτανε αυτή που τον βοήθησε να οργανώσει ένα πρώιμο είδος κρατικού στρατού και να δημιουργήσει ένα αυτόνομο κράτος το οποίο δεν όφειλε υποτέλεια στην Δανία. Κατάφερε να δημιουργήσει μία δυναστεία που κυβερνούσε την Νορβηγία μέχρι το 1130 που πέθανε ο Σίγκουρντ ο Σταυροφόρος.

Σίγουρα άμα εξετάσουμε κάποια γεγονότα έχοντας στο νου την εποχή στην οποία έζησε ο Χάραλντ θα δούμε πως αυτό που σήμερα θεωρούμε βιαιότητα εκείνη την εποχή σε κάποιες περιπτώσεις ήτανε αναγκαίο κακό και χρήσιμο. Ο Χάραλντ φαίνεται πως είχε καταφέρει να αναγνωρίσει την ισχύει που προσφέρει ο φόβος κάτι που έχει φανεί σε πολλές ιστορικές περιπτώσεις με ακρότητες όπως αυτή με την τύφλωση των αιχμαλώτων στην Βουλγαρία από τον Βασίλειο τον Β' αλλά και άλλοι μετά από τα χρόνια του Χάραλντ όπως ήτανε ο Βλάντ ο Γ' Τσέπες της Βλαχίας.

Σίγουρα ο Χάραλντ έφερε όλα αυτά που περιέγραφαν το ήθος των Βίκινγκ, όπως είδαμε πολέμησε για την οικογένειά του, έκανε επιδρομές, πολέμησε σαν μισθοφόρος και επέστρεψε στην πατρίδα του για να διεκδικήσει αυτό που πίστευε πως του άνηκε δικαιωματικά. Ήτανε πονηρός και δημιουργούσε μηχανορραφίες που οι σύγχρονοί του δεν ήτανε σε θέση να αντιληφθούν όπως συνέβη με τον Kalf επίσης ήτανε εκδικητικός, θαρραλέος και τυφλωνότανε από την απληστία του. Πήγε από την Νορβηγία στην Ρωσία, έπειτα στο Βυζάντιο και μετά στην Αγγλία.

Ακόμα και στην τελευταία του εκστρατεία που όπως είδαμε παρόλες της αντιρρήσεις από τον υπαρχηγό του επέλεξε να την συνεχίσει ο Χάραλντ με τις προετοιμασίες που έκανε σε ότι αφορούσε την οικογένεια του και το βασίλειό του είχε προετοιμαστεί για τον θάνατό του. Σίγουρα δεν διοργάνωσε την εκστρατεία στην Αγγλία πιστεύοντας πως θα χάσει, αλλά είχε προετοιμαστεί και αποδεχτεί το γεγονός. Ακόμα και η τελευταία του πράξη στο πεδίο της μάχης μας έδειξε πως στα 51 του χρόνια ο Χάραλντ βαθιά μέσα του ήλπιζε σε έναν ένδοξο θάνατο.

Επίσης η συνεισφορά του στην ιστορία της Αγγλίας ήταν μεγάλη. Η κατάκτηση της Αγγλίας μπορεί να μην είχε συμβεί ποτέ από τον Γουλιέλμο τον Κατακτητή με την ήττα των Άγγλων στην μάχη του Hastings λίγες εβδομάδες αργότερα αν ο Χάραλντ δεν είχε επιτεθεί στην Αγγλία και δεν είχε πολεμήσει με τον Χάρολντ στην γέφυρα του Stamford στις 25 Σεπτεμβρίου του 1066. Το αποτέλεσμα αυτής της μάχης είχε συνέπειες που φτάνουνε μέχρι τον σύγχρονο κόσμο η κατάκτηση της Αγγλίας από τον Νορμανδού είχε πολλές επιπτώσεις στην ιστορία της Αγγλίας και μία από αυτές ήταν πως οι Άγγλοι σήμερα μιλάνε μια Αγγλική διάλεκτο επηρεασμένη από τα Νορμανδικά αντί να μιλάνε Νορβηγικά ή Αγγλοσαξονικά.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Adam of Bremen. History of the Archbishops of Hamburg-Bremen. Translated by Francis J. Tschan. Columbia: Columbia University Press, 2002

Andersson, Theodore M., and Kari Ellen Gade, translators. Morkinskinna: the Earliest Icelandic Chronicle of the Norwegian Kings (1030-1157). Ithaca: Cornell University Press, 2000

Blöndal, Sigfús. The Varangians of Byzantium. Translated by Benedikt S. Benediktz. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

Clark, George, translator. "The Tale of Sarcastic Halli" in The Sagas of Icelanders. 2nd ed. Edited by Örnólfur Thorsson, 694-713. Boston: Penguin Classics, 2001.

Clements, Jonathan. A Brief History of the Vikings. New York City: Carroll & Graf, 2005.

D'Amato, Raffaele. The Varangian Guard. Oxford: Osprey Publishing, 2010.

Devries, Kelly. The Norwegian Invasion of England in 1066. Woodbridge: Boydell & Brewer, 2003

Driscoll, M. J., editor and translator. Ágrip Af Nóregskonungasögum. London: Viking Society for Northern Research, 2008.

Edwards, Paul, and Hermann Palsson, translators. *The Book of Settlements: Landnamabok*. Winnipeg: University of Manitoba Press, 2007.

Finlay, Alison, translator. *Fagrskinna: A Catalogue of the Kings Of Norway*. Leiden: Brill, 2004.

Henry of Huntingdon. . *The History of the English People: 1000-1154*. Translated by Diana Greenway. Oxford: Oxford University Press, 2009.

Hollander, Lee (trans). Snorri Sturluson. *Heimskringla: History of the Kings of Norway*. Austin: University of Texas Press, 1991.

Ingram, James, translator. *The Anglo-Saxon Chronicle*. London: Everyman's Library, 1823.

Magnusson, Magnus, and Hermann Palsson, translators. Snorri Sturluson. *King Harald's Saga: Harald Hardradi of Norway*. London: Penguin, 2005.

Norwich, John Julius. *A Short History of Byzantium*. New York: Vintage, 1998.

Palsson, Hermann and Paul Edwards, translators. *Orkneyinga Saga: The History of the Earls of Orkney*. London: Penguin Classics, 1981.

Theodoricus Monachus. *An Account of the Ancient History of the Norwegian Kings*, Translated by David and Ian McDougall. London: Viking Society for Northern Research, 1998.

Turville-Petre, Gabriel. "Haraldr the Hard-Ruler and his Poets," *Lecture. The*

Θεόδωρος Βουβουτάς

*Dorothea Coke Memorial Lecture in Northern Studies from University
College London, London. December 1, 1966.*

*William of Malmesbury. William of Malmesbury's Chronicle of the Kings of
England: From the Earliest Period to the Reign of King Stephen. Translated
by J. A. Giles. Eugene, OR: Wipf and Stock Publishers, 2004.*

*Saxo Grammaticus. Saxo Grammaticus: The History of the Danes, Books I-IX: I..
New York: D.S.Brewer, 2008.*

Sturluson, Snorri. Edda. Translated by Anthony Faulkes. London: J. M. Dent, 1995

*Zenkovksy, Serge A. (ed.). Medieval Russia's Epics, Chronicles, and Tales. New York:
Plume, 1974.*

*Κεκαυμένοι Στρατηγικόν. Εισαγωγή-Μετάφραση-Σχόλια Δημήτρης Τσουγκαράκης Γ΄ Έκδοση,
Εκδόσεις Κανάκη Αθήνα 1996*

Χάραλντ Σίγκουντσον

Θεόδωρος Βουβουτάς